

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

I регіональної науково-практичної конференції

Використання технологій
менеджменту якості в управлінні
навчальними закладами

Випуск № 3

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський обласний комунальний інститут
післядипломної педагогічної освіти
Кафедра менеджменту і методології освіти

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

I регіональної науково-практичної конференції

Використання технологій
менеджменту якості в управлінні
навчальними закладами

м. Тернопіль
2017

УДК 37.07:005.6]:005.745

В 43 Використання технологій менеджменту якості в управлінні навчальними закладами: збірник матеріалів І регіональної науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Тернопіль, Україна, 13 листопада 2017 року). / укладачі: Петровський О.М., Мисик В.С., Вітенко І.М., Брик Р. С., Янюк І.Ф., Мочук О. Б. – Тернопіль, 2017. – 137 с.

У збірнику зібрано тези доповідей та статті учасників І регіональної науково-практичної конференції з міжнародною участю “Використання технологій менеджменту якості в управлінні навчальними закладами”, проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 13 листопада 2017 року.

Матеріали можуть бути корисними як для науковців та практиків у їхній роботі, так і для студентів та слухачів курсів підвищення кваліфікації під час вивчення навчальних дисциплін.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол № 10 від 28.12.2017 року).

Тернопільського ОКІППО, 2017

ЗМІСТ

Бабовал Н. Р.

Сталий розвиток вищої школи як прерогатива якості надання освітніх послуг 7

Балан Г. М.

Інформаційний освітній простір як інструмент управління навчальним закладом 9

Боднар О. С., Кожушко О. К.

Структура та специфіка оцінювання рівня професійного розвитку педагога загальноосвітнього навчального закладу у форматі атестації 13

Брик Р. С.

Правова компетентність як важлива складова управлінської діяльності керівника закладу освіти..... 17

Буган Ю. В.

Проблеми професійного навчання педагогічних кадрів в контексті реалізації концепції «Нова українська школа» 23

Бурдейна О. Т.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності директора школи 25

Бучинська М. І.

Оцінювання ефективності навчально-виховного процесу на засадах інтерактивних технологій..... 27

Ганич О. М.

Оцінка ефективності впровадження профільного навчання..... 29

Городецька О. В.

Медійно-інформаційна грамотність як життєво необхідна навичка керівника навчального закладу..... 32

Даценко Л. О.

Інформаційно-комунікаційні технології в управлінні навчальним закладом 33

Деревницька О. М.

Критерії оцінювання ефективності адаптивного управління 36

Ензельт О. П.

Компетентний підхід у навчально-виховному процесі гімназії 37

Жизномірська О. Я.

Психологічні особливості вербального оцінювання учнів молодшого шкільного віку у розрізі освітніх змін 39

Зварич Г. В.

Модернізація управлінської діяльності керівників закладів освіти на засадах інноваційних підходів 42

Кавецький В. Є.

Науково-методичний супровід діяльності директорів закладів загальної середньої освіти з організації професійної орієнтації 44

Качмарська М. Б.

Інформаційно-комунікаційні технології в управлінні навчальним закладом 46

Киричок І. І.

Шляхи формування умінь публічного виступу майбутніх керівників загальноосвітніх навчальних закладів 48

Ковальська С. М.	
Оцінювання ефективності роботи з батьками	51
Козицька М. В.	
Модернізація управлінської діяльності керівника навчального закладу	53
Комарницька О. М.	
Стратегічний менеджмент в сучасній школі засобами хмарних та мобільних технологій.....	56
Коненко Л. Б.	
Соціальне партнерство вчителя і батьків у забезпеченні безпеки молодших школярів у всесвітній мережі інтернет	62
Корнак Л. Г.	
Інформаційно-комунікаційні технології в управлінні навчальним закладом	64
Коротюк З. М.	
Самоосвіта педагога — запорука професійного зростання	68
Лопатка Г. Ф., Черняк В. М.	
Моніторинг оцінювання якості освіти в закладі загальної середньої освіти.....	70
Мочук О. Б.	
Впровадження елективного курсу для забезпечення якості освіти	71
Олійник О. Й.	
Професійний розвиток фахівців з моніторингу якості освіти	75
Онищук Л. З.	
Використання методу доданої освітньої вартості. Досвід польщі	78
Пиняка О. А.	
Оцінювання якості навчальної результативності учнів	80
Подобівський В. С.	
Веб-орієнтовані геоінформаційні системи в освіті	83
Пономаренко Н. В.	
Ефективність та результативність впровадження інформаційних технологій в навчальний процес закладів освіти.....	85
Сікач Я. Б.	
Використання технологій освітнього моніторингу для управління та підвищення якості навчально-виховного процесу	87
Смерека Г. І.	
Проблеми перехідного періоду у становленні української національної школи.....	95
Соболяк Л. Є.	
Методична служба області в умовах децентралізації	97
Соколовська Г. Я.	
Державно-громадське управління в освітньому закладі.....	100
Тарасова Х. І.	
Качество образования и использование информационно-коммуникационных технологий.....	107
Тищук Н. Р.	
Управлінська діяльність директора школи, спрямована на підвищення професійної майстерності вчителів школи	109

Шевель Б. О.

Педагогічні умови використання інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом 111

Шмалій Л. В.

Управління якістю освіти в навчальних закладах, проблема аналізу та контролю освіти 113

Щербяк Ю. А.

Концептуальні засади моніторингу якості освітньої діяльності в управлінні навчальним закладом 116

Яковичин Р. Я.

Характеристика сучасного менеджменту освіти 120

Якубенко І. М.

Інформаційно-комунікаційні технології в навчально-виховному процесі 122

Badowska Mariola

Wdrażanie nauczania na odległość jako droga ku nowoczesności 127

Cęcelek Grażyna

Znaczenie metodycznych kompetencji nauczyciela-wychowawcy w procesie likwidowania barier w dostępie do edukacji dzieci ze środowisk spauperyzowanych 128

Gogolewska-Tośka Małgorzata

Uwarunkowania, cele i kierunki dążeń współczesnych nauczycieli 132

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 135

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ВИЩОЇ ШКОЛИ ЯК ПРЕРОГАТИВА ЯКОСТІ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Модернізація системи вищої освіти в Україні характеризується поєднанням традицій, що склалися у вітчизняній вищій школі і новими ідеями, що пов'язані з входженням України до європейського освітнього простору. В сучасному світі значення вищої освіти як найважливішого фактора формування нової якості не тільки економіки, а й суспільства в цілому постійно зростає. Тому проблема підтримки розвитку освіти і науки є глибоко соціальною і належить до пріоритетних завдань суспільного розвитку держави.

Сталий розвиток орієнтований перш за все на людину та покращення якості її життя у сприятливому соціально-економічному середовищі та екологічно чистому, здоровому, різноманітному природному довкіллі. Високий інтелектуальний рівень людського потенціалу має забезпечити конкурентоздатність країни у майбутньому.

Метою даної розвідки виступає дослідження проблем сталого розвитку вищої школи в умовах нестабільного розвитку економіки України.

Поняття сталого розвитку є неоднозначним та інтерпретується по-різному в науці. У макроекономіці сталий розвиток означає досягнення якості життя такого рівня, на який дозволяє нинішній розвиток цивілізації.

Сталий розвиток вищих навчальних закладів (ВНЗ) означає злагоджений, комплексний, багатосторонній, якісний спосіб господарювання ресурсами закладу, який відкидає все, що блокує розвиток і всебічно вводить усе те, що цей розвиток підтримує, таким чином, щоб ВНЗ ніколи не був ліквідований і постійно динамічно збільшував свій науково-дослідницький, дидактичний і консультативно-експертний потенціал, прислужуючись підвищенню якості життя академічної спільноти та народу його країни [1].

Розглянемо модель впливу сталого розвитку вищих навчальних закладів на результати навчання. Прагнення до сталого розвитку ВНЗ вимагає загальної свідомості академічною спільнотою соціальної, етичної, економічної та екологічної відповідальності вузу за відносини із зацікавленими сторонами та розуміння потреби неперервного самовдосконалення всього персоналу та студентів ВНЗ.

Основні напрями сталого розвитку освіти є переорієнтація наявної освіти на всіх рівнях для вирішення питань сталого розвитку, а також підготовка кадрів. Освіта для сталого розвитку передбачає зміни в навчальному процесі, що стосуються викладачів, студентів та управління освітою: для викладачів – це перехід від передачі знань до створення умов для їх активного засвоєння та отримання практичного досвіду; для студентів – це перехід від пасивного засвоєння знань до активного їх пошуку, практичного осмислення; для керівництва – це зміни у використанні ресурсів закладом, впровадження принципів сталості та демократизації в управлінні, налагодження діалогу із зацікавленими групами населення [2, с. 119].

Темп і напрямок сталого розвитку ВНЗ є результатом синергії способу функціонування його, у тому числі якості управління. Способи управління повинні

бути добрані належним чином, враховувати фактори навколишнього середовища й використані для реалізації ідей, цілей і завдань ВНЗ у державі та в рамках Європейського Союзу.

Дуже часто керівництво вищої школи обмежує своє зацікавлення поліпшенням результатів навчання тільки до оцінки, аналізу та покращення самого перебігу навчання, відповідно до затвердженої програми і графіку призначеного на її реалізацію часу. Це основна помилка програм, які забезпечують якість освіти й приймаються керівництвом вузів.

Програми ігнорують усі зовнішні і внутрішні моделі впливу сталого розвитку ВНЗ на результати навчання, які безпосередньо і опосередковано впливають на хід навчання, ще перед його початком. Зовнішні компоненти цієї моделі часто формально приймає керівництво ВНЗ, замість того, щоб вміло адаптувати їх до потреб сталого розвитку та покращення результатів навчання. Натомість, внутрішні компоненти часто не використовуються належним чином для блага ВНЗ. Це є наслідком низької якості управління у вищих навчальних закладах і відсутності належної підготовки керівників до прийняття управлінських рішень.

Назвемо зовнішні фактори, які блокують сталий розвиток вищої школи:

- постійна реформа вищої освіти і науки сприяє існуванню в країні законодавства, яке не відповідає потребам сталого розвитку ВНЗ;
- відсутність ефективного і дієвого нагляду над фактичною, а не тільки формальною реалізацією існуючого законодавства у царині науки та вищої освіти;
- недостатнє фінансування науки та вищої освіти, як із засобів державного бюджету, так і з позабюджетних джерел;
- відсутність бажання частини працівників ВНЗ адаптувати принципи функціонування (особливо в ділянці якості управління) згідно до вимог, які постійно змінюються в умовах посилення глобалізації та європейської інтеграції, соціальних потреб ринку дослідницьких та освітніх послуг, що надаються ВНЗ.

Щодо внутрішніх факторів, які блокують сталий розвиток ВНЗ є:

- частина персоналу ВНЗ виявляє небажання вводити зміни в систему освітніх реформувань, що унеможлиблює цим реструктуризувати якість управління та раціонування;
- низька якість управління в частині вузів, яка, зокрема, є результатом недостатніх знань керівництва в ділянці прийняття рішень у ВНЗ, в сьогоdnішньому оточенні й існуючих соціальних правових та економічних умовах;
- відсутність ефективної системи заохочення до розвитку і виявлення недостатньої якості роботи;
- невідповідні економічні та житлові умови асистентів і викладачів та відсутність зацікавлення їхніми умовами праці й життя з боку керівництва ВНЗ.

Таким чином, основні напрями розвитку освіти для сталого розвитку є переорієнтація наявної освіти на всіх рівнях для вирішення питань сталого розвитку. Вищі навчальні заклади, що працюють на сталий розвиток, покликані сформувати нове креативно мислячи й морально вмотивоване покоління, яке має відповідні знання і компетентності, спроможне діяти в сучасному світі.

Список використаних джерел та літератури:

1. Tadeusz Wawak Założenia zrównoważonego rozwoju konkurencyjnego Uniwersytetu w warunkach Unii Europejskiej. Iwano-Frankiwnsk wrzesień. 2016.

2. Ніколаєв К. Д. Випереджаюча освіта для сталого розвитку як інноваційна форма організації освітнього простору перепідготовки вчителів // Педагогічні науки. Випуск 126. 2015. С. 116-124.
3. Svitova ekonomika: Pidruchnik /A.S. Filipenko, O.1. Rogach, O.1. Shnirkov ta in. K.: Libid, 2009. 582s.

Балан Г. М.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Анотація: стаття висвітлює досвід створення інформаційного освітнього простору гімназії як ефективного інструменту співпраці адміністрації, вчителів, здобувачів освіти, батьків.

Ключові слова: електронна навчальна платформа, інформаційний освітній простір, інформаційно-комунікаційні технології, управління.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Особливе місце у сучасному українському суспільстві належить школі, яка покликана формувати в молоді якості, необхідні для діяльності у ХХІ столітті. Сьогоднішній учень, згідно основних принципів філософії освіти майбутнього, повинен: вчитися, щоб знати; вчитися, щоб діяти; вчитися, щоб жити разом; вчитися, щоб жити.

Майбутній професіонал повинен мати уявлення і прагнення до освіти протягом життя, вільно володіти іноземними мовами, послідовно освоювати нові технології і розуміти необхідність їх використання, уміти приймати самостійні рішення, швидко адаптуватися в соціальній і майбутній професійній сферах, вирішувати проблеми і працювати в команді, дбайливо ставитися до свого здоров'я, бути готовим до перевантажень, стресових ситуацій і вміти швидко з них виходити [1].

Обравши науково-методичну проблему «Від сучасних інноваційних засобів та технологій навчання через педагогічну майстерність та науково-методичний рівень вчителів до формування високих академічних, професійних та соціально-особистісних компетенцій учнів», педагогічний колектив гімназії намагається через впровадження інновацій підвищити якість управління навчальним закладом, що дозволить покращити якість освіти.

Одним із способів реалізації науково-методичної проблеми стало створення інформаційного освітнього простору гімназії як інструменту співпраці учнів, вчителів, батьків, громадськості, органів управління освітою різних рангів (<http://moodle.gi.edu.ua/>).

Поштовхом до діяльності у даному напрямку стала участь директора гімназії «Гармонія» Галини Балан у проекті «Ініціативна молодь-3: Практичне застосування інструментів навчання підприємництва в українській системі освіти» за фінансової підтримки МЗС Республіки Польща, програми «Польська допомога задля розвитку-2015». Учасникам проекту з Івано-Франківської, Тернопільської та Чернівецької областей були запропоновані навчально-тренінгові сесії «Методи залучення молоді до започаткування/спроби власної економічної діяльності», «Електронна навчальна платформа як інструмент співпраці Шкільних Клубів Підприємництва, вчителів, учнів».

Набутий в рамках проекту досвід використання ІКТ для програмного

забезпечення освітнього процесу спонукав нас до ґрунтовного вивчення теоретичних і методологічних основ застосування платформи MOODLE.

Методичною службою Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола було організовано ряд семінарів для вчителів гімназії з метою набуття навиків формування інформаційного освітнього середовища навчального закладу засобами платформи MOODLE.

Актуальність питання використання саме інформаційно-комунікаційних технологій платформи MOODLE в управлінні закладом освіти зумовлене тим, що дозволяє здійснювати моделювання такої структури інформаційного середовища, яке відповідає запитам конкретної школи і дозволяє вирішувати наступні функції внутрішнього управління: аналіз інформації, планування, організації структури взаємовідносин і взаємодій, внутрішній контроль і прийняття рішень.

Мета статті - висвітлити досвід ефективного використання новітніх технологій в управлінні навчальним закладом для створення єдиного інформаційного освітнього середовища, а також визначити, яким вимогам та задачам має відповідати таке інформаційне середовище та на яких етапах і рівнях адміністративного управлінського процесу освітнього закладу доцільно та ефективно використовувати результати таких впроваджень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Педагогічний колектив гімназії усвідомлює, що обов'язкове застосування інформаційно-комунікаційних технологій у дидактиці є неминучим процесом. Адже існує широка база освітнього програмного забезпечення, енциклопедій, мультимедійних словників. Окрім того, в Інтернеті можна віднайти величезні освітні ресурси типу: безкоштовні дидактичні програми, сценарії і конспекти уроків, мультимедійні презентації з різних предметів, інтерактивні електронні уроки (напр.: prezi.com, Google Aps для шкіл та вищих навчальних закладів: classroom.google.com, learningapps.org, www.khanacademy.org, padlet.com, kahoot.it, уроки через скайп) [2].

Учні стикаються з цими технологіями з дитинства. Отже, школа повинна пристосувати свої методи, способи і дидактичні засоби для відомої учням дійсності. Це покладає на вчителів нові обов'язки і необхідність постійно підвищувати кваліфікацію з метою вдосконалення як попередніх вмінь, так і здобуття нової компетентності.

Призначення інформаційно-освітнього простору полягає в організації дидактичного процесу на різних рівнях освіти та використання сучасних технологій у навчанні різних предметів і підготовці привабливих освітніх матеріалів, плануванні виховних заходів, активному залученні батьків до загально-гімназійних проєктів, забезпечення відкритості і публічності закладу, здійснення ефективного управління.

Платформа Moodle (Modular Object Oriented Dynamic Learning Environment – Модульне, Динамічне, Зорієнтоване на Об'єкт Навчальне Середовище) є безкоштовною програмою Open Source для проведення навчання через Інтернет. Вона повинна бути інсталювана на сервері з доступом до Інтернету. Для того, щоб користуватися платформою, потрібен веб-браузер.

Платформа Moodle складається з бази даних та Web-програм, є мережевим середовищем роботи, в якому можна розміщувати дидактичні матеріали, створені відповідно до задуму автора. Ці матеріали доступні для зареєстрованих

користувачів. Права користувачів і час доступу до ресурсу, підготованого на платформі, визначає людина, яка керує цим ресурсом. Для збору і представлення матеріалів на платформі автор має багатий набір інструментів. Користуючись ними, можна створити матеріали у формі доступної інформації, наприклад: навчань, уроків, галерей, фільму, словника, також можна ввести до ресурсів форми інформацію, яка вивчається, і вміння потенційних користувачів. Середовище платформи також робить можливим систематичне спостереження за роботою всіх її користувачів [3].

Здійснення інноваційних нововведень із створення у гімназії інформаційного освітнього простору проходило наступні етапи:

1. Підготовчий етап (вересень – жовтень 2015 року):
 4. моніторингове дослідження серед учнів, батьків, вчителів щодо сильних і слабких сторін діяльності гімназії;
 5. створення електронної навчальної платформи.
 2. Організаційний етап (листопад – грудень 2015 року):
 - навчання педагогічного колективу використанню програми MOODLE;
 - навчання учнів і забезпечення рівного доступу до освітніх матеріалів;
 - навчання батьків і забезпечення принципу відкритості.
 3. Діяльнісний етап (січень 2015 року – травень 2019 року):
 - забезпечення ефективного управління навчальним закладом;
 - створення матеріалів на навчальній платформі;
 - забезпечення для кожного учня власного освітнього шляху;
 - популяризація досвіду через сайт гімназії та ЗМІ;
 - створення ефективної схеми спілкування з батьками і громадськістю.
 4. Підсумковий етап (вересень 2019 року – травень 2020 року):
 - аналіз результатів запровадження системи управління освітнім закладом шляхом використання інформаційного освітнього простору гімназії;
 - презентація потенціалу закладу учнями гімназії;
 - популяризація створення безпечного освітнього порталу в педагогічній пресі.
- Сьогодні інформаційний освітній простір гімназії «Гармонія» має таку структуру:

I. Організаційно-управлінська діяльність.

II. Освітня діяльність.

III. Виховна робота.

Головна мета організаційно-управлінського розділу – забезпечити ефективне управління освітнім закладом. Тому тут розміщені нормативно-правові документи, які регламентують діяльність закладу та здійснення навчально-виховного процесу. А саме: закони, накази, план роботи закладу, розклад занять, календар подій, форми звітності, розпорядження. Учителі гімназії мають можливість ознайомитись із необхідною документацією у зручний для них час, спільно планувати заходи, брати участь у підготовці рішень педагогічної ради, подати звіт про виконану роботу тощо.

Матеріали, розміщені у розділі «Освітня діяльність», покликані забезпечити учня інформацією не лише для навчального заняття, а й для життя. Тут розміщені віртуальні кабінети з усіх навчальних предметів згідно робочого навчального плану

гімназії. Наповнюваність віртуального кабінету визначається вчителем, з дотриманням загальноприйнятої структури: матеріали для вчителя, учнів і батьків.

При плануванні курсу вчителю слід пам'ятати, що робота із застосуванням ресурсів платформи є специфічною і вимагає осмислення та докладного планування автором способу передачі дидактичного змісту так, щоб вони були подані доступно, читабельні і однозначні. Перед тим, як приступити до створення курсу, потрібно запланувати тематику, сферу, час, передбачений на реалізацію курсу/уроку, поділ дидактичного матеріалу та методи комунікації з учнем.

Платформа призначена для використання як вчителем, так і учнями. Вчитель за її посередництвом може творити власні курси, спостерігати за активністю та успіхами учнів, перевіряти і оцінювати їх роботу. Учні, окрім завдань, які вони виконують, можуть надсилати додаткові зауваження до вчителя та дискутувати на форумі.

Віртуальні навчальні кабінети розглядаються нами як засіб підвищення ефективності навчально-виховного процесу та можливість здійснення дистанційного навчання учнів, підготовки до олімпіад, конкурсів, здійснення контролю навчальних досягнень учнів.

Розділ «Виховна робота» містить матеріали, пов'язані із діяльністю учнівського парламенту, клубу підприємництва «Шанс», Євроклубу, дебатного клубу «Альтернатива», волонтерського руху, діяльності гуртків та факультативів і забезпечує формування успішної особистості.

Висновки. Створення інформаційного освітнього простору гімназії дозволить:

- сформувати в учасників проекту належні вміння використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- підвищити якість навчання учнів шляхом підтримки сучасними технологіями традиційної дидактики;
- запровадити ефективну систему управління освітнім закладом;
- створити безпечний освітній портал;
- забезпечити дотримання принципу відкритості у співпраці з батьками та громадськістю.

Список використаних джерел та літератури:

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://guonkh.gov.ua/content/documents/16/1517/Attaches/4455.pdf>
2. Ініціативна молодь - регіональна система підготовки тренерів із підприємництва для української системи освіти / За ред. В. Одзімека, В. Квятковського, А. Окрашевської, М.Товкало. – Краків: МІСТІА, 2012. – 264 с.
3. Ініціативна молодь – інноваційні методи навчання підприємництва в українській системі освіти / За ред. В.Одзімека, Д.Коптєєвої, М.Вантух, Б.Партинська-Бжегови, П.Бжегови, М.Піонтовської. – Краків: МІСТІА, 2014. – 212 с.

СТРУКТУРА ТА СПЕЦИФІКА ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ У ФОРМАТІ АТЕСТАЦІЇ

У статті розглядається проблема оцінювання компетентності учителя відповідно до сучасної нормативної бази освіти та освітньої політики. Проведено аналіз проблем оцінювання вчителя у рамках атестації на основі наукової літератури та практики управління. Розроблено алгоритм експертного оцінювання компетентності учителя та доповнено критерії.

Ключові слова: компетентність, атестація, експертне оцінювання.

Постановка проблеми. Періодична зміна моделей освіти зумовлює зміну критеріїв якості роботи учителя. Кожній моделі управління освітою, кожній освітній парадигмі відповідають свої дидактичні моделі. Сучасний освітянин загалом орієнтується в авангардних дидактичних пошуках, весь попередній етап модернізації школи підготував його до сприйняття продуктивних педагогічних ідей. З прийняттям концепції Нової української школи повинні змінитись підходи до оцінки діяльності вчителя, зокрема у форматі атестації.

Мета статті полягає в аналітичному огляді проблем оцінювання компетентності учителя у рамках атестації, розробці доповнених критеріїв оцінювання професійної діяльності учителя та укладенні алгоритмічних кроків процедури експертного оцінювання компетентності педагога.

Результати теоретичного аналізу проблеми. Діяльність учителя спрямована передусім на іншу людину, тобто, все, що робить учитель, має сенс лише тоді, коли в особистості учня, вихованця акумулюється той науковий і соціальний досвід, який має бути переданий йому педагогом. Виступаючи водночас ще й певною формою реалізації певного соціального та державного замовлення, педагогічна діяльність отримує модус однієї системи – формалізованої професійно-рольової (тобто діяльність за певними нормативами, сценаріями). Тому типова педагогічна діяльність охоплює такі складові: тип особистості учителя; типову професійно-рольову поведінку, набір засобів, за допомогою яких ця діяльність реалізується, і типові умови її здійснення; очікувані результати; склад осіб, які здійснюють перевірку і корекцію діяльності учителя [6, с.301].

Сьогодні в умовах реалізації концепції нової української школи постає проблема іншого ціннісного аспекту педагогічної діяльності. Як пише В.Крижко, «в особистісно зорієнтованій парадигмі педагогіки пріоритетом є особистість учителя, яка виступає реальною цінністю професійного кредо вчителя» [4].

Атестація педагогічних кадрів пояснюється як державно-громадська комплексна оцінка рівня професіоналізму учителя, якості педагогічної діяльності, його внеску в досягнення результатів навчального закладу [3, с.35].

В.П. Симонов наголошує, що головною проблемою атестації учителів є проблема достовірної діагностики та оцінки ефективності їх навчально-виховної діяльності в єдності з оцінкою якості та результативності діяльності учнів, зауважуючи при цьому на два аспекти оцінки: оцінка ефективності освітнього процесу та оцінка результату, тобто навченості учнів [7, с.223].

У педагогічній діяльності учителя виділяють так звані цільові установки, тобто

спрямованості учителя: спрямованість на себе, на предмет або на збереження учительського авторитету, на міжособистісні стосунки з іншими учителями, на розвиток дитини, на міжособистісні стосунки з учнями [6, с.304].

У літературі розглядаються такі критерії оцінювання персоналу: Професійні, особистісні, комунікативні навички; здатність виконувати різні види робіт і орієнтуватись в умовах, які швидко змінюються; якість роботи на завершальному етапі; ставлення до роботи, мотивація; взаємодія з іншими; інноваційна діяльність та ініціативність; творчий потенціал тощо [2].

Для ефективного оцінювання у ракурсі інноваційної освітньої політики варто додати, на нашу думку, такі показники, як: розуміння нормативно-правової бази освіти та завдань освітньої політики держави; уміння впроваджувати інноваційний досвід, продукований іншими педагогами, іншомовна компетентність; здатність використовувати механізми інформального навчання для самоосвіти; уміння застосовувати компетентнісний підхід у навчальному процесі; будувати педагогіку партнерства на уроці; знання технологій науково-дослідницької та експериментальної роботи; володіння механізмами психологічного налаштування учнів на уроці; здатність піднімати мотивацію до навчання учнів; використовувати технології менеджменту якості у навчально-виховному процесі.

Крім нормативних законодавчих вимог до педагогічної діяльності, які закладені в нормативно-правовій базі освіти та різноманітних інструкціях та методичних рекомендаціях, життєво важливими вимогами до вчителя є: зберегти своє фізичне та психічне здоров'я, досягти психологічного комфорту, забезпечити задоволення життєво важливих або ситуативних потреб. При чому ці всі важливі цілі учитель повинен і застосувати при взаємодії з учнями.

Педагогічна діяльність включає професійну активність учителя, направлена на вирішення задач розвитку та навчання підростаючого покоління. В структуру педагогічної діяльності, на думку учених, входять три компонента: педагогічні цілі та задачі; педагогічні засоби та способи вирішення задач; аналіз та оцінка педагогічних дій учителя. Разом з тим вважають, що педагогічна діяльність містить такі складові: цілі, мотиви, взірці, об'єкт-суб'єктні відношення, умови, результат, корекція [6].

Н.Кузьміна вважає, що у процесі атестації варто виділяти такі рівні діяльності учителя:

Репродуктивний – учитель може і вміє розповісти іншим про те, що знає сам.

Адаптивний – учитель уміє пристосуватись своє повідомлення до аудиторії.

Локально-моделюючий учитель володіє стратегіями навчання, знаннями, вміннями и та навичками з окремого курсу, вміє формулювати педагогічну мету, передбачати результат, забезпечувати послідовне включення учнів у навчально-пізнавальну діяльність.

Системно-моделюючий : учитель володіє стратегіями формування в учнів потрібної системи знань, умінь та навичок зі свого предмета загалом..

Творчо-моделюючий : учитель володіє стратегією перетворення свого предмета на засіб формування особистості учнів [5].

Виклад нового матеріалу. Зрозуміло, що розробка нормативно-правової бази атестації знаходиться в компетенції держави, проте відповідальність за кваліфіковану адекватну оцінку професійної діяльності вчителя прийнято

покласти на регіональні органи управління та дирекцію шкіл.

Виходячи з професійних умінь та специфіки праці педагога, в структурі його професійної компетентності можна виділити проєктувальний, інформаційний, організаторський, комунікативний аналітичний компоненти. За цими компонентами виокремлюють чотири рівні професійної компетентності учителів: низький – рецептивно-продуктивний; середній – репродуктивний; достатній – конструктивно-варіативний; високий – творчий.

Потребує додаткового вивчення картини компетентності педагогічних кадрів з таких ключових кваліфікацій: компетенція інтегрувати, компетенція сприйняття себе самого і оточуючих, технологічна компетенція (розуміння суспільного впливу, розвиток здібностей для прийняття рішень), екологічна компетенція (дбайливе ставлення до людей і світу природи), історична компетенція, компетенція справедливості.

В основі оцінювання компетентності учителя лежать принципи: систематичності, комплексності і все сторонності, відносної об'єктивності, прозорість та партнерство учасників, залучення внутрішніх резервів школи.

У форматі атестації можна назвати кілька таких важливих проблем оцінки педагогічних кадрів:

- Кожний педагог очікує, що його праця буде оцінена не однією людиною, тим паче, безпосередніми своїми керівниками, а обов'язково кількома;
- Вчитель прагне, щоб оцінювачі були незалежними об'єктивними та професійними спеціалістами як в галузі оцінювання, так і в педагогіці;
- Учитель як професіонал прагне щоб його оцінював виключно професіонал;
- Методичним службам регіонів варто уніфікувати та запропонувати управлінцям комплексну методику та інструментарій з діагностики компетентності учителя на виявлення його рівня педагогічної діяльності.

У педагогічній діяльності важливе місце займає самоосвіта. Самоосвіта – це усвідомлена потреба в постійному вдосконаленні своєї професійної діяльності з акцентом на її соціалізацію, для розвитку особистісного і соціально значущих якості особистості. Самоосвіта – постійна діяльність учителя, спрямована на розширення й поглиблення знань і вмінь, підвищення рівня предметної підготовки. Самоосвітня діяльність включає: науково-дослідницька робота за проблемою; вивчення навчально-методичної літератури; участь в колективній і групових формах методичної роботи.

Проте, зробити експертну оцінку самоосвіти учителя дуже складно, тому що не має розробленої методики оцінювання, учитель не завжди уміє представити, яким чином здобуває знання, інколи знання педагогічної майстерності закладені генетично і вчителів достатньо лише частково знайомитись з досвідом, а далі він творить сам.

Оцінка фахової компетентності учителя на практиці проводиться за допомогою діагностичного інструментарію на основі технології експертного оцінювання. Важливість застосування технологій експертизи пояснюються тим, що вимірювання якісних результатів освіти, які лежать в основі оцінки внутрішньої ефективності роботи школи, – виключно складна методологічна проблема. Адже не все можна

виразитись у цифрах. Саме такими латентними характеристиками є професійна майстерність учителя.

Процедури педагогічної експертизи аналогічні до процедур соціально-психологічних, психологічних, педагого-психологічних, соціологічних досліджень. Проводиться оцінювання професіоналізму переважно в ході атестації чи при розв'язання різних педагогічних задач. Відомі методики оцінювання професіоналізму учителя описані у публікації [1]. Експертне оцінювання у форматі атестації передбачає такі кроки:

1. Формування та вибір мети експертного оцінювання конкретного учителя, враховуючи його стаж, освіту, особистісні якості.
2. Вивчення його попередніх досягнень на основі документальних даних (матеріали попередньої атестації) та емпіричних даних (оцінка колег, адміністрації, батьків).
3. Побудова моделі компетенції учителя, порівняння з нормативними регіональними (місцевими, шкільними моделями компетенцій).
4. Вивчення самооцінки учителя, проведення самооцінки.
5. Виділення параметрів, узгодженість критеріїв та норм вимірювання на основі побудованої моделі.
6. Вибір засобів вимірювання та дослідження здійснюється в ході пізнання суті об'єкту дослідження.
7. Відбір експертів, обумовленість їх прав та обов'язків.
8. Проведення процедури колективного експертного оцінювання.
9. Обговорення отриманих результатів та узгодження колективних експертних оцінок.
10. Обробка результатів експертного оцінювання та формування експертних висновків про рівень розвитку педагогічної майстерності учителя.

Побудова експертної моделі починається з визначенням суб'єкта, тобто окреслення предметного змісту досліджувало предмета чи явища відповідно до цілей і завдань, які ставить замовник.

Висновки. Таким чином, оцінювання компетентності учителя відповідно до нової моделі української школи та процесів демократизації освіти повинна будуватись на компетентнісному підході за допомогою технологій експертного оцінювання, що дасть змогу педагогу нової формації не тільки отримати об'єктивну оцінку свого професійного розвитку, але й діагностувати прогалини у своїх знаннях та уміннях.

Список використаних джерел та літератури:

1. Боднар О., Сакевич Г. Експертна оцінка професіоналізму учителя / Боднар О., Сакевич Г. // Школа. – 2007. – № 2. – С.8-21.
2. Боднар О.С. Менеджмент педагогічного персоналу загальноосвітнього навчального закладу / О.С. Боднар, І.Г.Запорожан, А.Й.Романюк.– Тернопіль: Астон, 2011. – 312с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с., 380 с.
4. Крижко В.В. Антологія аксіологічної парадигми освіти / В. Крижко. – К.: Освіта України, 2005. – 440 с.

5. Методы системного педагогического исследования: учеб. пособие. / Н. В. Кузьмина, Е. А. Григорьева, В. А. Якушин [и др.]; под ред. Н. В. Кузьминой. – Л. : ЛГУ, 1980. – 172 с.
6. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2004. – 335с.
7. Симонов В.П. Педагогический менеджмент: 50 НОУ-ХАУ в области управления образовательным процессом. Учебное пособие. – М., 1997. – 264с.

Брик Р. С.

ПРАВОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

У статті досліджуються актуальні питання вдосконалення професійної компетентності директорів шкіл для підвищення результативності управлінської діяльності. Розглянуто зміст понять «компетентність» та «професійна компетентність». Розкрито структуру та функції правової компетентності. Обґрунтовано необхідність формування правової компетентності керівників навчальних закладів.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність, правова компетентність, структура правової компетентності, функції правової компетентності.

Постановка проблеми. Сучасні вимоги, що поставлені суспільством, державою, потребують переосмислення професійної компетентності керівників навчальних закладів. Знання, вміння та навички, які потрібні для здійснення професійної діяльності, безперечно, є важливими. На думку багатьох міжнародних експертів компетентність є тим індикатором, що дозволяє визначити професійність та готовність до здійснення результативної діяльності.

В умовах постійного оновлення нормативно-законодавчої бази у сфері освіти, а також інших галузей права, що тісно пов'язані з процесом управління навчальними закладами, виникає необхідність в постійному вдосконаленні й систематизації необхідних правових знань і вмінь, у формування правової компетентності керівників закладів освіти.

Аналіз останніх досліджень. У науковій літературі знаходимо чимало досліджень, пов'язаних з осмисленням ролі керівника в управлінні закладом освіти. Вагомі наукові доробки щодо ефективності управлінської діяльності та підвищення компетентності керівників навчальних закладів здійснили В. Бондар, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, М. Дарманський, Ю. Конаржевський, В. Маслов, В. Мельник, В. Олійник, В. Пікельна, Т. Сорочан, Г. Тимошко, Р. Шакуров та ін.

Так, пріоритети діяльності директора школи визначила Г. Кравченко; модель функціональної компетентності керівника сучасного навчально-виховного закладу розробила О. Сорока; вплив керівника на якість освітнього процесу проаналізували В. Полторацька, Е. Подкопаєва, Л. Слабодух тощо. Питаннями, що присвячені формуванню правової компетентності особистості, займались С. Гурін, Я. Кічук, В. Олійник, О. Панова, Н. Саприкіна, І. Серяєва та ін.

Однак, незважаючи на значну увагу вчених до проблеми формування професійної компетентності керівників навчальних закладів, недостатньо

дослідженими ще залишаються питання розвитку їх правової компетентності.

Мета статті: висвітлити проблему сутності правової компетентності керівника закладу освіти, характеристики складових компонентів досліджуваного феномену.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливість процесу управління сучасним закладом освіти полягає у тому, що він повинен забезпечувати не тільки успішне функціонування закладу, а і його якісний розвиток в умовах оновлення та демократизації суспільства. Керівнику сучасного навчального закладу доводиться працювати в період оновлення функціональних обов'язків та видів управлінської діяльності. Професіоналізм керівника закладу освіти має базуватися на компетентнісному підході до управління діяльністю навчального закладу. Аналіз наукових джерел дає змогу стверджувати, що компетентнісний підхід визначає одну з важливих складових якості сучасної освіти.

На основі теоретичного аналізу наукової літератури встановлено, що поняття «компетентність» давно використовується у філософській, педагогічній, психологічній, управлінській і правовій літературі, однак підвищений інтерес до нього виявляється лише останнім часом.

Перш ніж розглядати правову компетентність керівника закладу освіти, слід зупинитись на визначенні понять «компетентність», «професійна компетентність».

Згідно з національним освітнім глосарієм, компетентність – це динамічна комбінація знань, розуміння, умінь, цінностей, інших особистих якостей, це набуті реалізаційні здатності особи до ефективної діяльності [7].

«Енциклопедичний словник з державного управління» трактує цей термін наступним чином: «Компетентність – спроможність за рахунок знання виконувати і керувати виконанням певного комплексу робіт з певною швидкістю, якістю та ефективністю, що являє собою певний процес або певну частину процесу, функцію або певну частину функції, та мати уявлення про теорію, уміння, навички та досвід у цій сфері. Компетентність означає системне бачення функції та справи, системне уявлення середовища та явищ. Під компетентністю розуміють всі знання, навички й види поведінки працівника, необхідні для успішної реалізації завдань діяльності організації (органу влади)» [4, с. 328].

Поняття «компетентність» визначається у новому Законі України «Про освіту» як «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [5].

Компетентність державно-управлінських кадрів, до яких відносяться і керівники закладів освіти, визначається, як «загальна здатність, яка базується на знаннях, уміннях, навичках, досвіді, здібностях, професійно важливих якостях, яка визначається мірою відповідності особистої компетентності особистості, компетенції посади; необхідний обсяг і рівень знань та досвід у певному виді діяльності» [4, с. 328].

На нашу думку, компетентність — це категорія, що належить до сфери відносин між знаннями та практичною діяльністю людини. Компетентність – це інтегральна характеристика особистості, що включає певний рівень інформованості, обізнаності, знань, досвіду, певний рівень підготовленості, а також поєднання значущих особистісних якостей і здібностей, вироблення ставлень, необхідних для успішної дієвості в рамках професії.

В Енциклопедії освіти [3, с. 722] професійна компетентність визначається як інтегрована характеристика ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності, а також моральну позицію фахівця.

У працях теоретичного та методичного характеру термін "професійна компетентність керівника ЗНЗ" трактується досить широко і багатоаспектно. Т. Сорочан розглядає поняття «компетентність керівника ЗНЗ» як єдність психологічної, теоретичної і практичної готовності до управлінської діяльності відповідно до конкретних вимог і завдань [10]; Л. Даниленко – як інтегральну якість особистості, що має свою структуру, яка дозволяє керівнику у найбільш ефективний спосіб здійснювати свою діяльність, а також саморозвиток і самовдосконалення як у системі підвищення кваліфікації, так і в процесі самостійної роботи [2]; В. Маслов під компетентністю керівника розуміє систему теоретико-методологічних, нормативних положень, наукових знань, організаційно-методичні й технологічні вміння, які необхідні особистості для виконання посадово-функціональних обов'язків [6].

Аналіз наукових досліджень підтверджує той факт, що на сьогодні ні в нашій державі, ні у світі не існує єдиної загальноприйнятої структури професійної компетентності. Професійна компетентність керівника закладу освіти може включати такі компоненти: управлінську компетентність; педагогічну компетентність; психологічну; комунікативну; нормативно-правову компетентність; наукову компетентність; дослідницьку; інформаційно-комунікаційну; економічну; презентаційну; лідерську та інші.

Кожен із цих компонентів є комплексом взаємообумовлених і взаємодоповнювальних компетентностей. Різні підходи до виділення структурних компонентів професійної компетентності підкреслюють складність багатоаспектності цього явища.

За останні десятиліття помітно зросла зацікавленість науковців, педагогів-практиків у дослідженні правової компетентності керівників, яка виступає якісним показником ефективності управління навчальним закладом та професіоналізму і підтверджує важливість та соціальну значущість проблеми.

Як підкреслює один з провідних науковців з даної проблематики Г.В. Федоров, саме керівник навчального закладу, дотримуючись чинного законодавства, виключаючи в практиці своєї діяльності будь-який волюнтаризм, повинен забезпечувати та створювати умови, стимулювати та координувати педколектив НЗ на досягнення кращої якості освіти. І це, в умовах демократизації управління освітою, він повинен робити лише в правовому полі, а не шляхом примусу, даючи безапеляційні вказівки, чи методом тотального контролю, що, на жаль, ще має місце в сьогоденній практичній діяльності керівників багатьох закладів і установ освіти [11, с. 67].

В.Ситянін трактує правову компетентність як «здатність здійснювати конкретну практичну науково-педагогічну діяльність на правових засадах, глибоких знаннях законів і нормативних актів» [9, с. 104].

Правову компетентність керівника освітнього закладу В. Олійник розглядає як «високий ступінь володіння правом у конкретній професійно-педагогічній практичній діяльності, глибокі й об'ємні знання законів і підзаконних актів, джерел

права, на які він повинен спиратися, реалізуючи управлінську діяльність, розуміння принципів права учасників педагогічного процесу і способів правового регулювання їхніх відносин, ставлення до права як до невід'ємної складової професійної діяльності, здатність захищати і впроваджувати правові відносини в управлінській діяльності в суворій відповідності з правовими й розпорядчими принципами законності» [8, с. 8].

З точки зору системного підходу правова компетентність керівника закладу освіти являє собою сукупність структурних й функціональних компонентів, які знаходяться у взаємозв'язку й взаємозалежності між собою.

На підставі проведеного аналізу праць науковців С. Гуріна [1], В. Олійника [8], про сутність і структуру правової компетентності, можна зробити висновок про виокремлення одних і тих же компонентів:

- а) правова освіченість як сукупність знань з проблем права;
- б) правова спрямованість як сукупність ставлень до права як соціальної, державної та особистісної цінності й зумовлює потребу постійно отримувати, розширювати арсенал засобів визначення та вирішення правових проблем;
- в) правова готовність як наявність умінь з вирішення конкретних правових питань.

Правова компетентність – це складне, цілісне й інтегроване утворення, яке передбачає:

- знання про основні сфери та механізми правового регулювання суспільного життя;
- уміння виділяти правові аспекти в життєвих ситуаціях і визначати доцільність їх вирішення правовими засобами;
- уміння аналізувати правову ситуацію, яка склалася, з різних позицій і з урахуванням юридичних процедур;
- уміння бачити правові наслідки рішень, які приймаються;
- готовність та уміння використовувати механізми і засоби правового вирішення проблем.

На нашу думку, правова компетентність є базовою у діяльності керівника закладу освіти. Правову компетентність ми розглядаємо не тільки як володіння правовою інформацією з окремих галузей права (конституційного права, адміністративного, кримінального, трудового, сімейного, земельного та міжнародного права), а й уміння аналітично та коректно її застосовувати у конкретних ситуаціях закладу освіти.

Узагальнюючи дослідження науковців, констатуємо, що основними складовими правової компетентності керівника навчального закладу включаються наступні компоненти:

Когнітивний компонент – передбачає знання фундаментальних основ трудового права, теорії управління персоналом, причин виникнення трудових спорів; розуміння структури правової діяльності в управлінні працівниками. Він містить також процедури їх отримання, необхідні вміння й навички роботи з джерелами правової інформації.

Мотиваційно-ціннісний компонент – це позитивне відношення керівника до управлінської діяльності з позиції норм законодавства про освіту, усвідомлення необхідності та наявність бажання здійснювати професійні дії з позиції суб'єкта

освітніх правовідносин. Даний компонент характеризує наявність ціннісних орієнтацій керівника і відображає його професійно-особистісну зацікавленість в дотриманні правових норм у своїй діяльності. До правових цінностей належать: право, повага до права і закону, повага прав і свободи особистості, рівність людей, виконання особистістю своїх обов'язків, законність тощо.

Діяльнісний (поведінковий) компонент включає комплекс правових умінь керівника закладу освіти здійснювати управлінську діяльність, адекватно орієнтуватися в правовій сфері життя. Ці уміння актуалізуються в процесі здійснення управлінської діяльності й прийняття управлінських рішень у різних ситуаціях.

Спираючись на проведений теоретичний аналіз нами з'ясовано функції правової компетентності керівника закладу освіти:

Праворегулятивна функція спрямована на забезпечення стійкого, злагодженого та ефективного функціонування усіх елементів правової системи, регулювання взаємостосунків між працівниками закладу. Регулятивна функція реалізується через правові та інші соціальні норми й забезпечує підкорення людей в їхній діяльності певним правилам, реалізацію їхніх потреб, інтересів, соціальних прагнень та ідеалів, взаємність прав та обов'язків, вносить елемент упорядкованості в ці відносини.

Комунікативна функція включає уміння донести в доступній формі основні положення нормативно-правових документів учасникам освітнього процесу, співпраця з усіма учасниками освітнього процесу на основі вимог нормативно-законодавчих документів, захист своїх прав і прав педагогів; здійснення правового захисту школярів; забезпечує спілкування учасників освітнього процесу в правовій сфері; уміння організувати такі сучасні форми взаємодії, як робота в команді; готовність до управління установою як відкритою системою.

Пізнавальна функція спрямована на забезпечення злагодженого й ефективного функціонування всіх елементів правової системи, пов'язана з теоретичною та організаційною діяльністю щодо формування правового простору закладу освіти. Вона дозволяє не тільки здійснювати правове спілкування між учасниками освітнього процесу, але й регулювати їх взаємовідносини в правовій сфері. Реалізація даної функції забезпечує підпорядкування людей у їх діяльності певним правилам, взаємність прав і обов'язків у правових відносинах.

Ціннісно-нормативна функція спрямована на визначення стану законності і правопорядку в державі, закладі освіти з точки зору реалізації суб'єктами правових відносин чинного законодавства.

Правосоціалізаційна функція правової компетентності характеризується через призму формування правових якостей особистості керівника. Важливе значення в цьому належить заходам щодо організації юридичного всеобучу підлеглих, надання юридичної допомоги, активізації процесів самовиховання особистості.

Висновки. Правова компетентність виступає як інтегрована якість особистості, передумова ефективної управлінської діяльності у сфері освіти.

Сформованість правової компетентності надає керівнику закладу освіти можливість вільно орієнтуватись у правових явищах, визначати правові причинно-наслідкові зв'язки, виділяти та розрізняти правові відносини учасників освітнього процесу, приймати обґрунтовані життєві та професійні рішення і здійснювати їх відповідно до законодавчих норм.

Розвиток правової компетентності керівника освітнього закладу забезпечує сприятливі умови для приведення змісту, форм і методів його управлінської діяльності у відповідність до вимог чинного освітнього законодавства та ефективної модернізації діяльності очолюваного ним закладу освіти в умовах демократизації суспільства та децентралізації управління освітою.

Список використаних джерел та літератури:

1. Гурин С. В. Формирование правовой компетентности будущего учителя в учебно-воспитательном процессе : автореф. дисс. ... канд. пед. наук / Гурин С. В. ; Мурманский гос. пед. ун-т. – М., 2004. – 22 с.
2. Давидова Н. О. Компетентність керівника навчального закладу : навч. посіб. / Н. О. Давидова; Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Ін-т сусп.-ва. – К. : [б. в.], 2012. – 54 с.
3. Енциклопедія освіти [відповід. ред. В.Г. Кремень]. – Київ.: Хрінком Інтер; 2008. – 1040 с.
4. Енциклопедичний словник з державного управління / [уклад. : Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна]. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
5. Закон України «Про освіту»: [Електронний ресурс] База даних «Законодавство України». Документ 2145-19, чинний, поточна редакція — Прийняття від 05.09.2017. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 30. 10. 2017).
6. Маслов В. І. Наукові засади визначення змісту підвищення кваліфікації та підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів / В. І. Маслов // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – № 2. – С.63–66.
8. Національний освітній глосарій: вища освіта / авт.-уклад.:І.І. Бабин, Я.Я. Болюбаш, А.А. Гармаш й ін.; за ред. Д.В. Табачника і В.Г. Кременя. – К.: ТОВ Видавничий дім “Плеяди”, 2011. – 100 с.
9. Олійник В. В. Формування правової компетентності керівників навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / В. В. Олійник; Класич. приват. ун-т. — Запоріжжя, 2008. — 20 с.
10. Ситянін В. В. Формування правової компетентності науково-педагогічних працівників як потреба розвитку сучасного суспільства / В. В. Ситянін // Вісник післядипломної освіти. – К. : Університет менеджменту освіти АПН України, 2007. – Вип. 5. – С. 103–113.
11. Сорочан Т. М. Підготовка керівників шкіл до управлінської діяльності: теорія і практика : монографія / Т. М. Сорочан. – Луганськ : Знання, 2005. – 384 с.
12. Федоров Г. В. Зміст і структура професійної компетентності керівника навчального закладу у ринкових умовах / Федоров Г. В. // Післядипломна освіта в Україні. - 2013, № 2. - С. 66-72.

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ « НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»

Передбачається, що нова українська школа буде працювати на засадах особистісно-орієнтованої моделі освіти. У рамках цієї моделі школа максимально врахує здібності, потреби та інтереси кожної дитини, на практиці реалізуючи принцип дитиноцентризму. Зрозуміло, що сьогодні школа цього робити не вміє.

Учителі ХХ ст. навчають учнів ХХІ ст. використовуючи методики ХІХ ст. Як не дивно, але це факт. Ми живемо в надзвичайно швидкому світі. Нові галузі промисловості постійно народжуються, а старі — зникають. У доповіді Світового економічного форуму йдеться про те, що майже 65% професій, де будуть працювати нинішні учні початкової школи, ще не існують. Швидко розвиваються як трудові ресурси, так і наша база знань. Беручи до уваги наслідки автоматизації робочих місць, виникає ключове питання: якими навичками повинні володіти майбутні покоління?

Експерт за освітою Тоні Вагнер все своє життя присвятив пошукам відповіді на це питання. Вивчивши сектор освіти і глобальну трудову силу, а також опитавши лідерів галузі, Вагнер виділив сім якостей, необхідних для виживання в майбутньому :

- Критичне мислення і вирішення проблем;
- Мережеве співробітництво і лідерство шляхом переконань;
- Гнучкість і адаптивність;
- Ініціативність і підприємництво;
- Ефективна усна і письмова комунікація;
- Оцінювання і аналіз інформації;
- Цікавість і уяву.

Ці навички і особливості мислення неодмінно знадобляться молодим людям, щоб повністю реалізувати свій потенціал. Ми послідовно завантажуюмо учнів інформацією замість того, щоб дати їм можливість задавати питання і шукати відповіді. Цікавості і нешаблонного мислення в школі повинно приділятися не менше уваги, ніж фізиці або математиці.. [1].

Між цими сімома навичками виживання і фокусом сьогоднішньої освіти існує величезний розрив. Потрібно вчити дітей ставити питання, а не відповідати на них. Потрібно готувати їх до життя, а не до вступу в коледж.

Крім виховання ефективних працівників, потрібно виховувати видатних лідерів і новаторів. Це не тільки радикально змінить майбутнє освіти і трудових ресурсів, а й перетворить світ, в якому ми живемо.

За твердженням інших дослідників, це :

1. Комплексне багаторівневе рішення проблем (Complex problem solving)

Воно означає, що людина здатна бачити суть проблем і розбиратися з причиною, а не з наслідком. Так от, найбільш затребуваними будуть ті фахівці, які будуть володіти системним, цілісним підходом до вирішення будь-яких проблем, будуть знати, на що ще звернути увагу крім самого очевидного.

2. Критичне мислення (Critical thinking)

Це такий спосіб мислення, при якому людина ставить під сумнів інформацію, що надходить, і навіть власні переконання. Це дуже корисний навик, тому що питання «А, може, все працює зовсім не так, як ми припускаємо?» допомагає розвитку.

3. Креативність у широкому сенсі (Creativity)

Творче начало – це здатність бачити те, чого ще немає. Коли Мікеланджело запитали, як він створив статую Давида, скульптор відповів: «Я побачив ангела в шматку мармуру, і мені захотілося звільнити його».

4. Уміння управляти людьми (People management)

Майкл Джордан сказав геніальну фразу: «Талант виграє ігри, а команда – чемпіонати». Управління людьми – це складна наука про те, як лідерам брати головні рішення... ні, не просто про підлеглих, а про Людей. Як мотивувати співробітників так, щоб вони бігли бігом на роботу, а не з роботи? Як не помилитися в людині, приймаючи його на роботу, а підвищувати тих, хто цього заслуговує? Як розв'язувати конфлікти всередині команди? Знати відповіді на всі ці питання – значить володіти people management.

5. Взаємодія з людьми (Coordinating with others)

Це, мабуть, зрозуміло.

6. Емоційний інтелект (Emotional intelligence)

Зараз під емоційним інтелектом розуміється здатність розуміти емоції, наміри і мотивацію інших людей і свої власні, а також вміння керувати своїми емоціями та емоціями інших людей.

7. Формування власної думки та прийняття рішень (Judgment and decision-making)

На цьому теж не будемо зупинятися – тут все ясно.

8. Клієнтоорієнтованість (Service orientation)

Судячи за прогнозами, сфера послуг у світі буде тільки зростати, а хороший сервіс завжди на вагу золота.

9. Вміння вести переговори (Negotiation)

Це зрозуміло, чи не так?

10. Гнучкість розуму (Cognitive flexibility)

Когнітивна гнучкість – це здатність розуму швидко переключатися з однієї думки на іншу, а також обмірковувати кілька речей одночасно.

Як бачимо, 5 з 10 навичок стосуються вміння спілкуватися з людьми, домовлятися і керувати ними, розуміти і служити їм -це управління персоналом, взаємодія з людьми, переговори, клієнтоорієнтованість, емоційний інтелект).

Ще 4 сфери з 10 пов'язані зі здібностями мозку: умінням швидко міркувати, бачити суть, знаходити рішення проблем, генерувати нові проекти та ідеї (комплексне рішення проблем, креативність, когнітивна гнучкість, критичне мислення).

Із сказаного можна зробити висновок, що якщо ви плануєте майбутнє і не знаєте, що вивчати, то вивчайте людей та їхні потреби, а також тренуйте свій мозок для складних когнітивних завдань. Нарешті приходить час, коли сама Людина, її емоції, мотивації і розвиток стає головним в нашому світі. [2]

Сьогодні вже неможливо бути вчителем у тому розумінні, у якому це слово вживали 20 років тому. Він, учитель, перестав бути джерелом інформації. Учителів

треба замінювати "освітніми технологіями", завданням яких є не надання інформації, а налагодження процесу навчання кожної дитини. Такі технологи повинні вміти оцінювати когнітивні можливості дітей, добирати методи навчання для кожної дитини. І практики (наприклад, розвиток критичного мислення), і методики у світі вже існують, і за ними майбутнє.[3]

І це, напевно, набагато складніше завдання, ніж просто готувати вчителя - «агента змін».

У найближчий час до цієї роботи зможуть найбільш оперативно приступити саме методичні служби. Вищі навчальні заклади більш інертні і не мають можливостей, говорячи військовою термінологією, з маршу «вступити у бій».

Дуже шкода, що МОН України, підтримавши обласні інститути післядипломної педагогічної освіти, дозволяє знищувати районні(міські) методичні кабінети через які, власне, і виводять інститути на школи.

Місцеві чиновники розуміють тільки два слова: «нема грошей» і це є підставою для їх «варварських» дій.

Незважаючи на це, всі повинні зрозуміти, що методистів різних рівнів теж треба навчити по новому працювати з вчителями. Для цього МОН України зобов'язане:

- розробити стратегію цієї роботи;
- забезпечити друк необхідної літератури, розробку інших допоміжних матеріалів; приладів тощо ;
- зобов'язати НАПН України широко висвітлювати практичний досвід зарубіжних систем освіти.

Список використаних джерел і літератури:

1. Навички працівників майбутнього [Електронний ресурс]: <https://www.facebook.com/teritory14/>.
2. Робота майбутнього: 10 навичок, які будуть затребовані у 2020 році.[Електронний ресурс]:<https://balance.ua/.../rabota-buduschego-10/>.
3. В. Круглов. Освіта майбутнього. Які навички повинна прищеплювати українська школа? [Електронний ресурс]:<https://delo.ua/education/osvita-majbutnogo-jaki-navichki-povinna-privivati-ukrainska-shk-334347/>.

Бурдейна О. Т.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ ДИРЕКТОРА ШКОЛИ

Інформаційні технології – обов'язкова складова життя у ХХІ столітті. В освіті сьогодні без них не обійтися. Час диктує необхідність по-новому організувати роботу школи. Маючи у власному розпорядженні комп'ютер, принтер, мультимедійну дошку та іншу електронну техніку можна значно покращити процес навчання, інтенсифікувати його, зробити динамічним, більш наочним. Для керівників навчальних закладів, вчителів та учнів Інтернет – це можливість щоденного вдосконалення та розвитку. Інформаційні технології сприяють формуванню особистості, яка є свідомим користувачем інтернет-простору України та світу. Всесвітня мережа дає можливість комунікувати, шукати та обробляти інформацію, використовувати матеріал у професійній діяльності.

Потенціал інформаційного простору має розуміти кожен педагог. Це стосується не лише викладачів вищих навчальних закладів, а й вчителів початкової та середньої ланки освіти. Активне використання дає освітянам можливість досягати особистих успіхів у професійній діяльності, а також значно підвищити показники успішності школярів.

Керівник навчального закладу за допомогою ІКТ може вдало організувати свою роботу. Технології дають можливість створити електронну базу даних закладу:

- облік учнів;
- відомості про учнів, батьків, працівників;
- навчальне навантаження;
- звітна документація;
- робота школи в діаграмах, схемах, таблицях;
- банки педагогічної інформації;
- «портфоліо» педагогічних працівників;
- нормативно-правовою документація закладу;
- медіатека.

Адміністрація навчального закладу повинна впроваджувати ІКТ у школі, дати можливість вчителям використовувати інформаційно-комунікаційні технології з метою:

- самоосвіти, вивчення досвіду колег, підвищення кваліфікації;
- отримання доступу до сайтів Міністерства освіти, обласних, районних відділів освіти, ознайомлення та вивчення нормативно-довідкових документів;
- участі у вебінарах, онлайн-конференціях, конкурсах, таких як «Соняшник-вчитель», «Геліантус»;
- використання дидактичних матеріалів на педрадах, засіданнях атестаційної комісії, семінарах, батьківських зборах, уроках (перегляд фільмів, презентацій, прослуховування аудіо записів);
- розробки та публікації власних напрацювань;
- створення блогів, персональних сайтів;
- тестування школярів, визначення рівня їхніх знань;
- отримання доступу до будь-якої бібліотеки світу, перегляду книг;
- збагачення особистої бібліотеки, придбання методичної та художньої літератури в інтернет - магазинах;
- комунікації з однодумцями та директорами з інших регіонів, обговорення освітніх тем на форумах та у соціальних мережах, листування.

Освітні ресурси Інтернету постійно оновлюються, тому варто стежити за публікацією нових матеріалів на порталах, аналізувати їх, обирати змістовні для себе. Потрібно організувати систематичну роботу. Це дасть можливість оновлювати власну методичну базу.

Окрім звичної форми навчання, інформаційно-комунікаційні технології дають можливість отримувати знання опосередковано, тобто пропонують дистанційне навчання. Інтерактивні форми роботи здебільшого пропагують у вищих навчальних закладах, та ймовірно з плином часу вони увійдуть у шкільну систему.

Директор школи повинен використовувати інформаційно-комунікаційні технології на всіх етапах управлінської діяльності. Використання ІКТ допоможе систематизувати та підняти професійний рівень заступників директора, учителів,

психолога, соціального педагога, бібліотекарів. Побудова інформаційного середовища однозначно сприятиме модернізації шкільної системи.

Будь який сучасний навчальний заклад, крім головного призначення - навчати і виховувати, повинен бути інформаційним центром, який зацікавить батьків, учнів школи і громадськість. Перед школою стоїть сьогодні вимога - мати досконалий веб - ресурс, що надасть змогу презентувати директору свій навчальний заклад, розміщувати досягнення педагогів школи, новини, створити засіб спілкування, засіб покращення обміну внутрішньої інформації, наприклад: офіційні накази, розпорядження, новини, реклама шкільних заходів.

Список використаних джерел та літератури:

1. Мармаза О. Проектний підхід до управління навчальним закладом. — Х.: Основа, 2003. — 80 с.
2. Мариновська О. Упровадження педагогічних інновацій: система проектно-впроваджувальної діяльності // Імідж сучасного педагога. — 2007. — № 3. — С. 34—39.
3. Освітні інновації та передовий педагогічний досвід в закладах освіти Івано-Франківської області: Інформаційний довідник / Упор. З. Болюк, Р. Зуб'як, О. Мариновська, О. Барабаш, Л. Скальська, Л. Калуська, Г. Слободян, Л. Келембет / За заг. ред. З. Болюк, О. Мариновської, Р. Зуб'яка. — Івано-Франківськ, 2007. — 218 с.

Бучинська М. І.

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ НА ЗАСАДАХ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інформаційне суспільство потребує нових механізмів управління, яке базується на оцінювання усіх процесів шкільного менеджменту, зокрема і навчально-виховного процесу.

В сучасних умовах найбільшої переваги набувають інтерактивні навчальні технології. В основі інтерактивних методів лежить спільне навчання або навчання у взаємодії, суть якого висловлює китайське прислів'я: «Скажи мені і я забуду, покажи мені, я зможу запам'ятати, дозволь мені зробити це, і це стане моїм назавжди». Під час інтерактивного навчання учень стає не об'єктом, а суб'єктом навчання, він відчуває себе активним учасником подій і власної освіти та розвитку (це особливо важливо для старшокласників). Це забезпечує внутрішню мотивацію навчання, що сприяє ефективності навчальної і виховної діяльності. Завдяки ефекту новизни та оригінальності інтерактивних методів при правильній їх організації зростає цікавість до процесу навчання.

На нашу думку, особлива цінність інтерактивного навчання в тому, що учні навчаються ефективній роботі в колективі. Інтерактивні технології підвищують ефективність навчального процесу через те, що зумовлюють зміну поведінки учнів. Відповідно до Концепції нової української школи, учень повинен брати безпосередню участь у пізнанні та освоєнні навчального матеріалу.

Для того, щоб всі педагоги зуміли ефективно використовувати інтерактивні технології, ми спочатку вивчали запити педагогів на потребу у використанні інновацій. 90% педагогів виявили бажання використовувати саме інтерактивні

технології через те, що за їх допомогою легко побудувати комунікаційний процес під час вивчення навчального матеріалу.

Наступним етапом впровадження інтерактивних технологій було проведення низки семінарів з питань використання інтерактивних технологій, зокрема тренінгів. Якщо всі педагоги використовують однаково якісно інтерактивні технології, навчально-виховний процес стає одночасно і ефективним і результативним.

Однак, щоб у тому переконатись, необхідно періодично оцінювати ефективність адекватного використання інтерактивних технологій. Оцінювати ефективність будь-якого процесу достатньо складно. У виробничій сфері для вимірювання ефективності процесу існує багато показників, серед яких: ціна продукції, трудомісткість, собівартість, ліквідність. В освіті є вже напрацьовані технології оцінювання ефективності. Навчально-виховний процес у школі відноситься до найбільш складних видів людської діяльності, оскільки залежить як від суб'єктивних, так і об'єктивних факторів. Забезпечення ефективності навчально-виховної діяльності – одне з пріоритетних завдань управління школою. Для визначення ефективності праці навчально-виховного процесу необхідно встановити критерії та показники, з яких здійснюється оцінка. Під критеріями розуміють найбільш загальну кількісну характеристику результатів праці педагогічного колективу, яка дає змогу якісно оцінити навчально-виховну діяльність.

Для організації процедури оцінювання на педагогічній раді вибираємо експертну комісію, укладаємо алгоритм оцінювання, колективним методом укладаємо показники та критерії оцінювання. Коли ми оцінюємо ефективність навчально-виховного процесу, то ми спираємося на такі критерії:

- гуманістичний чинник впровадження новацій;
- орієнтація на особистість у перебігу інноваційних процесів;
- якість проведення уроків, ступінь комфортності учня на уроці;
- оптимізація часу на уроці;
- рівень сформованості пізнавальних можливостей учнів;
- форми і методи стимулювання учнів до генерування ідей;
- розвивально-виховний характер інновацій;
- відкритість навчально-виховного процесу;
- рівень сформованості комунікативної компетентності учнів;
- ефективність поєднання традиційних та інноваційних форм і методів роботи;
- рівень підвищення результативності навчання учнів.

Оцінювання здійснюється методом кількісної оцінки. Як правило ми обираємо трибальну шкалу: 1 бал – низький рівень прояву показника, 2 бали – середній, і 3 бали – високий.

Застосовуємо якісну оцінку ефективності за допомогою експертів, яких ми вибираємо відкритим способом. Слід пам'ятати, що будь-яка організація не буде працювати ефективно, якщо в ній немає чіткого розподілу обов'язків та персональної відповідальності експертів. Тому перед оцінюванням ми навчаємо експертів, обговорюємо їх права та обов'язки.

Всі експерти виставляють свою оцінку, потім визначаємо середню оцінку і додаємо всі кількісні оцінки показників. Середня оцінка усіх показників – 2,6, тобто ефективність навчально-виховного процесу ще не досягає високого рівня.

Здійснення такої оцінки дає можливість побачити проблеми, виявити

обдарування учителів до оцінювання комплексних процесів, запускати нові механізми моніторингу для встановлення причин відхилень у навчально-виховному процесі.

Ганич О. М.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Тенденції розвитку сучасної освіти та закони ринку зумовлюють необхідність розробки нових підходів до освіти. Тривалий час суспільство вважало, що кращою є школа, де дають якісні знання. Сьогодні думка дещо інша: школа повинна навчити дитину навчатися впродовж всього життя, виробити навички до самонавчання, забезпечити практичну орієнтованість знань і засвоєння знань як фундаменту життєвої поведінки кожної людини. Через самопізнання дитина має розвинути свої таланти, щоб самореалізуватися у дорослому житті [1]

Зацікавлені у профілізації старшої школи особи вважають профільне навчання вимогою часу, основним чинником високого рівня адаптації учнів до цілей розвитку суспільства, шляхом реалізації особистісно-зорієнтованої стратегії освіти, запорукою економічного розвитку держави.

Сьогодні впровадження профільного навчання є одним з пріоритетних напрямків розвитку освіти України.

Концепція профільного навчання в старшій загальноосвітній школі розроблена на виконання закону України «Про загальну середню освіту», «Про затвердження нової редакції Концепції профільного навчання у старшій школі»), та інших нормативних документах, в яких закладено нові підходи до організації освіти в старшій школі.

Профільна школа найповніше реалізує принцип особистісно-орієнтованого навчання, що значно розширює можливості учня у виборі власної освітньої траєкторії. Профільне навчання – вид диференційованого навчання, який передбачає врахування освітніх потреб, нахилів, здібностей учнів; створення умов для навчання старшокласників відповідно до їх професійного самовизначення, що забезпечується за рахунок змін у цілях, змісті, структурі та організації навчального процесу.

У нашій школі ми організували профільне навчання на таких принципах, які пропонуються у наукових працях:

- диференціації (розподіл учнів за рівнем освітньої підготовки, інтересами, потребами, здібностями, нахилами);
- варіативності, альтернативності, доступності (освітніх програм, технологій навчання і навчально-методичного забезпечення);
- наступності та неперервності (між до профільною підготовкою та профільним навчанням, професійною підготовкою);
- гнучкості (змісту і форм організації профільного навчання зокрема, дистанційного; забезпечення можливості зміни профілю);
- діагностико-прогностичної реалізованості (виявлення здібностей учнів з метою їх обґрунтованої орієнтації на профіль навчання) [2].

У фаховій літературі панує переважно думка, висловлена по-різному, але по суті однакова, що профільне навчання сприяє саморозвитку, самореалізації,

самовизначенню, самоосвіті учнів на підставі компетентнісного особистісно-зорієнтованого навчання. Профільне навчання спрямоване на набуття старшокласниками навичок науково-дослідницької, пошукової діяльності, розвиток інтелектуальних, творчих, моральних, фізичних, соціальних якостей, формування мобільності в умовах реформування сучасного суспільства [4].

Директори, їх заступники, педагоги шкіл, гімназій, авторських шкіл України на шпальтах професійних видань щедро діляться власним досвідом впровадження профільного навчання, надбаннями, перемогами, планами на майбутнє, розглядають нові ресурси та можливості профільного навчання [5].

Педагоги профільних навчальних закладів повинні бути добре обізнаними щодо понять, які стосуються профільної освіти) Кожний з напрямів профільного навчання (суспільно-гуманітарний, філологічний, художньо-естетичний, природничо-математичний, технологічний, спортивний) відповідає соціально-диференційованим видам діяльності, які обумовлюються суспільним розподілом праці, і містять знання про природу, людину, суспільство, культуру, науку та виробництво. За основними напрямками профілізації визначаються різноманітні навчальні профілі.

Профіль навчання визначається з урахуванням інтересів школярів та їх батьків, перспектив здобуття подальшої освіти і життєвих планів учнівської молоді; кадрових, матеріально-технічних, інформаційних ресурсів школи; соціально-культурної і виробничої інфраструктури району, регіону.

Для оцінювання ефективності впровадження профільного навчання ми використовуємо кваліметричну модель оцінювання.

Кваліметрична модель оцінювання ефективності профільного навчання

Параметри	Вага	Показники	Ступінь вияву	Інтегральна оцінка
1. Рівень знань нормативно-правової бази	0,18	1.1. Знання вчителів нормативно-правових засад 1.2. Якість планування предметів 1.3. Ознайомлення з нормативними засадами батьків 1.4. Обговорення нормативних документів на нарадах	0,75	0,135
2. Діагностика запитів на профільне навчання	0,16	2.1. Вибір профілів учнями 2.2. Врахування запитів батьків 2.3. здатність педагогів забезпечити профільне навчання 2.4. використання бази інших закладів	0,5	0,08
3. підвищення ефективності навчально-виховного процесу	0,17	3.1. Застосування інноваційних педагогічних технологій на основі використання активних методів навчання 3.2. Дидактичне забезпечення навчальних предметів 3.4. Використання Інтернет-мережі 3.5. запровадження дистанційного навчання	0,75	0,127

4. Навчання кадрів	0,1 9	5.1. Підвищення кваліфікації вчителів щодо профільного навчання 5.2. Навчання педагогів формування індивідуальної траєкторії розвитку учнів 5.3. Підготовка учителів до роботи за різнорівневими освітніми програмами 5.4. Забезпечення наступності навчання 5.5. Ступінь врахування при атестації готовності учителя до профільного навчання	0,5	0,095
5. Навчально-методичне забезпечення профільного навчання	0,3 5	6.1. Створення програмного забезпечення профільного навчання 6.2. Комплектування закладу освіти необхідною науково-методичною літературою 6.3. Розробка дидактичних матеріалів з профільних предметів 6.4. Наявність кабінету з профільного предмета, його оформлення, матеріально-технічного забезпечення	1	0,35
Разом				0,787

Тобто, оцінювання за кваліметричною моделлю показало, що організація профільного навчання у нашій школі знаходиться на достатньому рівні. Однак, є ще достатньо проблем, які полягають у вирівнюванні можливостей учнів, у вдосконаленні компетентності педагогів щодо формування індивідуальної траєкторії учнів та зміцнення матеріальної бази школи.

Список використаних джерел та літератури:

1. Василенко Н.В. Організація профільного навчання в школі: нормативно-правове забезпечення, методичні рекомендації, досвід організації. – Х.: Вид.група «Основа», 2010. – 160 с. – (Серія «Адміністратору школи»)
2. Концепція профільного навчання в старшій школі: Затв.рішенням колегії М-ва освіти і науки України від 25.09.2003 р. № 10/12-2 [Текст] /АПН України. Ін-т педагогіки; Укл.: Л.Березівська, Н.Бібік, М.Бурда та ін.//Інформ.зб.М-ва освіти і науи України. – 2003. - № 24
3. Гузик М. Профільне навчання: як організувати, не зруйнувавши школу. Ч.І /М.Гузик [Текст]. К.: Ред. Загальнопед. Газ., 2005. – 112 с. – (Б-ка «Шк.світу»)
4. Яремко І.М. Спецкурси у системі профільного навчання/ І.М. Яремко. [Текст]// Управління школою. – 2009. - № 9(237). – с.28-31], [Кротовська Людмила. Профільне і допрофільне навчання – вимога часу/ Людмила Кротовська. [Текст]// Завуч. – 2009. - № 2(368). – с.4-7
5. Осипенко Жанна. Профільне навчання – диференційовані форми / Жанна Осипенко. [Текст]// Завуч. – 2009. - № 15(381). – с.3-10
6. Радченко А.Є. Модель вивчення ефективності впровадження профільного навчання /А.Є. Радченко [Текст]// Управління школою. – 2009. - № 5. – с.12-19

Городецька О. В.

МЕДІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК ЖИТТЄВО НЕОБХІДНА НАВИЧКА КЕРІВНИКА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Модернізація та інформатизація сучасного суспільства вимагає формування медіаграмотності, як важливого критерію професійної компетентності, та життєво необхідної навички керівника закладу освіти. Кожна особистість легко може стати жертвою інформаційного впливу та маніпуляцій [5, с. 103]. Саме тому сучасному педагогу та освітньому менеджеру необхідно розвивати вміння критичного сприйняття та аналізу інформації.

Медійно-інформаційна грамотність керівника навчального закладу повинна містити такі складові:

- уміння користуватися медіазасобами, аналізувати та створювати різноманітні медіатексти [4];

- навички безпечної, активної та ефективної поведінки в інформаційному та медіапросторі;

- формування медіаімунітету, що робить особистість здатною протистояти агресивному медіасередовищу; свідоме споживання медіапродукції; визначення джерел медіатекстів, їх політичних, соціальних, комерційних та культурних інтересів [2];

- культуру пошуку, читання та сприйняття нової інформації; навички її аналізу, синтезу та критичного осмислення;

- уміння ефективного використання медіаресурсів у процесі управління навчальним закладом;

- ведення особистих електронних інформаційно-комунікаційних сторінок;

- навички добору відповідних медіа для створення та розповсюдження власних медіатекстів і залучення зацікавленої в них аудиторії;

- розуміння важливості міжособистісного професійного спілкування для підвищення рівня медійно-інформаційної компетентності та інші.

Федоров О. В. вважає, що медіаграмотна особистість здатна критично й усвідомлено оцінювати медіатексти, аналізувати їх, та чинити спротив маніпуляціям [3]. Це базові елементи в сфері споживання інформації, які охоплюють усі категорії людей протягом життя. Саме тому інформаційна культура менеджера допоможе йому уникнути непотрібної та зайвої інформації, не підпасти під маніпулятивний вплив.

Керівник закладу освіти, що володіє високим рівнем інформаційної та медіаграмотності, досить легко може налагодити віртуальний контакт з учнями, батьками, колегами, методистами, керівниками освітніх установ, спонсорами та ін. Завдяки цим перевагам створюється психологічно комфортна обстановка для співпраці у педагогічному колективі, популяризації власних напрацювань чи вивченню педагогічного досвіду. Конкурентоспроможність навчального закладу в сучасних умовах можлива лише за умови розвиненої медіаграмотності керівника [1].

Отже, сучасній особистості необхідно володіти механізмом критичного осмислення і корегування інформації, уміннями знаходити, інтерпретувати, аналізувати та оцінювати медіатексти, розуміти їхню суть, адресну спрямованість і мету. Саме тому формування інформаційно-медійної грамотності керівника закладу освіти повинне стати одним із пріоритетних напрямків післядипломної педагогічної

освіти.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бабій Л.М. Інформаційна культура педагога / Бабій Л.М., Вітріченко О.Є., Полякова А.І. // [Електронний ресурс] : 123456789/2566/1/Бабій_Вітріченко_Полякова_Інформаційна культура педагога.pdf
2. Бурім О.В. Медіакомпетентність та медіаграмотність як результат медіаосвіти та запорука інформаційної безпеки особистості / О. В. Бурім // [Електронний ресурс]: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp7/konf2/Burim.pdf
3. Федоров А.В. Медиаобразование: вчера и сегодня. / А.В. Федоров – М. : Изд-во МОО ВПП ЮНЕСКО «Информация для всех», 2009. – 234 с.
4. Череповська Н. І. Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ : візуальна медіакультура / Н.І. Череповська . – К. : Шк. світ, 2010. – 128 с.
5. Юрків В. Як навчитися «фільтрувати» інформацію ЗМІ / Віталій Юрків // Урядовий кур'єр. – 2012. – № 170 (4814). – С. 10–12.

Даценко Л. О.

**ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ
НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ**

Процеси глобальних змін, що відбуваються на сучасному етапі розвитку всього українського суспільства, і освіти, зокрема, вимагають нових підходів до управління навчальними закладами, пріоритетними серед яких є впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Використання інформаційних комп'ютерних технологій приводить до досягнення якісно нових освітніх результатів, прискорюють процес управлінської діяльності і підвищують її ефективність.

Новітні інформаційні технології міцно увійшли у сучасне життя суспільства та навчально-виховний процес освітніх закладів. Використання новітніх інформаційних технологій у загальноосвітніх навчальних закладах дає змогу здійснювати навчально-виховний процес на більш високому рівні, а в управлінні навчальним закладом допомагає забезпечити дієвість, оперативність та ефективність роботи адміністрації освітнього закладу.

Впровадженню інформаційних технологій в управлінні школою сприяє ряд факторів, пов'язаних з вимогами до підготовки документів та звітів, наявністю досвіду у школах комунікації за допомогою комп'ютерної мережі, наявністю певної кількості комп'ютерної, проєкційної та мнотильної техніки у школах, що дозволяє адміністрації школи використовувати її для підвищення ефективності управління школою. Разом з тим, є певні чинники, що гальмують процес впровадження інформаційних технологій в управління. Зокрема, психологічна неготовність адміністрації школи до застосування комп'ютера у професійній діяльності; наявність різнопланового програмного забезпечення, яке є достатньо складним для користування та не має чіткого спрямування на загальноосвітні заклади.

Виходячи з цього, застосування інформаційно-комунікаційних технологій в галузі освіти і безпосередньо в навчальній діяльності та управлінні навчальним закладом освіти стало вже загальною необхідністю в діяльності освітніх навчальних

закладів. Виклад основного матеріалу дослідження. Під час впровадження інформаційних технологій та використання програмного забезпечення в управлінні закладами освіти необхідно визначити оптимальні умови автоматизації робочих місць учасників управлінського процесу, що допоможе систематизувати та підняти на більш високий рівень роботу керівників закладів, їх заступників, секретарів, учителів, психологів, соціальних педагогів, бібліотекарів. Для ефективного та цілеспрямованого використання результатів впровадження комп'ютерних технологій в управлінні навчальним закладом розглянемо наукові погляди на управління, основні питання та принципи управління закладом, етапи та рівні управлінського процесу адміністрації освітнього закладу. Як свідчать соціологічні та педагогічні погляди вчених на суть управління в галузях науки й освіти, до початку 90-х років воно відповідало характеру командно-адміністративної управлінської системи, яка розглядала об'єкти управління без урахування того, що людина є головною діючою особою життєдіяльності суспільства.

Внутрішкільне управління — це діяльність управляючої підсистеми, яка спрямована на реалізацію мети школи шляхом створення умов (прогностичних, педагогічних, психологічних, кадрових, організаційних, матеріально-фінансових та інших), необхідних для належного розвитку педагогічного процесу. Згідно з документами, Така інформація повинна вчасно та в повному обсязі поповнювати базу даних, тому що вона необхідна керівнику навчального закладу на всіх етапах управлінського циклу: на етапі аналізу, планування роботи, організації виконання, контролю та моніторингу. Від уміння організовувати надходження, обробку, аналіз і використання інформації залежать ефективність управління і функціонування навчально-виховного процесу. Упровадження в роботу освітніх установ інформаційно-комунікаційних технологій дозволить: адміністрації всіх рівнів звільнитися від рутинної праці зі збору інформації про стан освітніх установ; істотно скоротити час реакції керівництва (ухвалення рішення, постановка задачі, контролю виконання); підвищити ефективність процесу прийняття рішення і планування на основі одержання в реальному масштабі часу достовірної інформації; крім того, у міру організації доступу до освітніх ресурсів у мережі Інтернет, державні установи одержать доступ до баз даних співробітників освітніх установ; контингенту, що навчається; успішності та інших ресурсів. Основне використання системного комплексу “Net Школа України” для навчального закладу: Побудова єдиного інформаційного середовища навчального закладу: загальноосвітньої школи, гімназії, ліцею, коледжу і т.д.; електронні класні журнали (з можливістю їх публікації у мережі Інтернет); електронні щоденники, пов'язані з класним журналом (завдання, оцінки). Зручний помічник педагогів у організації додаткових індивідуальних занять у рамках шкільного навчального процесу: навчання обдарованих дітей; навчання дітей інвалідів, що навчаються дома; навчання дітей, віддалених сільських шкіл; навчання хворих дітей; навчання в системі додаткової освіти.

Підсумовуючи результати досліджень з даного напрямку, слід зазначити, що основна мета використання впровадженень новітніх технологій в управлінській діяльності закладом освіти є створення єдиного інформаційного середовища, у якому враховані всі необхідні та достатні вимоги для управління навчальним закладом. Інформаційне середовище системи управління закладами освіти, у тому

числі загальноосвітньої школи, повинно вписуватися в єдину схему інформаційного простору всієї системи освіти, відповідати всім вимогам та правилами побудови цього простору.

На основі аналізу досліджень, присвячених впровадженню інформаційних технологій в управління навчальним закладом слід виділити такі основні завдання інформаційної системи школи:

здійснення ефективної системи планування та обліку витрат з урахуванням оперативної інформації щодо потреби школи; проведення оперативного, ситуаційного та постійного управлінського аналізу на основі інформації, отриманої в результаті функціонування програмно-технічних комплексів; прийняття управлінських рішень на основі оперативного та постійного аналізу функціонування освітнього програмно-технічних комплексу.

На сьогоднішній день існує певна кількість програмних засобів, що автоматизують певні управлінські процеси школи, які не є універсальними і вирішують часткові завдання конкретного навчального закладу.

У нашому навчальному закладі спроектовано та реалізовано інформаційну систему для управління загальноосвітнім навчальним закладом, що виконує такі задачі:

- збереження відомостей про учнів, батьків, співробітників;
- формування класів, облік руху учнів;
- облік успішності школярів;
- керування навчальним навантаженням;
- облік приміщень, устаткування;
- облік матеріальних цінностей;
- формування зовнішньої та внутрішньої звітної документації;
- створення звітів.

Отже, застосування інформаційно-комунікаційних технологій в галузі освіти і безпосередньо в діяльності керівника закладу стало загальною необхідністю, чому допоможе універсальна інформаційна система, яка дозволить ефективно реалізувати основні задачі управління загальноосвітнім навчальним закладом.

Список використаних джерел та літератури:

1. “Управління системою загальної середньої освіти”. Розділ VI. Сайт української педагогіки, повноваження якої визначаються “Положенням про загальноосвітні навчальні заклади”. Режим доступу: <http://ped.sumy.ua/index.php?option=com> — Назва з титулу екрану.
2. Банк навчальних комп’ютерних програм “Універсал” [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.universal.modus.net.ua/baza.htm/2>. — Назва з титулу екрану.
3. Програми для керування закладами освіти “Автоматизований розклад уроків” АВТОР — Школа [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.diezprodukt.com.ua>. — Назва з титулу екрану.
3. Бекаревич Ю., Пушкина Н. СУБД Access для Windows 95 в примерах. — Спб.: ВНУ – Санкт-Петербург, 1997.
4. Ефимова О., Моисеева М., Шафрин Ю. Практикум по компьютерной технологии. — М.: АБФ, 1997.
5. Шафрин Ю. Основы компьютерной технологии. — М.: АБФ, 1997.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Управління — це складова частина функціонування систем організації різної природи, яка є обов'язковою й належить до найдавніших винаходів людства. Чим більш складний і динамічний об'єкт, тим більше він потребує управління, тим глибше треба знати закономірності його розвитку[2]. За наявності зовнішніх і внутрішніх впливів динамічна система може переходити з одного стану в інший, що приведе до подальшого розвитку або руйнування. Суб'єктами й об'єктами управління в соціальних системах є люди [3]. Сьогодні у практиці шкільного менеджменту великі переваги надаються адаптивному управлінню як здатності керівника вибирати і поєднувати різні стилі управління в залежності від ситуації. При цьому підвищення адаптивності керівництва досягається за рахунок переформування творчих груп, перепроєктування завдань або модифікації посадових повноважень тощо.

Мета адаптивного управління – діагностувати все, що відбувається в середині системи: досліджувати процеси, що виникають ззовні системи і на основі цього планувати майбутнє. Головна задача адаптивного управління – підтримка внутрішньої стабільності системи в умовах постійно змінного зовнішнього середовища[3].

Важливими ознаками такого інноваційного стилю управління є певні вимоги до керівників, адже вони повинні приділяють більше уваги людям (споживачам, персоналу, постачальникам, власникам), ніж діловій практиці і конкретній стратегії; вони повинні бути здатні ризикувати, вводити інновації, експерименти для визначення напрямку, що відповідає потребам людей [4]. В адаптивній освітній системі закладена жорстка вимога до гнучкості самої системи. А прийняття рішення має відбуватися на кооперативній основі шляхом сполучення функцій управлінців та виконавців (спільні дії). Для усвідомлення ефективності такого управління необхідно порівняти його з іншими видами цієї діяльності: зовнішнім жорстким управлінням, самоуправлінням тощо.

Ефективність (англ. efficiency; performance; нім. Effektivität f, Wirkungsgrad m, Wirksamkeit f) – це відношення корисного ефекту (результату) до витрат на його одержання. Ефективність керування залежить від сили примусового впливу на об'єкт. Чим більша примусовість, тим менший результат, і навпаки.

Критеріями визначення рівня ефективності адаптивного процесу, на думку Г.В. Сельникової [4] є:

використання освітнього моніторингу (векторне відслідковування процесу, яке має безпосередній зв'язок з рефлексією, бо супроводжує індивідуально-соціальний розвиток людини) для скеровування діяльності в потрібному напрямі;

спрямування управлінського впливу на природний розвиток людини, організації тощо;

керування, що опирається на самоуправління (спрямований самовплив);

створення для людини ситуацій додаткової орієнтації, що диктуються зовнішніми вимогами (реальна ситуація, розпорядження, наказ та ін.);

усвідомлення і забезпечення реалістичності мети шляхом аналізу і узгодження власних спрямувань людини (або організації);

узгодження взаємодії різнонаправлених впливів, які є рушійною силою розвитку і мають утворюючу, руйнуючу основу.

Свідомо використовуючи адаптивне управління можна досягти творчого оптимального рішення у будь-якому питанні педагогічної діяльності.

У своїй практиці ми постійно використовуємо механізми адаптивного управління, що дає нам можливість не тільки демократизувати всі процеси у шкільному менеджменті, але й перевести навчально-виховну діяльність на вищий щабель. Для цього щороку ми проводимо самооцінку ефективності адаптивного управління школою, спираючись на критерії Г.В. Єльнікової. Участь в оцінюванні такої ефективності бере не тільки адміністрація, але й педагоги та батьки. Використовуємо технології оцінювання подані О.С.Боднар у монографії [1], серед яких, зокрема експертиза та моніторинг.

Найперше до кожного критерію ми підбираємо відповідні анкети та опитувальники. Наприклад, коли ми оцінюємо показники використання освітнього моніторингу, найперше аналізуємо ефективність застосування цієї технології. Тобто, аналізуємо, які результати моніторингу були використані для прийняття інноваційних рішень, як вплинули результати моніторингових досліджень на якість навчання учнів, яку додаткову мотивацію отримали батьки для приділення уваги своїм дітям. Результати моніторингу якості навчальних досягнень учнів ми відображаємо у графіках та діаграмах, які потім презентуємо на педагогічній раді.

Список використаних джерел та літератури:

1. Боднар О. С. Управління аналітико-експертною діяльністю у сфері загальної середньої освіти регіону (теоретико-прикладний аспект) : монографія / О. С. Боднар. – Тернопіль : Крок, 2013. – 544 с.
2. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, форм і методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи : Монографія / Даниленко Л.І. - К. : Логос, 1998. - 140с.
3. Єльнікова Г.В. Адаптивне управління: міжгалузеві зв'язки, науково-прикладний аспект: Кол. монографія / Г. В. Єльнікова, Т. А. Борова, З. В. Рябова та ін. / За заг. і наук. ред. Г. В. Єльнікової. – Тернопіль: Крок, 2017. – 458 с.
4. Єльнікова Г.В. З досвіду організації та здійснення інноваційного проекту /Єльнікова Г.В // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи, збірник наукових праць/ Ред. кол.: Л.І.Даниленко (гол. ред.) та ін, № 5. – Київ : Логос, 2001,С.120-126.

Ензельт О. П.

КОМПЕТЕНТНИЙ ПІДХІД У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ГІМНАЗІЇ

Школа, як і всі освітні інститути, відіграє важливу роль – готує людину до життя в сім'ї, громаді, країні, до роботи та творчості, до реалізації себе як особистості в суспільстві. Стрімкий, соціальний, технологічний і політичний розвиток сучасного світу ставить перед педагогічною наукою нові проблеми. В епоху різних соціальних змін, які переживає наше суспільство, виникає необхідність докорінно реформувати освіту. Освіта ХХІ століття базується на трьох основних підходах: компетентнісному, діяльнісному та особисто-зорієнтованому. Концепція

«Нової Української школи» бачить випускника загальноосвітнього навчального закладу з сформованими 10 ключовими компетентностями. Напевно, всіх педагогів сьогодні хвилює питання, як сформувати ці десять компетентностей. У статті описаний досвід формування ключових компетентностей у Тернопільській Українській гімназії ім. І. Франка.

З метою формування ключової компетентності «Спілкування рідною мовою» у гімназії проводяться уроки грамотності та уроки ділового спілкування для вчителів, зустрічі з філологами-науковцями з приводу чистоти нашої мови. Адже лише вчитель, у якого сформована вище вказана компетентність може сам формувати таку компетентність у своїх вихованців.

Для формування компетентності «спілкування іноземними мовами» гімназія обрала робочий навчальний план для загальноосвітніх навчальних закладів з двома іноземними мовами (у закладі викладається англійська мова – перша, французька мова – друга). Окрім цього, на багаточисельні запити батьків викладається польська мова. Частими гостями у гімназії є волонтери із США. Цілий навчальний рік у гімназії працював волонтером Хьюстон(США), Ребекка (США). Гімназисти мали можливість спілкуватися із носієм мови.

Профільне навчання у гімназії дає можливості для формування математичної грамотності.

Компетентності в природничих науках і технологіях формуються як під час викладання предметів інваріантної складових навчального плану так і при викладанні предметів варіативної складової. У гімназії читається курс «Основи наукових досліджень», який вчить юних гімназистів правильному написанню наукових робіт, вести експериментально-дослідницьку діяльність, пошукову діяльність. Для формування цієї ключової компетентності створено відповідну матеріально-технічну базу. У гімназії працює два нових кабінети інформатики (це 36 комп'ютерів плюс два вчительських), завдяки Національній програмі «Відкритий світ» працюють 8 інтерактивних дошок та 30 планшетів, що дає можливість учням та учителям проводити віртуальні експерименти, брати участь у Всеукраїнських вебінарах.

З метою формування ключової комп'ютерно-інформаційної компетентності широко використовується матеріально-технічна база закладу. Оскільки розвиток техніки неупинно крокує вперед, то необхідною умовою є постійне навчання педагогів новітнім інформаційним технологіям. Для цього гімназія тісно співпрацює з Тернопільським Національним педагогічним університетом ім. В. Гнатюка фізико-математичним факультетом, зокрема Барною О.В.. Постійно вчителі інформатики для педагогів гімназії проводять майстер-класи з використанням різного роду гаджетів у навчально-виховному процесі, створенні інтерактивних плакатів.

Формування ключової компетентності «Уміння вчитися упродовж життя» вимагає неабияких зусиль від педагогічного колективу. Це пов'язано із зниженням мотивації гімназистів до навчання, невмінням організувати свій навчальний процес, не раціональним використанням часу. Але педагоги шукають методи та прийоми підвищення мотивації до навчання. Зокрема, у гімназії засновано ряд премій випускниками та педагогами закладу. Так, премія від директора гімназії для кращого випускника – громадського діяча, премія кандидата педагогічних наук, викладача «Основа наукових досліджень» - за кращу наукову роботу, премія

випускника гімназії Болещука – для кращого знавця французької мови, премія Осипа Лева Павлишина (для вчителя і для учня) – за найвищі досягнення у навчанні у поточному навчальному році.

Для формування соціальних та громадянських компетентностей у гімназії проводять цілий ряд акцій. І всі вони так чи інакше пов'язані з іменем гімназії. Це і догляд за могилами ветеранів гімназії, відвідування малої батьківщини нашого патрона І.Я. Франка, вшанування пам'яті гімназистів, які загинули в АТО, постійне оновлення експонатів музею середньої школи №1 та гімназії. Але попри титанічну роботу, яку проводить педагогічний колектив гімназії, є ще багато питань при реалізації компетентнісного підходу. І одними з них є неготовність наших підручників, роздаткових та дидактичних матеріалів, швидкий розвиток техніки, а відповідно потреба у її постійному оновленні, і врешті-решт відсутність мотивації вчителя для потужного введення в дію цього підходу.

Сьогодні немає сумніву в тому, що компетентнісний підхід – це один з тих чинників, що спричиняють модернізації змісту освіти. Майбутнє саме за компетентнісним підходом, адже завдяки цьому учні швидше засвоюють програмовий матеріал з різних предметів, спокійніше і впевненіше відповідають, виконують самостійні роботи, мають дослідницькі навички, уміють запропонувати свій спосіб діяльності, аргументувати свої думки, уміють відстоювати свою точку зору, краще володіють навичками самоконтролю й самооцінки.

Жизномірська О. Я.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У РОЗРІЗІ ОСВІТНІХ ЗМІН

На сучасному етапі розвитку й становлення держави, системи освіти перед школою постають складні та відповідальні завдання – формування особистості нового типу, особистості інтелектуальної, творчої, ініціативної та самостійної, із почуттям національної гідності. Основною метою школи є формування і розвиток високоінтелектуальної, свідомої особистості з громадською позицією, готовою до конкурентного вибору свого місця в житті. Тому, сьогодні саме в школі має бути створена позитивна модель міжособистісних взаємин, атмосфера духовності та емоційності [1].

В умовах сьогодення та освітніх інновацій, перед педагогами постають запитання такого змісту, як вербально оцінювати навчальні досягнення учнів початкових класів; як сприймати та оцінювати їхні успіхи та неуспіхи в школі; як стимулювати молодших школярів до праці; як їм допомагати ставати самостійними та наполегливими у навчальній роботі.

З нашої психологічної точки зору, особистість молодшого школяра намагається зайняти чітку позицію «Я-учень» та водночас дотримуватися правил поведінки та поступової «дорослості». Проте, варто пам'ятати що учні молодшого шкільного віку є доволі вразливими, емоційними, чутливими до негараздів, труднощів, неуспіхів власного «Я» та «Я- інших». З огляду цього, вчитель початкових класів має ретельно здійснювати самоаналіз своєї професійної діяльності й тактовно вміти комунікувати з дітьми різного віку.

У нашому розумінні, основним важелем впливу на підростаючу особистість має

слово. Останнє, допомагає учневі краще зрозуміти себе та інших, осмислювати нову інформацію, тобто вміння педагога «розбудити сплячий розум» дитини на уроці; вільно почуватися серед своїх однокласників та значущих дорослих. Так, вербальне оцінювання педагогом досягнень учнів може мати позитивне забарвлення у комунікації (радість, задоволення, захоплення, здивування, позитивний настрій, позитивне мислення), і навпаки негативне забарвлення (злість, агресія, незадоволення, пригнічення, відчай, сором, гнів).

Таким чином, учитель Нової української школи повинен володіти ключовими та предметними компетентностями, а також словами-схвалення, подяки, «чарівних слів», усмішки, що насичені тільки позитивними емоціями. Вчитель початкових класів – це творча, нестандартна особистість у своїх баченнях, методиці викладання, котрий вміє майстерно «доторкнутися» до духовного, внутрішнього світу дитини, а також здатний у тандемі з дитиною відчувати радість спільної праці. Так, вдало підібрані слова-схвалення, слова-підтримки, слова-підбадьорення, слова-впевненості вчителем початкових класів, роблять дитину іншою, котра прагне досягти успіху у своїх починаннях та водночас навчається долати різні труднощі шкільного змісту.

З нашої точки зору, значущим для молодшого школяра є вербальне оцінювання, сприйняття себе як молодшого школяра, розуміння своїх успіхів та конструктивний аналіз певних шкільних негараздів. Зважаючи на вищезазначене, особистість молодшого школяра прагне бути успішною, відмінною для значущих дорослих, однак не завжди вона може досягти цього швидкими темпами. Ми вважаємо, що вчителі мають сприяти та допомагати дитині якомога швидше дорослішати, що характеризується успішним презентуванням власного «Я»; вміннями дитини правильно формулювати запитання та знаходити багатогранні відповіді; критично мислити; бути генераторами своїх дитячих ідей, прагнень, бажань; володіти собою; брати на себе відповідальність й конструктивно приймати рішення (дитячі) тощо.

Як зазначав В. О. Сухомлинський, учитель для молодшого школяра – це живе втілення справедливості (як учитель мене вербально оцінює; як емоційно та інтонаційно озвучує мою оцінку; які слова говорить для моєї впевненості, творчого натхнення на уроці та ін). Учитель відкриває світ для дитини іншими очима : розмаїтий, складний, суперечливий, але водночас цікавий та захоплюючий для неї; дитина відчуває радість та гордість за власні успіхи. За переконаннями видатного педагога, в учнів початкової школи виникає бажання вчитися, але воно може швидко згаснути завдяки необережному дотику до дитячого серця – різким словом, байдужим ставленням до дитини, несправедливим оцінюванням, «неоцінюванням» взагалі, а також невмінням вербально оцінювати молодшого школяра. Важливим для особистості педагога, щоб учні початкових класів не відчували себе безнадійними, неуспішними, не здатними подолати труднощі, зрештою, не втрачали віри у власні можливості, не ображалися на вчителя, а навпаки мали змогу «дарувати» радість іншим та планували приємні, позитивні «несподіванки» на уроці та в позаурочний час [2; 3; 4].

Так, успіх в учінні молодшого школяра – це джерело внутрішніх ресурсів, що породжують енергію для подолання власних недоліків, тобто стійких прагнень учитися. Навчально-виховний процес стає цікавим лише тоді, коли мислення

(думання) дітей на уроці супроводжується почуттями піднесення, хвилюваннями (позитивними), здивуваннями перед відкритою істиною, усвідомленням своїх інтелектуальних потенціалів, відчуттями радості, творчості та гордості за велич свого розуму.

Як підкреслював відомий корифей психолого-педагогічної науки, молодші школярі на уроці хочуть відчувати себе винахідниками, експериментаторами, дослідниками, що і формує в них стійкі прагнення навчатися краще, вдосконалюватися, проявляти власні здібності та ресурси [2; 3].

За нашими міркуваннями, сучасні вчителі повинні знаходити такі форми, методи, прийоми взаємодії з учнями, які б позитивно й емоційно їх підтримували, підбадьорювали, тобто вони ставали більш упевненими та активними у власних починаннях. Основними стимулами для дітей молодшого шкільного віку є не лише оцінка, але й вербальне оцінювання та позитивне сприйняття дитини; усмішка до неї; позитивне відреагування на успіх, неуспіх дитини на уроці, а також прояви позитивних реакцій тощо. Так, шкільне життя має бути насичене позитивними емоціями, враженнями, почуттями, переживаннями дітей. І саме в процесі налагодження конструктивної взаємодії з усіма учасниками навчально-виховного процесу та створення психологічного комфорту педагогом, молодший школяр навчається бути «справжнім», реально оцінювати ситуацію (по-дорослому), перспективно думати та позитивно налаштуватися до різних проблем.

З позиції вченого, вчитель – це річка, в якій зливається гаряче серце і холодний розум, тому не варто допускати поспішних висновків, непродуманих рішень, безпідставних звинувачень дитини (невдахи), оскільки це породжує страх, невпевненість, непотрібність тих завдань, які дитина виконує. Дитяча довіра до вчителя – це крапля чистої води на квітці троянди : треба так зрізати квітку, щоб не струсити краплю. Дитину навчаємо і виховуємо, але вона має зберегти власну сутність «Я», щоб не «загубитися» у вирі «дорослості», а навпаки має відчувати свою причетність до змін, вносити корективи в освітній процес. Так, коли молодшого школяра постійно звинувачувати, критикувати за спілкування, поведінку, вказувати на його помилки, то дитина зростає злою, жорстокою, байдужою, розчарованою, вірніше формується недовіра до себе та інших людей [2; 3; 5; 6].

Таким чином, вербальне оцінювання учнів молодшого шкільного віку відіграє важливу роль у становленні власного «Я» особистості, самооцінці своїх прагнень, можливостей, ресурсів досягти успіху; вміти поставити перед собою мету та знайти необхідні засоби для її реалізації, а також уміння передбачити кінцевий результат своєї праці; уміти ретельно аналізувати помилки, невдачі та, зрештою, вибудовувати власну траєкторію шкільного життя.

Список використаних джерел та літератури:

1. Виховні системи класу. Інноваційні моделі / О. Буйневич, С. Скебало, Г. Дерезізова [та ін.]; упоряд. Н. Харченко. – Київ. : Шкільний світ, 2017. – 160 с.
2. Сухомлинский В. А. об умственном воспитании / В. А. Сухомлинский , М. И. Мухин. – К. ,1983 – 224 с.
3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори. В 5-ти т. Т. 3. Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина / В. О. Сухомлинський. – К. , 1977. – 670 с.

4. Сухомлинський В. О. Вибрані твори. В 5-ти т. Т.2. / В. О. Сухомлинський. – К., 1976. – 670 с.
5. Підласий І. П. Школа і мозок. Частина 2 / І. П. Підласий. – Х. : «Основа», 2014. – 160 с.
6. Підласий І. П. Школа і мозок. Частина 3 / І. П. Підласий. – Х. : «Основа», 2014. – 128 с.

Зварич Г. В.

МОДЕРНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ

Значним ресурсом розвитку суспільства є творча ініціатива кожної людини, що реалізується в особистій, професійній та суспільній сферах. Час змін пришвидшує зміни усталених норм і правил, що сприяє формуванню нової парадигми менеджменту – менеджменту творчості.

Менеджмент творчості як нова парадигма менеджменту об'єднує передове з наявних теорій і практик менеджменту та доповнює новим складником, що ґрунтується на соціальній відповідальності діяльності структур і морально-етичних принципах організації людських систем, дотримання яких дає змогу формувати здорові і ефективні організації в умовах актуальної парадигми змін та забезпечити перехід до нового лідерства.

Менеджмент творчості ґрунтується на :

новому баченні процесу змін;

розумінні та усвідомленні дару кожного;

створенні та забезпеченні умов для прояву творчих природних дарів особистості;

формування високоморальної та соціально-відповідальної корпоративної філософії та культури;

формуванні спільних цінних орієнтацій;

синергетичному ефекті командної кооперації;

інтеграційних процесах;

новому лідерстві, тощо.

Перехід до нової парадигми забезпечується:

позитивною енергією;

пріоритетним пошуком талантів людей;

фокусуванням на власній відповідальності та зобов'язанні бути тими, хто ми є;

усвідомленням процесу змін і їх сприйняттям.

Нова парадигма сприяє:

співтворчості;

відкритості;

довірі до якісного досвіду кожного;

визнанні дару і цінності внеску кожного у загальну справу;

бажанню служити ближнім;

єдності колективу;

забезпеченню добробуту завдяки зростанню і зміні свідомості.

Новий Закон України «Про освіту» відкриває для нас демократичну тенденцію

шкільного управління в напрямку до самовизначення, самоуправління, академічної доброчесності.

Відомий американський дослідник управління школою Томас Сержіованні пропонує розглянути метафору лідерства крізь призму п'яти символічних сил, що охоплюють п'ять ділянок проводу: технічну, людську, освітню, символічну та культурну.

Технічна сила стосується необхідних керівних функцій з метою ефективності, що вимагає планування, організування, координування, програмування з метою забезпечення якісного та ефективного функціонування школи.

У площині людської сили мова йде про розвиток і ефективне управління людськими ресурсами, вміння стимулювати і включати потенціал міжлюдських стосунків, що може забезпечити особливу силу мотивації.

Поряд з цими двома силами директор має уособлювати педагогічну майстерність, завдяки чому може здійснювати діагностування навчально-виховних проблем, радити вчителям у навчальному процесі, здійснювати супервізію, перевіряти та оцінювати, дбати про підвищення кваліфікації вчителів та розвивати навчальні програми. Разом з двома іншими силами педагогічна наснага сприятиме якості освітніх послуг.

Символічний вплив стосується об'єднавчої та представницької ролі керівника, що має на меті звертати увагу на всі важливі шкільні питання. Директор навідує різні місця школи, інспектує класи, знаходить час і нагоду побути серед учнів, надає перевагу виховним функціям, очолює різні свята, ініціює вшанування шкільних традицій та проведення ін. важливих подій, де можна зробити видимою єдність школи через відповідні слова та дії. Таке уособлення і наголошення на призначенні і місії школи підкреслює важливість символічної ролі лідера та створює атмосферу мотивації до праці і залучення до спільноти.

П'ята площина лідерства – це сила культури школи, вона відноситься до ключових функцій успіху лідерства. Керівник намагається визначити, підкріпити та висловити тривкі цінності, переконання та культурні тенденції, які дають школі унікальну ідентичність. Щоб будувати культуру школи, яка стане силою, від шкільного лідера вимагається, щоб він звернув увагу на неформальні, тонкі та символічні аспекти з життя шкільної спільноти.

Нова українська школа пропонує таку культуру освіти та виховання, яка враховує основні атрибути Доброї новини: любов, гідність, свободу, відповідальність, гармонійну цілісність людської особи.

Завдяки педагогіці партнерства перед нами постає виклик змінити акценти з перспективи менеджменту і контролю на адміністрування і лідерство для служіння спільноті.

Саме сьогодні зростає ефективність децентралізованих відкритих «живих» систем, у яких право прийняття рішень передано на нижчі рівні управління, а роль керівника полягає, переважно, у створенні творчої атмосфери і диригуванні процесом впровадження інновацій.

Список використаних джерел та літератури:

1. Вдовиченко Р.П. Управлінська компетентність керівника школи. – Харків: Основа, 2007. – 112 с.
2. Закон України «Про освіту»: [Електронний ресурс] База даних «Законодавство

України». Документ 2145-19, чинний, поточна редакція — Прийняття від 05.09.2017. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 10. 11. 2017).

3. Канафоцька, Г. Менеджмент творчості як нова парадигма в управлінні освітою / Г. Канафоцька // Директор школи, ліцею, гімназії . – 2009. – № 1. – С. 83-84.– укр.
4. Михайлик, Л Інноваційний менеджмент в сучасній школі / Л. Михайлик // Директор школи, ліцею, гімназії . – 2008.– № 1.– С. 21–26 .–Бібліогр.: 5 назв.– укр.

Кавецький В. Є.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ДІЯЛЬНОСТІ ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

Сучасна соціально-економічна ситуація вимагає якісно нових підходів щодо організації профорієнтаційної діяльності в загальноосвітніх школах. У Концепції Нової української школи зазначено, що сучасний випускник має бути здатним змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, учитися впродовж життя[2]. Відповідно в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року наголошується на необхідності створення умов для посилення професійної орієнтації та допрофільної підготовки, забезпечення профільного навчання, індивідуальної освітньої траєкторії розвитку учнів відповідно до їх особистісних потреб, інтересів і здібностей. [1]. Тож важливо в закладах загальної середньої освіти створити сучасну цілісну модель підготовки молоді до свідомого професійного самовизначення, яка складалася б з системи взаємопогоджуваних і взаємодоповнюваних профорієнтаційних заходів. Психолого – педагогічним основам підготовки молоді до вибору фаху присвятили праці Ю. Гільбух, О.Голомшток, Є. Клімов, Г. Костюк, В. Моляко, Є. Павлютенков, В. Симоненко, С. Чистякова, Б. Федоришин, М. Янцур. Водночас, при налагодженні науково-методичного супроводу, поза увагою науковців залишилися дослідження особливостей урахування позицій адміністрації закладів загальної середньої освіти стосовно проблем професійної орієнтації школярів, їхніх можливостей організувати системну підготовку оптантів до вибору професії. Тому метою дослідження є аналіз орієнтацій керівних педагогічних кадрів в проблемах підготовки учнів до професійного самовизначення, їхніх позицій щодо організації профорієнтаційної діяльності в закладах загальної середньої освіти.

Важливою умовою, що сприятиме організації профорієнтаційної діяльності в ЗОШ на належному рівні є інформаційне забезпечення керівних і педагогічних кадрів. Тому, насамперед, проаналізуємо уявлення директорів шкіл щодо складових профорієнтації в закладах загальної середньої освіти. Переважна більшість респондентів до таких компонентів віднесли профінформаційну і профдіагностичну діяльність, водночас кожен шостий акцентував увагу на необхідність розвитку в оптантів професійно важливих якостей.

За даними директорів шкіл, найчастіше профорієнтаційною роботою в ЗОШ займаються вчителі-предметники та класні керівники (по 55,5%). Також кожен

третій респондент серед профорієнтаторів відзначив практичних психологів та заступників директорів шкіл з виховної роботи. Значно рідше до розв'язання проблеми підготовки молоді до вибору фаху залучається інші працівники: соціальний педагог, педагог-організатор тощо. Найпоширенішою формою профорієнтаційної роботи в ЗОШ, за даними директорів, є організація зустрічей з представниками професій, кожен 4-5 респондент виокремлює проведення виховної години на профорієнтаційну тематику і використання елементів профорієнтації під час уроків. Також кожен четвертий респондент відзначає профорієнтаційну роботу представників професійно-технічних і вищих навчальних закладів. Проблему підготовки молоді до профсамовизначення закладам загальної середньої освіти допомагають розв'язувати і представники центрів зайнятості, які інформують опантів про правила вибору фаху, надають матеріали про світ професій і тенденції на регіональному ринку праці. В окремих школах проводяться профорієнтаційні тренінги і здійснюється профдіагностична діяльність (відповідне анкетування і тестування). До інших профорієнтаційних заходів, які проводяться в ЗОШ належать: проведення екскурсій на підприємства, демонстрація відеороликів про актуальні професії, надання профконсультаційних послуг опантам. Кожен десятий респондент вказав на використання терміналу в системі профорієнтаційної діяльності в ЗОШ.

Зіставлення переліку реально проведених профорієнтаційних заходів з найефективнішими, з точки зору директорів, виявило такі тенденції: зустрічі з представниками професій, які часто проводяться в ЗОШ і є найдієвішими на думку наших респондентів. Водночас останні вказували виховні години серед профорієнтаційних заходів, який найчастіше проводиться, водночас лише кожен десятий директор ЗОШ вважає цю форму роботи ефективною. Натомість про показ відеороликів про сучасні професії проведення інформували 11% респондентів, водночас 25% керівників шкіл відзначають їхню ефективність. Також позитивний баланс у співвідношенні реально проведених – ефективних профорієнтаційних заходів зафіксовано стосовно такої форми роботи як екскурсії на підприємства, в установи і організації (відповідно 11% і 23%).

Переважна більшість директорів шкіл вважають, що ЗОШ повинна співпрацювати з центром зайнятості стосовно допомоги школярам у професійному самовизначенні (85 %), також велика частка респондентів (44,4%) наголошують на необхідності співпрацювати з навчальними закладами, де випускники шкіл зможуть опанувати майбутню професію, найчастіше, при цьому, згадуються вищі навчальні заклади. Серед інших інститутів соціалізації молоді, з якими ЗОШ повинна співпрацювати з метою допомоги особистості у виборі фаху представники адміністрації назвали соціальні служби для молоді, Центри дитячої творчості, громадські організації.

До найбільших труднощів, що виникають при здійсненні профорієнтаційної роботи в ЗОШ на думку респондентів належать: ненадання учнями відповідного значення важливості проблемі професійного самовизначення, обмеженість знань респондентів про світ професій, різне бачення шляхів розв'язання відповідних питань суб'єктами профорієнтації (учнями, батьками, педагогічними працівниками). Також респонденти до факторів, що ускладнюють здійснення профорієнтаційної роботи віднесли недостатню кількість професій на місцевому ринку праці,

представників яких можна запросити на зустріч з учнями. Насамперед, цей чинник стосується жителів районів і ОТГ. При аналізі шляхів підвищення ефективності профорієнтаційної діяльності директори шкіл, найчастіше, акцентували увагу на покращенні макрочинників: створення належних умов для професіоналізації молоді, наявність достатньої кількості робочих місць на ринку праці, його стабільність і прогнозованість. До напрямів підвищення ефективності підготовки учнів до вибору професії в ЗОШ респонденти віднесли такі як системний підхід в організації зустрічей з представниками професій, організація останніми майстер-класів для учнів, введення предметів профорієнтаційного спрямування, належне профінформаційне забезпечення опитантів, їхніх батьків і шкільних профорієнтаторів, аналіз потреб ринку праці і співпраця з представниками центрів зайнятості тощо. Урахування вищезазначених позицій директорів ЗОШ при організації науково-методичного супроводу профорієнтаційної діяльності сприятиме забезпеченню готовності опитантів до свідомого професійного самовизначення.

Список використаних джерел та літератури:

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf
2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczyia.pdf>

Качмарська М. Б.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Найбільше значення має не те, що учень використовує новітні технології, а те, як це використання сприяє підвищенню рівня його освіченості.

С. Ерманн

Інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ) у наш час стали невід'ємною складовою навчально-виховного процесу в школі, де кожен учасник навчально-виховного процесу повинен вільно володіти цими технологіями. Впровадження в освіту ІКТ сприяє підвищенню її якості, а також удосконаленню організації освітнього закладу та управління ним. Інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ) у наш час стали невід'ємною складовою навчально-виховного процесу в школі, де кожен учасник навчально-виховного процесу повинен вільно володіти цими технологіями. Впровадження в освіту інформаційних та комунікаційних технологій сприяє підвищенню її якості, а також удосконаленню організації освітнього закладу та управління ним.

Застосування інформаційних технологій у системі управління освітою є особливо необхідним, оскільки саме управлінські рішення спроможні змінити всю систему в цілому, а від їх правильності та своєчасності залежить ефективність

системи освіти.

Високоякісна освіта в інформаційному суспільстві – це безпосередній процес. Він передбачає комплекс передумов, що потребують безперервного відновлення досягнутого рівня освіченості на основі нових знань.

ІКТ істотно впливають на формування нового змісту освіти, а також – на зміну організаційних форм і методів навчання. Впровадження ІКТ в систему освіти впливає на культуру процесу навчання. Ці зміни є комплексними: визначають педагогічні, методичні й технологічні підходи.

Основне призначення інформаційно-комунікативного освітнього простору – створення умов для реалізації всіх процесів пов'язаних із: навчанням та здобуття знань у сучасних умовах; розширення доступу до навчання більшої кількості людей; можливість спільного використання знань; розширення творчої діяльності об'єктів навчання; (завдяки використанню нових ІКТ); забезпечення безперервної освіти; оптимізацією та динамізмом підготовки педагогічних кадрів, їх застосування до потреб суспільства.

Нині ключовою позицією в освіті стає не сам факт передання знань учителя до учня, а формування такої системи взаємодії, за якої можливим є як створення нових знань, так і формування нових технологій їх практичного застосування.

Одним із методів удосконалення системи управління освітою є впровадження новітніх інформаційних систем. Це дозволяє оптимізувати процес обміну інформацією, зменшити обсяг роботи нас – директорів загальноосвітніх навчальних закладів та дозволяє приймати ефективні управлінські рішення.

Головним завданням нашої школи за останні роки стала модернізація матеріально – технічної бази і, зокрема, придбання та активне впровадження в педагогічний процес засобів ІКТ.

Початком цих процесів стало отримання інтерактивної дошки, комп'ютерів, які встановлено в кабінеті інформатики, 2-х ноутбуків, з них - 1 ноутбук – у шкільній бібліотеці. Переваги і можливості використання ІКТ дає змогу готувати уроки на сучасному рівні, більше цікавому для сьогоднішніх учнів.

Презентації, створення проектів, відкриті уроки з використанням ІКТ проводяться в кабінеті інформаційних технологій, використовуючи також власні ноутбуки.

Наступний етап технічної модернізації школи - об'єднання всіх комп'ютерів у єдину шкільну мережу, та під'єднання їх до мережі інтернет.

Ці процеси активізували учителів різних за досвідом роботи, рівнем технічної підготовки до оволодіння знань, умінь роботи з засобами ІКТ, Internetом. Усі вчителі мають практичні навички використання ІКТ у своїй діяльності. Всі методичні комісії у 2017-2018 н. р. братимуть участь у створенні електронних уроків.

У школі створено безкоштовно власний шкільний сайт, що надало можливість суттєво покращити інформованість учасників навчального процесу, громадськості з плануванням всіх заходів шкільного життя, шкільними новинами тощо.

Забезпеченість школи засобами ІКТ та активне впровадження їх у навчальному процесі стало підґрунтям для роботи над проблемою: «Розвиток інноваційної особистості адаптованої до сучасності на основі креативної освіти».

Вивчаючи досвід використання ІКТ в управлінській діяльності, проводячи

разом із заступником з навчально-виховної роботи аналіз управлінської діяльності за останні роки, ми прийшли до висновку, що використання засобів ІКТ в організації та плануванні діяльності нашої школи дає наступні переваги, а саме:

- підвищення ефективності навчального процесу;
- можливість управління з використанням результатів попередньої діяльності;
- прийняття більш ефективних управлінських рішень;
- підвищення об'єктивності в оцінці діяльності вчителів та учнів;
- більш ефективне управління пізнавальною діяльністю учнів;
- можливість прийняття більш виважених рішень, які стосуються підвищення результативності навчання;
- оперативний доступ до організаційної інформації стосовно діяльності школи;
- економія як матеріальних, так і людських ресурсів;
- вільний час на вирішення важливих питань.

Спочатку засоби ІКТ використовувались для створення баз даних щодо контингенту учнів, кадрів, навчальних планів, розкладів уроків та іншої інформації. Наступним важливим кроком стало застосування інформаційних технологій у роботі шкільної бібліотеки, предметних презентацій, проєктів як вчителями, так і учнями, оскільки від якості інформаційного забезпечення цих ресурсів залежить якість усього навчально-виховного процесу.

Одним з головних завдань, які вирішують засоби ІКТ є створення єдиного інформаційного поля для учасників навчально-виховного процесу. Так приєднання школи до мережі інтернет дало можливість більш оперативно як отримувати інформаційні, методичні та керівні матеріали від керівних структур, інших навчальних закладів, громадських організацій так і передавати необхідну інформацію.

Таким чином, впровадження ІКТ в управлінській діяльності школи дає підстави зробити наступний висновок: використання ІКТ є необхідною складовою організації управління школою та управління системою освіти в державі.

Список використаних джерел та літератури:

1. Гергель О. В. «Досвід використання ІКТ та можливостей мережі Інтернет у вихованні дітей та учнівської молоді».
2. Дігтяренко Л. «Умови успішного функціонування навчального закладу» //Директор школи. - 2012. - №8.
3. Закон України "Про загальну середню освіту". – 1999.
4. Закон України "Про освіту". – 2003.
5. Котко О. М. «Досвід використання ІКТ та можливостей мережі Інтернет у вихованні дітей та учнівської молоді».
6. Рижикова І. «На шляху до якісної освіти» //Директор школи. - 2010. - № 21
7. Серікова Ж. «Позитивний імідж школи» //Директор школи. - 2009. - №11
8. Скларова Г., Дудка Л. «Як підвищити якість освіти через упровадження інноваційних проєктів» //Директор школи. – 2012. - № 13
9. Цьопкало К. «Сучасний вчитель. Який він?»
http://wiki.ciit.zp.ua/index.php/«Сучасний_учитель._Який_він»

Киричок І. І.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ МАЙБУТНІХ

КЕРІВНИКІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Метою підготовки майбутніх керівників ЗНЗ в умовах навчання магістратури є формування уявлень про норми підготовки та проведення публічних виступів; розвиток здатності до відкритої взаємодії з аудиторією і толерантного ставлення до її соціокультурної специфіки; формування умінь та навичок публічного виступу.

Проблема підготовки майбутніх керівників до публічного виступу є актуальною в умовах навчання магістратури для багатьох викладачів, оскільки у навчальних планах ВНЗ відсутні курси «Риторики», під час навчальних занять з дисциплін мало уваги звертається на формування вмінь успішного виступу.

Для ефективної підготовки майбутніх управлінців актуальним є пошук нових форм, методів і засобів організації навчання, раціональне поєднання яких сприяло б формуванню мовленнєвих умінь і навичок.

У виробленні вмінь публічного виступу, на наш погляд, провідне місце належить комунікативним вправам. Принципово важливими є системність і поступове ускладнення у виконанні вправ, що забезпечуватиме активну пізнавальну діяльність студентів, а також сприятиме формуванню цілісного уявлення про особливості фахової мови, її логіко-понятійну структуру. Це вправи на видозміну тексту-зразка, створення самостійного висловлювання за допомогою вербальних опор (ключових слів, плану, тез, заголовків) або з опорою на вивчену тему, аудіоматеріал.

Ефективними способами розвитку навичок публічного виступу є різні форми переказу, скорочення або розширення заданого мовного матеріалу, складення плану прочитаного або прослуханого тексту та ін. В разі непідготовленого висловлювання майбутній керівник демонструє вміння обґрунтовувати власну думку або ставлення до фактів, сприймати прочитаний або прослуханий матеріал, вміння вести активні промови в дискусіях, диспутах і бесідах за круглим столом, вирішувати комунікативно-розумові завдання без витрат часу на підготовку [3, с.14].

Як показала практика, слід робити акцент на інтерактивних технологіях: рольових іграх, конкурсах, вікторинах, комунікативних тренінгах, діалогових технологіях, мозкових штурмах, дискусіях, роботі в малих групах; письмових роботах інтерактивного типу (есе, творча робота по інтерпретації тексту). Всі вони дають можливість оптимізувати, підвищити ефективність процесу підготовки майбутніх керівників ЗНЗ, самореалізації в умовах, максимально наближених до ситуації, проведення публічних виступів в аудиторії. Також використовуються завдання проблемно-творчого характеру з наголосом на рольове виконання.

Саме в діалозі найповніше реалізується комунікативна функція мови, що виявляється в таких властивостях діалогу: наявність адресата й адресанта; наявність соціальних ролей у співрозмовників; значна роль міміки і жестів та інших невербальних засобів; ситуативність – зміст комунікації визначається ситуацією, в якій вона здійснюється; умотивованість та емоційне забарвлення мовлення; використання неповних речень, мовних штампів і кліше. Важливо, аби діалоги мали професійну спрямованість, відпрацьовувалися в парах, при цьому, щоб кожен з учасників пари спробував себе і як адресант, і як адресат, тобто відпрацював репліку-стимул і репліку-реакцію.

Використання методу «семикратного пошуку» є надзвичайно актуальним у

процесі розвитку в майбутніх керівників ЗНЗ навичок публічного мовлення, адже цей метод полягає у тому, що вибір правильної ідеї (наприклад, добору матеріалу для виступу) проводять шляхом її пошуку послідовно на семи етапах. Стратегія пошуку складається з 7 частин: аналіз проблемної ситуації та суспільних потреб; аналіз функцій аналогів та прототипу; постановка задачі; генерування ідей та вибір евристичних засобів; конкретизація ідей; оцінка варіантів та вибір оптимального; спрощення, розвиток та реалізація рішення.

Використання методу аналізу інциденту спілкування також є продуктивним з метою формування вмінь публічних виступів у майбутніх управлінців. Студенти замість докладного опису ситуації отримують лише коротке повідомлення про інцидент спілкування (конфліктна ситуація), який стався в ЗНЗ. Повідомлення може бути письмовим або усним на кшталт: «Сталося...».

Основне завдання методу - вдосконалення комунікативних вмінь майбутніх управлінців, з одного боку, умінь приймати рішення в умовах недостатності інформації, з іншого - раціонально збирати й використовувати інформацію, необхідну для прийняття рішення.

Комунікативний тренінг – це плановий процес, покликаний розширити комунікативні навички та знання студентів, виробити ефективні способи усвідомленого їх застосування [1, с. 14]. Прикметно, що комунікативний тренінг – це одночасно процес пізнання себе й інших, продуктивне спілкування, ефективна форма набуття знань, засіб для формування нових і вдосконалення раніше здобутих мовленнєвих умінь і навичок, форма розширення досвіду. Відпрацювання окремих аспектів майбутньої фахової діяльності під час тренінгу сприяє розвитку професійно зорієнтованого мислення і мовлення. Крім того, комунікативний тренінг є ефективним засобом розвитку комунікативної компетенції студентів, зокрема допомагає встановлювати й підтримувати контакт під час спілкування, пізнавати свої можливості й обмеження в процесі взаємодії з іншими людьми, розвиває здатність прогнозувати комунікативну поведінку співрозмовника.

Для успішного формування навичок публічного мовлення варто застосовувати інформаційні технології (мультимедійні презентації, аудіо-ряд), спрямовані на розвиток критичного мислення.

Доцільним вважаємо також метод аналізу ситуацій мовлення, під час використання якого студентам пропонується скласти формули ситуацій мовлення (власного та товаришів) та оцінити виступи за 12-бальною шкалою. Під час використання методу майбутні керівники повинні проаналізувати власні «бар'єри» у публічних виступах та «помічники», визначити шляхи вдосконалення вмінь та навичок публічного мовлення.

Використовуючи все вищевказане в практиці, ми пропонуємо підпорядковувати мовний матеріал задачі індивідуального мовного задуму. На заняттях під час спецкурсу «Риторика», потрібно формувати у студентів такі найважливіші якості як уміння спілкуватися, відстоювати свою думку, переконувати, володіти комунікативною культурою, адже організаторські та комунікативні якості є найважливішими складовими ефективності професійної управлінської діяльності.

Отже, нами встановлено, що найбільш оптимальними шляхами формування умінь публічного виступу майбутніх керівників загальноосвітніх навчальних закладів є використання комунікативних вправ, комунікативного тренінгу,

технологій інтерактивного навчання: дискусій, рольових ігор, методу аналізу ситуацій мовлення, методу аналізу інциденту спілкування, методу «семикратного пошуку», діалогів, мозкового штурму тощо.

Список використаних джерел та літератури:

1. Леонтьев А.А. Психологические механизмы и пути воспитания умений публичной речи / А.А. Леонтьев. - М.: Знание, 1982. - 39 с.
2. Павловская Г.А. Педагогические условия формирования социокультурных умений публичной речи студентов в учебном процессе вуза: автореф. дис... на соискание научной степени канд. пед. наук: 13.00.01. / Г.А. Павловская. – Воронеж, 2011. – 24 с.
3. Плещова Т.А. Формирование умений публичного выступления на профессиональную тему (английский язык, продвинутый этап обучения: автореф. дис на соискание ученой степени канд. пед. наук 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки)» / Т.А. Плещова. – М., 2007. – 22 с.

Ковальська С. М.

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ З БАТЬКАМИ

Організація роботи з батьками, сім'ями учнів є важливим складником навчально-виховного процесу сучасної школи. За допомогою продуктивної співпраці, цілеспрямованої взаємодії школи і сім'ї, здійснюється підхід до дитини як особистості, створюються сприятливі умови для її розвитку.

Завдання школи - продовжувати родинно-сімейне виховання, працювати в тісному контакті з батьками, налагоджувати взаємозв'язок між школою і родиною.

Визначальну роль у формуванні особистості дитини відіграє не лише сім'я а й суспільство в цілому. Виховання дітей у школі і сім'ї є нероздільним процес з єдиною метою, який зорієнтований не лише на спільні зусилля навчального закладу і сім'ї у вихованні школярів, а й на їх виховну співпрацю у тісному взаємозв'язку.

Справжнім авторитетом користуються батьки, які сумлінно ставляться до праці, до сімейних обов'язків, активні в громадському житті. Такі батьки уважні до дітей, люблять їх, цікавляться їхніми шкільними та позанавчальними справами, поважають їх людську гідність.

Найважливіший комплекс факторів і умов виховного середовища, який визначає ефективність всього освітнього процесу створює сім'я разом зі школою. У нашій школі педагоги розуміють, що родина і навчальний заклад – це два суспільні інститути, які закладають фундамент майбутнього дитини і мають спільну мету: виховати здорову, соціально адаптовану, усебічно розвинену особистість із високим інтелектуальним, творчим та духовним потенціалом.

Для ефективної роботи в школі проводяться різні форми педагогічного всеобучу батьків. А саме:

колективні: лекції, конференції (з обміну досвіду родинного виховання, по обговоренню педагогічної літератури, періодичної преси з питань сімейного виховання), диспути, дискусії, круглі столи, вечори запитань і відповідей, дні взаємних претензій, дні відкритих дверей, кінолекторії, інформаційні стенди;

індивідуальні та групові: консультації з проблем родинно-сімейного виховання,

бесіди, відвідування сімей, листування, індивідуальні дні, зустрічі з батьками; педагогічні доручення батькам;

диференційовані: вечори сімейних традицій; виставки («Світ захоплень нашої сім'ї», «Кулінарні вироби членів сім'ї»), декоративно-прикладної творчості, родинних альбомів, колекцій; випуск тематичних газет («Дозвілля родини», «Говорять професії батьків», «Моя сім'я», «Спорт у родині»); конкурси, зустрічі поколінь, дискусійні клуби, відкриті уроки, проблемні мости тощо.

У школі проводять батьківські збори, тестування, консультації, родинні посиденьки. На загальношкільних батьківських зборах обговорюють питання, що стосуються всіх батьків: про підсумки навчально-виховної роботи з учнями за півріччя або навчальний рік, про літній відпочинок школярів тощо.

З метою пропаганди педагогічних знань серед батьків організовують бесіди і лекції на педагогічну тематику, їх проводять або для батьків учнів одного класу, або окремо для батьків учнів початкових класів, середніх і класів, що дає змогу враховувати вікові особливості дітей. Ці заходи ефективні лише тоді, коли спираються на конкретні факти, проілюстровані цікавими прикладами з питань сімейного виховання.

Ефективність співпраці полягає у щоденних бесідах, зверненнях, нажаль, інколи і в скаргах. Батьки – це найважливіший орган, який створює імідж навчального закладу, і тому співпраця зобов'язує керівника вирішувати запити батьків позитивно, виробляти вміння знаходити компроміс. Важливим станом формування батьківського комітету є діагностика зайнятості батьків, їх позиція у селі, громадська активність, освіта, коло спілкування.

Діагностика є попередня оперативна та підсумкова

Попередня діагностика потребує підготовки: батьківських зборів; тематичних та індивідуальних консультацій; позакласних заходів; поїздок і екскурсій; планування позакласної роботи з колективом учнів; аналізу роботи з класом.

Для підвищення ефективності роботи з батьками треба оцінювати здобутки такої роботи. Ефективність роботи з батьками розуміємо як таку характеристику цього процесу яка своїм пріоритетом має рівень задоволеності батьків як основних замовників освітніх послуг якістю шкільної освіти, що включає і навчальні результати учнів, і рівень комфортності дитини, і ступінь зайнятості учнів у позакласній роботі. Тому ми створили аналітичну групу, яка проаналізувала усі успіхи та прогалини у роботі. Оцінювання роботи з батьками проводили за такими показниками:

- організаційна робота школи із сім'єю;
- підвищення педагогічної культури батьків;
- учать батьків в управлінні навчальним закладом;
- залучення батьків до діагностики навчально-виховного процесу;
- участь батьків у позакласній роботі;
- рівень інформаційного забезпечення роботи з батьками;
- інновації у виборі форм роботи з батьками;
- диференціація та індивідуалізація;
- співпраця батьків, усіх дорослих членів сім'ї з педагогічним колективом,
- допомога у зміцненні матеріальної бази школи;
- рівень партнерських відносин у системі «діти — батьки — вчителі».

Оперативна діагностика необхідна для розв'язання конфліктних ситуацій у родині під час підготовки до співбесід між учнями, вчителями й учнями.

Підсумкову діагностику доцільно проводити наприкінці навчального року за результатами участі батьків у святах, конкурсах і фестивалях.

Школа була, є і залишиться одним з найважливіших соціальних інститутів, які забезпечують навчальний процес і реальне взаємодія дитини, батьків і соціуму. Керівнику школи важливо не припускатися формалізму у роботі з батьками, забезпечувати організацію спільної діяльності школи, сім'ї на відповідному рівні, адже від цього залежить не лише успішне навчання і виховання учнів, а й створення сприятливих умов для роботи педагогічного колективу, підвищення престижу навчального закладу.

Список використаних джерел та літератури:

1. Лященко М. Взаємодія батьків та педагогів – необхідна умова для виховання нового покоління // Рідна школа. – 2011. №11.
2. Дякова А. С. Методи роботи школи з батьками. Інтернет ресурс: <http://dorobok.edu.vn.ua/article/view/599>.
3. Виноградова Т.М. Взаємодія батьків та педагогів – необхідна умова для виховання нового покоління/ Т. Виноградова // Завуч. – №8 (266). 2006.
4. Родинне виховання: Школа і сім'я – виховуємо разом/ упоряд. О.Хромова, Т. Бишова. – К.: Шкільний світ, 2007. – 245 с.

Козицька М. В.

МОДЕРНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Оновлення суспільства, а тим паче його радикальна зміна, – суперечливий, складний і тривалий процес, пов'язаний із пошуком нових шляхів, засобів здійснення перетворень у всіх сферах життєдіяльності людей. Це зумовлює необхідність творчої участі в цьому процесі всіх громадян держави, бо недостатня креативність, відсутність ефективних стимулів її розвитку та реалізації – основні фактори, які заважають утіленню інноваційних ідей, задумів, нових цільових настанов та орієнтацій.

Діяльність керівника сучасного закладу освіти все більше набуває професійного характеру, тобто потребує використання фахових знань і вмінь не тільки з педагогіки, а й з економіки, менеджменту, соціології тощо. Від професіоналізму керівника багато в чому залежить успішний розвиток навчального закладу, його конкурентоспроможність і авторитет. Професіоналізм керівника є запорукою працездатності педагогічного колективу, добробуту учнів, спокою батьків, задоволеності соціальних замовників.

Сучасний характер суспільного розвитку висуває до керівника більш значущі вимоги. Усі нові тенденції громадського життя зробили його роботу незрівнянно більш складною і відповідальною. Підвищились і вимоги до цієї посади.

Керівник сучасного освітнього закладу – центральна фігура всього освітнього процесу. Він повинен уміти розв'язувати різноманітні управлінські проблеми, уміти не тільки керувати освітнім закладом із сталими традиціями та укладом, але й переводити його на якісно новий рівень, що потребує спеціальних знань теорії та

практики управління, певних особистісних якостей. Дуже важливі особистісні якості керівника навчального закладу, які забезпечують мотиваційне управління. Керівник освітнього закладу - це не тільки посада, але й професія.

Так склалась і моя доля, я опанувала нову професію. В 2008 році я, випускниця школи Буряківської восьмирічної школи, стала директором загальноосвітньої школи І-ІІ ступенів с. Буряківка Заліщицького району Тернопільської області.

Проблем і роботи у моїй рідній школі було дуже багато. І я взялась до роботи.

Проаналізувавши стан, в якому знаходилась на той момент школа, визначила ряд першочергових завдань, які треба вирішити:

- викликати довіру і віру в себе як керівника, здатного на позитивні зміни,
- сформувати колектив односторонців,
- підняти рівень самооцінки та віри в свої можливості кожного педагога,
- створення позитивного мікроклімату в колективі,
- розвиток мотивації до творчої діяльності в учнівському та вчительському колективі,
- розвиток та зміцнення матеріальної бази школи.

Почалася робота, як керівника по створенню єдиної, згуртованої команди з числа адміністрації, вчителів, учнів, батьків, керівників села, громадськості здатної позитивно і конструктивно впливати на формування мікроклімату, мотивації на позитивні явища, соціальний та матеріальний стан школи.

В результаті роботи в школі відбулись певні зміни: педагогічний, учнівський та батьківський колектив поступово перетворився в єдину команду, що повірив в свої сили, в можливість разом змінити життя школи на краще. В результаті роботи мені вдалось створити міцну групу підтримки - це батьки, громада, місцеві господарники, сільська рада, районний відділ освіти, районна адміністрація, депутат районної ради та депутат верховної ради України. З їх допомогою в школі з'явилося електрообладнання та меблі для їдальні, придбано сучасні комп'ютери, ноутбуки, що підключені до мережі інтернет, телевізор, DVD, музичний центр тощо, що значно покращило якість навчально – виховного процесу. За 10 років, спільними зусиллями, були проведені капітальні ремонти шкільної їдальні, спортивного залу, першого поверху школи, учительської, замінено всі вікна на енергозберігаючі, оснащено школу та класи новими стендами, проведено ремонти всіх навчальних та інших кабінетів, учительської, шкільної їдальні, бібліотеки, проведено естетичне оформлення школи, класів, коридорів, кабінетів, учительської, встановлено дитячий майданчик біля школи.

У 2013 році було реорганізовано загальноосвітню школу І-ІІ ступенів с.Слобідка і учні виявили бажання навчатися у нашій школі. В цей час переді мною, як директором школи, постала проблема - відсутність шкільного автобуса, яка вимагали негайного вирішення. Але її вдалось відносно легко вирішити за сприяння голови облдержадміністрації Барни С.С. школа в подарунок отримала автобус, який на даний час здійснює підвіз учнів до школи. Я, як керівник, приклала максимум зусиль, щоб наша школа стала для дітей із с. Слобідка домом до якого хотілося б іти. Тоді і педколектив поклав перед собою завдання: подружити людей одне з одним, утвердити морально виховану особистість в складному сьогоденні і допомогти цій особистості видозмінювати світ, самореалізуючись в ньому.

Проаналізувавши все вищесказане, можна зробити висновки: багато років, сил,

енергії директора школи пішло на те, щоб створити достойні умови для роботи та надання освітніх послуг, щоб вижити в нових економічних умовах. Отже, директор школи повинен бути не посадою, а професією, бо керувати загальноосвітнім закладом в сучасних економічних та соціальних умовах повинен менеджер освіти, спеціаліст своєї справи. На жаль, в нашій країні не відводиться питанню підготовки таких спеціалістів певної уваги, не забезпечено серйозної моральної, соціальної, інформаційної та матеріальної підтримки менеджменту освіти. Звичайно, що сучасний керівник – це вже лідер, творча особистість, здатна долати стереотипи і знаходити нетрадиційні шляхи вирішення завдань, що стоять перед школою, створювати і використовувати інноваційні управлінські технології. Це стратег, що бачить перспективу, розвиток свого освітнього закладу на декілька років вперед, виходячи з наявних соціальних умов і ресурсів. Це носій організаційних змін, що виробляє нові підходи до вирішення проблем, пропагує нові цінності серед співробітників, одержимий ідеєю, готовий долати ради її втілення в життя труднощі, це ентузіаст, що підтримує ентузіастів і плекає лідерів. Але крім всього цього директор повинен бути менеджером, а це дещо ширше поняття.

Менеджер освіти – це професіонал, здатний творчо здійснити професійну управлінсько – педагогічну діяльність, безперервно розвиваючись і само-реалізуючись в ній як індивідуальність. Сьогодні він повинен знати економіку, юриспруденцію, технологію просування продукту, яким стає освіта, щоб спланувати й передбачити результат своєї діяльності. Бо будь – яка освітня установа, що переслідує мету створити якісну освітню послугу – те ж підприємство, де треба вміти й бізнес – плани складати, й господарство вести.

Для того, щоб школа могла претендувати на існування, залучати позабюджетне фінансування, потрібна співпраця всього колективу, а директор повинен взяти на себе роль менеджера, створивши систему ефективного менеджменту, що передбачає правильний вибір форм управління та інноваційних технологій управління навчальним процесом.

Щодо форм управління, то на сучасному етапі розвитку освіти постає питання поступового переходу від державної до державно – громадської форми управління, бо якість освіти буде залежати від того, скільки зусиль буде докладено для цього з боку вчителів, батьків, громади, представників влади. Наш досвід по реконструкції школи довів, що така форма управління є дійсно дієвою.

Державна складова в цій моделі представлена на рівні управління освітою на різних рівнях, в тому числі й директором школи, а громадська – передбачає участь громадськості в управлінні школою через такі формування, як рада школи, піклувальна рада, рада профілактики, педагогічна рада, через структури тимчасового характеру – ініціативні групи, комісії, конференції, збори, комітети тощо. Всі досягнення школи за останні п'ять років, а саме: реконструкція школи, шкільний автобус, капітальні ремонти, комп'ютерний клас, тощо – все стало можливим саме завдяки взаємодії, співпраці адміністрації та громадськості.

Поряд з питаннями визначення форми управління та вирішення питань зміцнення матеріальної бази школи, перед дирекцією стоїть ще ряд питань, не менш важливих – це : пошук прийомів, методів, засобів оптимізації навчально - виховного процесу. Мова йде про створення якісно нового навчального закладу, комфортного для кожного учасника навчального процесу, який би задовольняв

освітні потреби батьків, учнів, суспільства, став би творчою майстернею і для учнів і для вчителів. Так з'явилась ідея побудови адаптивного навчального закладу, в роботі якого є орієнтація на індивідуальні особливості, творчі здібності кожного вчителя. Тому виникла необхідність у створенні програмно – цільової моделі управління, яка б адекватно реагувала на інноваційні зміни в освіті і в суспільстві в цілому. Наразі особистість учня, розвиток його неповторності й унікальності, наявності здібностей і талантів, певного життєвого досвіду стає ключовим завданням у роботі з ним. А пріоритет вільного розвитку дитини є базовим принципом побудови управлінської діяльності.

Адміністрація та колектив працівників ЗОШ І - ІІ ступенів с. Буряківка - творчий, діяльний осередок одноступенів, для яких справа навчання і виховання - першочергове завдання. Школярі навчаються в атмосфері взаємоповаги, любові і добра, живуть однією великою родиною. Учителі шукають в кожній дитині її «сонце», намагаються надати учням можливість пізнати свої нахили й захопитись бажанням їх розвинути. У школі створено всі умови для розвитку творчої особистості учасників навчально-виховного процесу. Діяльність педагогів спроектована на створення ситуації успіху для кожного учня.

Я розумію, що модернізація управлінської діяльності керівника в умовах розвитку сільської загальноосвітньої школи потребує постійного вивчення й використання складової управлінської компетентності директора закладу освіти сільської місцевості. Для мене важлива громадська думка, тому я стараюся бути ініціативним, вдумливим керівником, для створення творчого, продуктивного мікроклімату, координації діяльності педагогічного колективу в позитивне русло для реалізації поставлених завдань, дбаю, щоб школа стала острівцем людяності та гуманізму, творчості й постійного пошуку, щоб її випускники на все життя засвоїли: якщо хочеш стати щасливим, то слідуй золотому правилу – розум у голові, щирість у серці, здоров'я в тілі.

Школа в усі часи була і залишається своєрідною моделлю, дзеркалом, яке відображає життя і проблеми свого суспільства, тому освіта сьогодні – важливий чинник управління змінами суспільства. Вона має стати засобом підвищення добробуту громадян, чинником економічної стабільності і гарантом безпеки країни. А для цього школа забезпечує учням якісну освіту з урахуванням індивідуальних особливостей і здібностей, батькам – упевненість за долю їхніх дітей, а працівникам освіти – гідні умови праці і життя, умови для професійного росту, самореалізації.

Комарницька О. М.

СТРАТЕГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ ЗАСОБАМИ ХМАРНИХ ТА МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті обґрунтовано можливості хмарних та мобільних технологій в стратегічному менеджменті керівника сучасної школи. З'ясовано, що управління школою за допомогою хмарних технологій є дієвою складовою ефективного освітнього менеджменту. Доведено, що формування єдиного освітнього простору значно покращує процес взаємодії між учасниками освітнього процесу, урізноманітнює форми співробітництва і комунікації, оптимізує часові ресурси та витратні матеріали.

Ключові слова: стратегічний менеджмент, керівник навчального закладу, хмарні технології, мобільні технології, служба Google Додатки.

Сучасний керівник загальноосвітнього навчального закладу повинен розглядати об'єкт управління як відкриту соціально-педагогічну систему, яка взаємодіє із соціумом, забезпечувати розвиток закладу в конкурентному середовищі. Розвиток технології управління відбувається через зміну способів виконання управлінської діяльності, засобів комунікації та реалізації управлінського рішення, що вимагають урахування зовнішніх зв'язків загальноосвітнього навчального закладу, прогнозування їх розвитку, створення умов для процесів самоорганізації та самоуправління керованих об'єктів. Головним напрямом перебудови освітнього менеджменту і його радикального вдосконалення, пристосування до сучасних умов стало впровадження високоефективних інформаційно-комунікаційних технологій [3]. Стрімкий розвиток хмарних та мобільних технологій, їх динамічність, доступність та простота створюють передумови для застосування в управлінні навчальним закладом.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Теоретичні положення стратегічного управління функціональною організацією розглянуто в роботах відомого зарубіжного ученого І. Ансоффа. Учений розглядає стратегічне управління як систему, що складається з двох підсистем, які взаємодоповнюють одна одну:

- аналіз і вибір стратегічної позиції;

- оперативне управління в реальному масштабі часу. [1]

Завдяки хмарним та мобільним технології якнайкраще можна організувати оперативне управління в реальному часі. Проблеми застосування технологій хмарних обчислень і засобів веб 2.0 в освіті присвячені дослідження Н. Балик, В. Бикова, С. Литвинової, Н. Морзе та інших. Упровадження хмарних сервісів сприяє створенню єдиного інформаційного простору, що забезпечує доступ до цих сервісів усіх шкіл, педагогічних працівників, учнів, батьків. Впровадження хмарних технологій забезпечує комунікацію, колаборацію та кооперацію учасників освітнього процесу в реальному часі, а освітній процес здійснює відкритим та доступним [2].

Використання хмарних технологій дає можливість вирішити низку проблем, з якими стикається керівник школи:

- накопичення значної кількості інформації,

- несвоєчасність доступу до інформації,

- синхронізація даних,

- організація спільної роботи,

- екологічність,

- ефективного збору даних,

- своєчасної зворотної реакції педагогічного працівника.

Мета даної статті полягає в тому, щоб розкрити процес стратегічного управління загальноосвітнім навчальним закладом за допомогою додатків Google.

Виклад основного матеріалу. Одним із хмарних сервісів, який використовується в стратегічному менеджменті, є Google Додатки. Сервіси Google допомагають в управлінській діяльності керівнику закладу як інструменти для стратегічного планування, ефективного контролю, аналізу результатів праці, стимулювання педагогів до творчого пошуку, інноваційної діяльності та створюють середовище

для публічної діяльності, професійного спілкування, самореалізації та саморозвитку управління (див. Додаток 1).

Серед основних переваг сервісів Google варто відзначити такі:

безкоштовність;

надійність (надійне збереження даних, захищеність від збоїв та ін.);

відсутність необхідності розгортати «хмару»;

інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, простота у використанні;

наявність універсального облікового запису, що забезпечує доступ до всіх сервісів;

наявність широкого функціоналу, що постійно оновлюється і здатен забезпечити підтримку практично всіх видів діяльності установи;

доступність з будь-якого цифрового пристрою, підключеного до мережі Інтернет (за принципом «будь-де», «будь-коли»);

можливість використання на різних платформах (Windows, Android, iOS та ін.).

До складу пакету Google Додатки належить низка сервісів:

сервіси підтримки комунікації (Gmail, Групи, Hangouts);

сервіси для планування та організації роботи (Google Календар, Google Keep);

офісний пакет (Google Документи, Презентації, Таблиці);

електронне сховище даних (Google Диск);

сервіс для проведення он-лайн опитувань (Google Форми);

сервіси для поширення педагогічних ідей і створення позитивного іміджу (Google Sites, Google+, Blogger) [4].

Для того щоб організувати управління за допомогою сервісу, необхідно, щоб всі педагогічні працівники школи мали облікові записи в Google. А це означає, що вони будуть мати вхід до всіх додатків сервісу.

Одним із важливих процесів в управлінні є комунікація та зворотній зв'язок з учасниками. Gmail - послуга електронної пошти від Google, яка має низку переваг:

можливість зберігати листи і вкладені файли у хмарному сховищі (безкоштовний обсяг – 15 Гб);

високий рівень надійності, безпеки та захисту від спаму;

можливість вкладати в листи файли різного формату (зображення, відео, документи та ін.), а також файли великих обсягів (до 5 Гб за умови їх попереднього завантаження в електронне сховище Google Drive);

перевірка орфографії багатьма мовами (необхідно додатково інстальовати потрібні словники);

широкі опції форматування тексту листа;

вбудований пошук, що дозволяє швидко віднаходити необхідні відомості у власній скриньці;

можливість налаштування переадресації листів з інших поштових скриньок користувача;

можливості упорядкування листів шляхом створення системи каталогів і підкаталогів, присвоювання листам особливих міток;

синхронізація з іншими сервісами Google (Контакти, Google Drive, Календар (завдання), Hangouts, Google+) та ін.

Gmail, що визнана однією з найбільш надійних у світі, є невід'ємним складником та інструментом підтримки професійної комунікації. Під час організації

освітнього процесу інформацію доводиться надсилати не окремим працівникам, а багатьом адресатам. В додатку Контакти можна створити окремі групи («Школа», «Класні керівники», «Методична рада» тощо) і при написанні листа в поле Кому ввести назву групи. Тоді до вказаного поля будуть внесені всі електронні адреси учасників групи.

В стратегічному менеджменті важливе місце полягає плануванню. В додатку Google Календар здійснюється планування освітнього процесу. За допомогою календаря можна створювати події, заходи, вказуючи годину і день, місце проведення заходу, розсилати запрошення або надавати доступ педагогічним працівникам, батькам, учням, вставляти посилання на відповідний інформаційний документ. Календар також вміє відправляти нагадування про події через електронну пошту або в мобільному додатку, знаходити заходи в Інтернеті. Після створення події відбувається процес запрошення відповідних учасників освітнього процесу через надсилення автоматичного листа, вказуючи електронну пошту запрошеного. Запрошені підтверджують або відхиляють участь у події. При підтвердженні в Календарі створюється позначка «зайнятості», також за певний період вони отримують нагадування про подію. У разі участі on-line колеги до зустрічі приєднуються з використанням сервісу Hangouts. Одна з головних переваг Календаря - можливість спільного використання. Важливим є те, що всі події можна експортувати за допомогою доповнення Calendar Event Importer в Google Таблицю, роздрукувати інформацію на день, тиждень, місяць або зберегти в форматі pdf. Завдяки додатку здійснюється формування річного плану роботи школи. Розділи річного плану «Охорона праці та безпека життєдіяльності учасників освітнього процесу», «Забезпечення конституційного права на освіту. Організація освітнього процесу», «Науково-методична робота», «Внутрішкільний контроль та керівництво освітнім процесом», «Вихована робота. Співпраця з громадськими організаціями. Робота з батьками» створені як окремі календарі, які є загальнодоступними, але доступ до внесення змін мають визначені особи, наприклад, педагог-організатор може редагувати календар «Організація освітнього процесу» та «Виховна робота», а календар «Науково-методична робота» - лише перегляд, для того щоб бачити, які заходи плануються на відповідний день. Оскільки події у календарі відображаються на день, то таким чином формується ще й індивідуальний план роботи директора школи, заступників директора, педагога-організатора тощо.

Для публікації річного плану роботи школи всі розділи інтегруються і на сайті школи представлені всі заходи освітнього процесу в режимі перегляду «Порядок денний». Для паперового представлення річний план друкується на тиждень.

У керівників досить часто виникає потреба в занотовуванні поточних завдань, цікавих думок, ідей тощо. Google Keep – це безкоштовний сервіс, призначений для створення і зберігання електронних нотаток. Завдяки мобільному застосунку створювати нотатки можна на будь-якому цифровому пристрої (планшеті, смартфоні тощо). На відміну від записів на традиційних паперових носіях (блокнотах, органайзерах тощо), електронні записи в Google Keep мають низку переваг:

нотатки знаходяться завжди «під рукою» (доступні з будь-якого цифрового пристрою, що підключений до мережі Інтернет і навіть оф-лайн);

- майже не обмежені в обсягах (15 Гб безкоштовного дискового простору);
- надійний захист від знищення чи пошкодження (за рахунок автоматичного збереження в хмарному сховищі);
- можливість візуалізувати нотатки для кращого сприйняття (шляхом додавання зображень, виділення різними кольорами тощо);
- можливість знайти потрібні нотатки за лічені секунди (за рахунок вбудованої пошукової опції);
- можливість налаштовувати нагадування;
- можливість співавторства. [4]

Важливим в сучасному управлінні є надання доступу до інформації, спільна робота учасників освітнього процесу, збір та аналіз інформації. Завдяки Google Диску керівник формує єдиний простір для зберігання файлів і роботи з ними одночасно з учасниками освітнього процесу.

- Серед основних переваг цього сервісу варто відзначити такі:
 - доступ до файлів будь-де, будь-коли, з будь-якого пристрою (настільного ПК, ноутбука, планшета, смартфона чи ін.), що підключений до мережі Інтернет;
 - можливість збереження даних будь-якого формату;
 - вивільнення дискового простору на стаціонарному комп'ютері або ін. пристроях за рахунок розподіленого зберігання даних у хмарному середовищі (15 Гб безкоштовно);
 - можливість спільної роботи з документами (як одночасної, так і розподіленої в часі та просторі) – редагування, коментування, перегляд; - можливість упорядкування документів і файлів шляхом створення системи каталогів/підкаталогів;
 - економія коштів за рахунок зменшення необхідності у придбанні зовнішніх пристроїв накопичення даних (флеш-носіїв чи ін.);
 - надійне збереження даних, зниження ризиків їх втрати (через неухважність, збій системи, вірус чи ін.). [4]

На Google Диску сформовані робочі документи та наданий доступ до них для опрацювання. Доступ до документів, даних, фотографій тощо надається з будь-якого пристрою і в даний час. Внесені зміни синхронізуються.

Для збору інформації від учасників освітнього процесу до підготовки до педради або написання наказу, формування робочого навчального плану, річного плану роботи школи створюються опитувальники (сервіс Google Форми). Сервіс дає можливість сформувати зведені дані для звітності та подальшого аналізу в Google Таблицях. Також сервіс Google Форми автоматично будує аналітичні діаграми відповідно до результатів опитування.

Спільна робота учасників освітнього процесу організовується також в Google Документах: плани проведення предметних та виховних тижнів, графік екскурсій, тематика науково-методичних питань, обговорення педагогічних питань. В Google Презентаціях організована спільна робота творчих груп вчителів щодо створення матеріалів для виступів, доповідей на педагогічних радах, засіданнях методичних рад та інших заходах. Презентації можна вбудувати у сайти чи блоги у режимі перегляду для їх представлення в Інтернет-спільнотах.

Платформою для організації освітнього процесу є сайт школи, до якого приєднується інформація, збережена у відповідному сервісі та доступна для

перегляду всім, а редагування визначеним людям. Але в середовищі Edukit неможливо структурувати інформацію за різними напрямом автоматично, тому з метою систематизації інформації в середовищі Blogger було створено блог педагогічних працівників школи «Візерунки майстерності» (<http://vglybteachers.blogspot.com>). У блозі за допомогою системи міток інформація систематизується за напрямом діяльності (виховна робота, навчальна діяльність, безпека життєдіяльності, профорієнтація тощо), за навчальним предметом (англійська мова, алгебра, біологія і т. д.), за виконавцем освітньої діяльності (прізвище та ініціали педагогічного працівника). Дописи ведуться в хронологічному порядку, є можливість призначити декілька авторів блогу. Таким чином формується електронне портфоліо діяльності педагогічного працівника, зберігається інформація про проведені заходи у певному напрямку діяльності або з відповідного предмету. Наприклад, при написанні висновку про педагогічну та методичну діяльність вчителя, натиснувши мітку з його прізвищем, автоматизовано в хронологічному порядку виводиться дописи, в яких є інформація про діяльність педагога або, готуючи доповідь на педраду про стан викладання предмета, ми отримаємо перелік заходів, які проводились.

Google Classroom є додатком Google, в якому проводиться дистанційне навчання педагогічних працівників. Цей сервіс розроблений компанією для освітніх потреб. Google Classroom – це інструмент, що зв'язує Google Drive і Gmail, допомагає створювати і впорядковувати завдання, коментувати і організовувати ефективне спілкування з учасниками курсу в режимі реального часу або в режимі дистанційного навчання. Приєднання до групи можливе через ключ доступу або запрошення на електронну пошту. Автоматично при створенні курсу або приєднанні до нього створюється папку з назвою групи на Google Диску. Можна використовувати в Групі дописи 4-х типів:

- «Створити оголошення» - створення повідомлень,
- «Створити завдання» - створення індивідуальних завдань,
- «Створити запитання» - створення запитання з короткою відповіддю або запитання, що має варіанти відповіді,
- «Використати наявний допис» - використання завдання чи запитання, створене в іншому курсі (в своєму чи тому до якого він має доступ).

Всі чотири типи дописів дають можливість використовувати посилання на файли будь-якого виду з Google-диска, зовнішні посилання та посилання на відео з YouTube. Таким чином забезпечені умови для доступу до навчального матеріалу (презентації, лекції, демонстрації, інтерактивні завдання, тестування, додаткова література та відео-уроки). Також є можливість надання доступу для одночасної роботи над одним документом кільком користувачам. При створенні завдань можна вказати термін здачі роботи. Крім того є можливість запланувати публікацію завдання на потрібну дату і час використовуючи опцію «Запланувати». За усіма завданнями можна спостерігати одночасно, і контролювати роботу над окремим завданням відразу в декількох групах. Завдяки поєднанню можливостей сервісу «Оголошення» і коментування завдань в Класі, учасники групи завжди підтримують зв'язок.

Висновки. Використання хмарних сервісів Google для управління навчально-виховним процесом у закладі середньої освіти має низку переваг по відношенню до подібних програмних сервісів. Перш за все, це комплексна підтримка системи від створення відповідних форм і зберігання результатів у хмарному сховищі даних до менеджменту через Google Календар. Налагодження роботи за допомогою Google Додатку значно покращує процес взаємодії між учасниками освітнього процесу, урізноманітнює форми співробітництва і комунікації, оптимізує часові ресурси та витратні матеріали. Виконавці отримують можливість працювати над завданнями будь-де, будь-коли, маючи доступ до мережі Інтернет, співпрацювати в синхронному й асинхронному режимі. При цьому, види роботи можуть бути абсолютно різними – від підготовки звітної документації до спільної роботи над проектами, і навіть зі зарубіжними вчителями.

Список використаних джерел та літератури:

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / И. Ансофф. – СПб: Питер Ком, 1999. – 416 с.
2. Литвинова С. Г. Хмарні технології як засіб розбудови інноваційної школи [Електронний ресурс] / С. Г. Литвинова. – Режим доступу: http://www.zoippro.zp.ua/pages/el_gurnal/pages/vip14.html. – Назва з екрана
3. Одайник С. Використання хмарних технологій в управлінні загальноосвітніми навчальними закладами / С. Одайник // Нова педагогічна думка: науково-методичний журнал. - Рівне, 2016. - №4. - С. 103-107.
4. Хмарні сервіси і технології у науковій і педагогічній діяльності: Методичні рекомендації / Ю.Г.Носенко, М.В.Попель, М.П.Шишкіна / За ред.М.П.Шишкіної.–К.: ІТЗН НАПН України, 2016. –73с.

Коненко Л. Б.

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ВЧИТЕЛЯ І БАТЬКІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ

БЕЗПЕКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ВСЕСВІТНІЙ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Постановка проблеми. Епоха змін зумовлює новітнє бачення системи освіти, яка йде на випередження потреб суспільства: виховання креативної, вмотивованої, критичномислячої і компетентної особистості, наділеної соціальним і емоційним інтелектом. (Держстандарт початкової загальної освіти).

Ми вже друге десятиліття живемо в ХХІ ст.- столітті інформаційних технологій і наукомістких виробництв. Тільки освіта може виховати в кожному суспільстві саме те покоління, яке буде вирішувати завдання майбутнього, буде готове до нових досягнень у розвитку країни і виступатиме основним гарантом її прогресивного поступу

Саме початкова школа в системі безперервної освіти закладає фундамент ІКТ-компетентності, знань, потрібних для використання інструментарію адекватного рівню розвитку сучасних технологій, обробки і передачі інформації і, що не менш важливо, потребам школярів нового тисячоліття. Адже з початковою школою не може змагатися жоден освітній інститут, враховуючи її вклад в інтеграцію нових поколінь в громадянське суспільство.

Сьогодні діти отримали доступ до величезного обсягу інформації, з якою, подекуди, неможливо впоратись навіть дорослій людині. Інтернет і телебачення- це те, що найбільш близьке сучасній дитині і має найбільший попит (в тому числі, як джерело інформації).

Метою дослідження є розкриття основних аспектів безпеки дитини в мережі Інтернет, створення єдиної стратегії поведінки батьків для супроводу її в Інтернеті.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Створення умов для формування особистості дитини не є прерогативою школи, відомо, що освіта дитини починається з сім'ї. Тому перший крок, який повинен зробити вчитель початкових класів для повноцінного розвитку особистості дитини – це крок назустріч батькам.

Реалії сьогодення в тому, що величезну частину «домашнього життя» дитина, починаючи з молодшого шкільного віку, проводить у всесвітній мережі Інтернет. Але в силу своїх вікових особливостей, недостатнього досвіду в цьому виді діяльності та ситуацій, які склалася в більшості сім'ях, коли навіть для батьків Інтернет є лише засобом швидкого отримання інформації, спілкування в соціальних мережах, ігор, тощо.

Якщо самі дорослі не потребують здійснення пізнавальної діяльності в мережі, то не можуть навчити цьому своїх дітей. Крім цього, кожен день, виходячи в Інтернет, діти піддаються ризику вступити у контакт зі зловмисником, отримати інформацію, що може знищити їх психіку. А батьки не зовсім знають, як цьому запобігти.

Вихід можна знайти в організації батьківського ІКТ-всеобучу, в розвитку соціального партнерства дитини, батьків та педагога в процесі їх активності в мережі Інтернет.

По-перше, це організація цілеспрямованої спільної діяльності. Наприклад, перегляд освітнього та пізнавального відео, цілеспрямований пошук інформації на задану тематику, продуктивна діяльність з допомогою онлайн-сервісів; віртуальні екскурсії, участь в освітніх квестах, тощо.

По - друге, це організація і управління самостійною діяльністю школярів в інформаційному просторі по розробленому, виходячи з їх інтересів, плану і спільна рефлексія цієї діяльності.

Основні завдання вчителя в реалізації цього напрямку діяльності:

психолого- педагогічний супровід батьків і сімей в процесі їх роботи в мережі Інтернет;

підвищення компетентності батьків в галузі сучасних освітніх інтернет-технологій;

ознайомлення з Веб 2,0 технологіями, ресурсами Інтернету освітнього і культурно-просвітницького характеру, орієнтованими на дітей молодшого шкільного віку;

підвищення рівня інформованості батьків про різноманітні способи організації взаємодії батьків і дітей в Інтернеті за допомогою залучення їх в спільну продуктивну діяльність;

формування навиків проектування індивідуальних освітніх і культурно – просвітницьких маршрутів.

Пропонується практикувати проведення таких видів діяльності:

батьківські збори з елементами тренінгу «Діти в мережі Інтернет»;

тренінг «Як забезпечити безпеку дитини в мережі Інтернет»;

круглий стіл «Психолого-педагогічні аспекти поведінки дитини в мережі Інтернет»;

тренінг для батьків «Проектуємо та реалізуємо освітні маршрути в мережі Інтернет».

Висновки. В Інтернеті дитина також легко вразлива, як і в реальному світі, і дуже важливо, щоб батьки знали, як і від чого необхідно її захистити.

Згідно з досвідом країн, які стикнулися з проблемами Інтернет-безпеки, одним із засобів організації роботи школярів в Інтернет є розробка правил безпечного використання всесвітньої мережі. Діти повинні знати, з якими загрозами вони можуть стикнутися в мережі та як можна уникнути небезпеки. При створенні правил безпечної роботи в Інтернет можна використати методику порівняння дій людини в реальному житті з відповідними діями користувача при роботі в мережі

Список використаних джерел та літератури:

1. <http://mama-tato.com.ua/article/a-571.html>
2. <http://www.kaspersky.if.ua/threats/keeping-children-safe>
3. Энтони О'Коннел. Безопасность детей в Интернете. Как защитить ребенка от угроз Интернета? 2000-2006
4. <http://www.br.com.ua/referats/Pedagogica/119216-3.html>
5. Державний стандарт початкової загальної освіти від 20.04.2011 р.
6. Наказ МОН "Про захист дітей та молоді від негативних інформаційних впливів"
7. Лист МОНУ №1/9-916 від 28.12.09 "Про проведення Дня безпечного Інтернету"

Корнак Л. Г.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ

НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

У руслі підвищення якості освіти чільне місце належить питанням її інформатизації як сукупності “взаємопов’язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих та управлінських процесів, спрямованих на задоволення інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу, а також тих, хто цим процесом керує та його забезпечує” [1, с. 48–49].

Як показує сучасна педагогічна практика, підтверджує досвід роботи ЗНЗ, можна визначити такі функції і сфери застосування ІКТ: 1) через організацію урочної пізнавальної діяльності учнів; 2) через реалізацію позаурочної навчально-виховної роботи; 3) через здійснення управлінської діяльності адміністрації

Якщо директор чи заступник директора з навчально-виховної роботи професійно удосконалюється, це дозволяє йому ініціювати і підтримувати самопізнання, саморозвиток усіх суб’єктів освітнього процесу, бо компетентний керівник - це перш за все:

- культурна людина, яка вміє створювати і постійно збагачувати культурно-інформаційне і предметно-розвивальне освітнє середовище;
- уміє реалізувати компетентнісні основи і принципи освіти у професійній діяльності;
- уміє працювати зі змістом знань, надаючи їм особистісно-смыслову спрямованість;
- змінює або переглядає цінності, що впливають на вибір змісту освіти;
- володіє різноманітними педагогічними технологіями, уміє надавати їм особистісно-розвивальну спрямованість;
- виявляє піклування про розвиток і підтримку індивідуальності кожного педагога і т.ін.

Немає сумніву, що все це відомі істини, але між теоретичним знанням і практичним умінням продовжує зберігатися серйозний розрив. Подолати його належить професійно компетентному управлінцю в галузі освіти.

Діяльність директора чи заступника директора з навчально-виховної роботи полягає в тому, щоб забезпечити умови вчителям для виконання їх задач. На допомогу приходять ІКТ.

Створення шаблонів документів для здійснення контрольної-аналітичної діяльності відповідно річного плану роботи навчального закладу.

Складання розкладу уроків

Використання комплексу «Зразкова школа»:

Практика управління закладом освіти — журнал робочих ситуацій для директора школи. Це готові рішення з адміністративно-господарських, управлінських і фінансових питань з урахуванням річної циклограми діяльності ЗНЗ.

КОЗА-ДИСК «Шаблони документів закладу освіти» — тематичні CD для директора школи. На кожному диску — понад 100 шаблонів документів із зручною системою заповнення, а також автоматичні розрахункові таблиці, діаграми та графіки.

Заступник директора школи — журнал готових рішень для заступників

директора школи. Тут розміщено рекомендації щодо методичної та виховної роботи, сценарії свят, стендову інформацію. Журнал допоможе у впровадженні педагогічних інновацій, здоров'язбережувальних технологій, формуванні освітнього середовища.

Використання мультимедійних програмних засобів для проведення нетрадиційних засідань педагогічної ради, нарад при директорові, методичних оперативок тощо. Їх відрізняють використання інформаційно-комунікаційних технологій та інтерактивних вправ, зміст яких орієнтований на знання та досвід впровадження ІКТ у навчально-виховний процес.

Навчання і самоосвіта. Формування банку матеріалів на допомогу педагогам для самоосвітньої діяльності:

анотовані списки літератури за розділами (нормативні документи, загальна педагогіка, методика викладання, психологія, розвиток науки і техніки, література з проблемного питання школи і власної самоосвітньої теми);

різні варіанти планів самоосвіти;

зразки звітів із самоосвітньої діяльності;

зразки доповідей і рефератів з самоосвіти;

матеріали ППД.

Використання офісних програмних продуктів, електронних підручників та посібників, систем дистанційного навчання для підготовки якісного навчально-методичного матеріалу.

Збір, накопичення і обробка методичної інформації, створення фонду науково-методичної інформації.

Вдосконалення роботи з планування:

- планування на п'ятирічку, навчальний рік, місяць, тиждень;

- складання планів МО, ТГ.

Використання можливостей педагогічної комунікації (зв'язки з ВНЗ, ОППО, УО, комунальною установою, окремими вченими, відомими практиками; участь у науково-практичних веб-конференціях і семінарах з метою вивчення і обміну перспективним педагогічним досвідом).

Запровадження абсолютно безкоштовної програми «Курс «Освіта»»

Створення сайту навчального закладу, що на сьогодні є не модою, а вимогою часу.

Вирішені проблеми:

- своєчасне знайомство з новинками освітнього законодавства;

- листування з батьками;

- членство в освітніх програмах, освітніх мережах тощо.

Сьогодні, на жаль, є проблеми, які заважають активному застосуванню ІКТ у навчально-виховному процесі:

- застаріла техніка;

- відсутність стаціонарного обладнання в кабінетах;

- недостатнє володіння педагогами новими програмами, небажання застосовувати ІКТ-технології;

- нестача фінансів на придбання техніки;

- недостатня забезпеченість електронними посібниками тощо.

Усі перелічені перешкоди на шляху застосування ІКТ, звичайно, мають місце, але вже доведено часом, якщо людина сама не прагне долати перешкоди, то вони

самі собою зненацька не зникають. Тому не варто сподіватися, що життя буде створювати усі умови для так званої «безпроблемної» роботи, коли усі проблемні питання кимось будуть вирішуватися. І не треба забувати, що одним із головних критеріїв вибору навчального закладу батьками є компетентний педагог, що не тільки володіє питаннями педагогіки та психології, а втілює в свою практичну діяльність прогресивні технології, в тому числі й ІКТ-технології. [2 с. 32-38]

Вивчаючи досвід використання ІКТ в управлінській діяльності проводячи разом з заступниками директора, аналіз управлінської діяльності за останні роки ми прийшли до висновку, що використання засобів ІКТ в організації та плануванні діяльності загальноосвітнього навчального закладу дає наступні переваги, а саме:

- підвищення ефективності навчального процесу;
- можливість управління з використанням результатів попередньої діяльності;
- прийняття більш ефективних управлінських рішень;
- підвищення об'єктивності в оцінці діяльності вчителів та учнів;
- більш ефективне управління пізнавальною діяльністю учнів;
- можливість прийняття більш виважених рішень, які стосуються підвищення результативності навчання;
- оперативний доступ до організаційної інформації стосовно діяльності освітнього закладу;
- економія як матеріальних, так і людських ресурсів;
- вільний час на вирішення важливих питань;
- скорочення обсягу рутинної роботи.

Спочатку засоби ІКТ використовувались для створення баз даних щодо контингенту учнів АС-школа, кадрів, навчальних планів, розкладів уроків та іншої інформації.

Наступним важливим кроком у навчальному закладі стало застосовування інформаційних технологій в роботі бібліотеки, предметних презентацій, електронних уроків, як вчителі, так і учні, оскільки від якості інформаційного та телекомунікаційного забезпечення цих ресурсів залежить якість усього навчального процесу.

Одним з головних завдань, які вирішують засоби ІКТ є створення єдиного інформаційного поля для учасників навчально – виховного процесу. Так приєднання школи до мережі інтернет дало можливість більш оперативно як отримувати інформаційні, методичні та керівні матеріали від керівних структур, інших навчальних закладів, громадських організацій так і передавати необхідну інформацію.

Використання учителями та адміністрацією школи сучасних технічних засобів та інтернет ресурсів дає можливість значно покращити результати навчально-виховного процесу, діяльності закладу в цілому.

Таким чином, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в управлінській діяльності навчального закладу дає підстави зробити наступний висновок:

Використання ІКТ в управлінні навчальним закладом, як і в управлінні освітою, в цілому є необхідною складовою організації управління школою та і управління системою освіти в державі. [3]

Список використаних джерел та літератури:

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В. Ю. Биков. – К. : Атіка, 2008. – 684 с.
2. Кушнір В. Упровадження ІКТ в школі : шкільний менеджмент / В. Кушнір // Директор школи .- 2012 .- № 10 .- С. 32-38;
3. Інтернет ресурс: [//www.school302.com/---c1y5i](http://www.school302.com/---c1y5i).

Коротюк З. М.

САМООСВІТА ПЕДАГОГА — ЗАПОРУКА ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

«Учитель живе доти, доки він учиться. Як тільки він перестає вчитися, у ньому помирає вчитель». Ці слова К. Ушинського сьогодні актуальні як ніколи. Щоб успішно вирішувати завдання, які стоять перед учителем, щоб бути для учнів завжди цікавою людиною, треба активно працювати над собою – це записка професійного успіху. Учитель мусить обов'язково займатися самоосвітою. Рушієм цього процесу є бажання змінити себе і вдосконалитись.

У педагогіці є аксіома: інтелект формується інтелектом, характер виховується характером, особистість формується особистістю, успішні діти виховуються успішним учителем.

Отже, освічена людина в сучасному суспільстві не тільки і не стільки людина, що володіє знанням, а людина, яка вміє здобувати, набувати знання, робити це цілеспрямовано, з потреби, вміє застосовувати знання у будь-якій ситуації.

Сьогоднішня ситуація в державі, зміни які відбуваються у суспільстві, а зокрема в освіті спонукають вчителя до професійного зростання, який постійно прагне до творчого пошуку, має навички дослідної, експериментальної діяльності, вивчення, узагальнення, впровадження педагогічного досвіду, високий рівень інформаційної культури, вміє інтерпретувати новий зміст освіти в методику навчання і виховання, здійснювати аналіз результатів професійної діяльності як своєї власної, так і педагогічного та учнівського колективів.

Якщо людина не знає, до якої мети вона рухається, для неї жоден вітер не буде попутним» - сказав Сенека. Ці слова дуже вдало розкривають зміст самоосвіти педагогів.

Самоосвіта – це безперервний процес саморозвитку та самовдосконалення.

Механізм самоосвіти – це само формування (яким я себе зроблю, яким я себе уявляю). Самоосвіта – це усвідомлений рух від:

«Я» РЕАЛЬНЕ - «Я» ІДЕАЛЬНЕ - «Я» СФОРМОВАНЕ

Л. Бровкіна відзначає, що в основі ефективної педагогічної діяльності лежить позитивна «Я-концепція» вчителя. Прийняття себе, розуміння себе, оптимістичне світосприймання – чи не головний принцип забезпечення умов для зміцнення і збереження сприятливих тенденцій у самовдосконаленні та самореалізації особистості педагога.

Так, самоосвіта є характерною ознакою сучасної людини і стосується будь-якої особистості, здатної до самореалізації.

Самоосвіта педагога буде продуктивною, якщо:

– у процесі самоосвіти реалізується потреба педагога до власного розвитку й саморозвитку;

– педагог володіє способами самопізнання й самоаналізу з педагогічного

досвіду.

Педагогічний досвід учителя є чинником зміни освітньої ситуації. Учитель розуміє як позитивні, так і негативні моменти своєї професійної діяльності, визначає свою недосконалість, а отже, є відкритим для змін.

Свідомий, творчий учитель завжди займається самоосвітньою діяльністю для розвитку у себе навичок: контролю за своїм психічним станом, вчинками; швидкого оцінювання ситуації; аналізу своїх дій та діяльності учнів; спілкування та обробки інформації; організації будь-якого педагогічного процесу. Головним критерієм підвищення індексу професійної майстерності є процес професійного самовдосконалення. Самовдосконалення є одним із головних факторів формування професійної культури педагога. Вчитель-професіонал ніколи не може бути задоволений рівнем свого професійного зростання та розвитку. Якщо вчитель задовольняється мірою свого розвитку і перестає вдосконалюватися - він "помирає" як вчитель, він припиняє своє професійне зростання.

Відмінною рисою самоосвіти педагога є те, що результатом його роботи виступає не лише самовдосконалення в особистому та професійному плані, а й розвиток учнів.

Пошук шляхів підвищення якості безперервного навчання педагогічних працівників, розвиток педагогічної майстерності, формування навичок науково-дослідницької роботи – пріоритетні завдання методичних служб різних рівнів.

Організація методичного супроводу педагогічної діяльності, формування особистості педагога - це логічна послідовність взаємозалежних етапів діагностування, планування, корекції, оцінювання, реалізації процесу навчання, створення умов для ефективної роботи та позитивного результату.

Роль організатора методичної роботи - довести ці прості істини до кожного педагога, здійснювати постійний методичний супровід навчально-виховного процесу, спонукати педагогів до самоудосконалення та формування компетентної особистості учителя.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бібік Н.М. //Енциклопедія освіти/Акад.пед.наук України, голов. ред.В.Г.Кремень.-К.:Юрінком Інтер, 2008.
2. Демиденко В. Самореалізація: сутність, становлення, розвиток // Педагогіка і психологія. – 2004. – № 2. – С. 32–37.
3. Данилова Г.С. Методичні служби України: проблеми управління, професійна підготовка. Навч.-методичний посібник.-К.:ІЗМН, 1997.-256
4. Дивак В.В. Методична робота-складова післядипломної педагогічної освіти.-К.: Педагогічна преса, журнал «Директор школи, ліцею, гімназії», №1,2003.-С.13-14
5. Демянюк Т.Д., Завалевський Ю.І., Мельничук Л.С. Використання інтерактивних технологій підготовки вчителя як конкурентоспроможного фахівця: Науково-методичний посібник.-Київ-Рівне:РДГУ, 2008.-178с.
6. Завалевський Ю.І. Деякі погляди на сучасну модель майбутнього педагога//Педагогічний пошук.Науково-методичний вісник.-2007.-№4(56).-С.8-10
7. Семиченко В.А.Психологія педагогічної діяльності:Навч.посібник.-К.:Вища школа, 2004.-335.

8. Словник-хрестоматія педагогічних понять: Навчальний посібник для студентів, аспірантів, викладачів/Упоряд. Г.П.Шевченко, М.Б. Євнух та ін.-Луганськ: Вид-во СНУ ім.В.Даля, 2004-272.

Лопатка Г. Ф., Черняк В. М.

МОНІТОРИНГ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Забезпечення якості освіти для всіх верств населення є однією з вимог реформування освітньої системи України. Вирішення цієї проблеми має велике значення для підвищення якості діяльності закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО). Зазначену проблему може вирішити моніторинг оцінювання якості освіти в освітньому закладі.

Якість освіти – це сукупність властивостей системи освітньої галузі, що відповідає сучасним вимогам педагогічної теорії та практики й спроможна задовольнити освітні потреби особистості, суспільства, держави.

Для отримання інтегральної оцінки якості освіти необхідно виміряти й оцінити якість усіх її складових – матеріальних, нематеріальних, процесуальних і результативних. Одним з способів отримання такої інформації є організація та проведення моніторингових досліджень, головною метою яких є збирання, обробка, зберігання та поширення інформації про освітню систему або окремі її елементи.

Дослідженню проблеми моніторингу якості освіти присвячені наукові джерела: Т.Б. Волобуєвої, В.І. Войтенко, М. Голубенко, О.М. Касьянкової, О.І. Локшиної, В.М. Приходько та інших.

Аналіз наукової літератури свідчить, що поняття «моніторинг» введено в науковий обіг у 60-х рр. XX ст. і одне з перших його нормативних визначень у 1977 р. у Міжнародній енциклопедії освіти. Моніторинг (від англ. «застережливий») – відстеження, діагностика, прогнозування результатів діяльності.

Проте, моніторингові дослідження проблем освіти як феномен управління освітою, зародився понад сто років тому в США.

На сучасному етапі моніторингові дослідження якості освітньої системи України є надзвичайно актуальними, тому що в процесі моніторингу здобувається об'єктивна інформація про якість освіти на різних рівнях. Також прогнозується її розвиток, оцінюється стан системи освіти відповідно до завдань державної політики в галузі освіти. При цьому органи державної влади забезпечуються статистичною та аналітичною інформацією про якість освіти.

Моніторинг якості освіти – це науково обґрунтована, неперервна, діагностико-прогностична комплексна система збору, зберігання, аналізу і розповсюдження інформації про якість освітніх послуг на основі їх відповідності визначеним цілям та отриманим результатам (комплексне відстеження якості за всіма показниками освітньої діяльності).

Сутнісними характеристиками моніторингу в освіті є інформаційна система обстеження стану освіти, прийняття управлінських рішень на основі отриманої інформації.

Моніторинг якості освіти використовується в двох напрямках: управлінський –

для прийняття відповідних управлінських рішень (як система збору, накопичення інформації про стан освіти, обробки показників динаміки її розвитку) та наукового дослідження – для визначення і створення оптимальних умов здійснення освітнього процесу з метою досягнення максимально позитивного результату.

Освітній моніторинг має свою специфікацію – він не лише надає інформацію про стан освітньої системи, але запускає механізм поточного регулювання (саморегулювання). Він може використовуватися на різних рівнях управління загальною середньою освітою. На цій основі можна виділити державний освітній моніторинг (відстеження за розвитком освіти на території України), регіональний (на території області, міста, району), локальний (у межах закладу освіти).

Локальний, у свою чергу, диференціюється на компонентний освітній моніторинг: керівниковий (директорський), адміністративний (заступники директора), педагогічний (учительський), учнівський. У кожному зазначеному вище випадку об'єкт оцінювання різний, характерний для вказаного рівня управління.

Висновок. Оцінювання якості освіти в навчальних закладах відбувається комплексно з врахуванням всіх аспектів діяльності освітнього закладу і ніколи не зводиться тільки до тестування навчальних досягнень учнів. Тому варто здійснювати оцінювання за рахунок моніторингових процедур.

Список використаних джерел та літератури:

1. Касянова О.М. Моніторинг в управлінні навчальним закладом. супровід моніторингу якості освіти / О.М. Касянова, Т.Б. Волобуєва. – Х.: «Основа», 2004. – 96с.
2. Моніторинг у ЗНЗ / Упорядник М. Голубенко. – К.: Шкільний світ, 2007. – 128с.
3. Моніторинг якості освіти: 2010 (Інформаційно-аналітичний вісник) / За ред. В.І. Войтенко. – Хмельницький: ХОППО, 2010. – 178с.
4. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні: Рекомендації з освітньої політики / Під заг. ред. О.І. Локшиної. – К.: «К.І.С.», 2004. – 160с.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти» від 14.12.2011 № 1283 [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1283-2011>
6. Приходько В.М. Моніторинг якості освіти і виховної діяльності навчального закладу / В.М. Приходько. - Навчально-методичний посібник для вчителя. – Х.: «Основа», 2007. – 144с.

Мочук О. Б.

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТИВНОГО КУРСУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Сучасний зміст освіти — багатокомпонентний. Він включає не лише знання, а й способи практичної діяльності, творчий досвід, ціннісні орієнтації особистості. У нинішніх умовах, щоб гуманно й ефективно навчити дитину, допомогти їй набути знань, умінь та навичок, самих зусиль педагогів недостатньо, потрібна технічна й технологічна забезпеченість навчального процесу.

Особистісне спрямування освіти зумовлює необхідність інтегровано оцінювати якість освіти в єдності індивідуальних характеристик особистості, педагогічних

показників організації освітнього середовища і соціальних параметрів функціонування освітніх систем. Тому доцільно вирізняти внутрішні і зовнішні чинники якості освіти, які характеризують освітній процес, його результат і систему освіти загалом. Зокрема, до внутрішніх характеристик якості загальної середньої освіти можна віднести:

а) якість освітнього середовища («технологічність» управління освітнім процесом, ефективність науково-методичної роботи, ресурсне забезпечення навчального процесу, кадровий потенціал школи тощо);

б) якість реалізації освітнього процесу (науковість і доступність змісту освіти, педагогічна майстерність учителя, ефективність засобів навчання, зокрема якість підручників, задоволення різноманітних освітніх потреб тощо);

в) якість результатів освітнього процесу (рівень навчальних досягнень учнів, розвиток їх мислення, ступінь соціальної адаптації і самореалізації, культури і вихованості учнів тощо).

Незважаючи на розроблені у науці теоретичні засади управління освітніми закладами (О. Адаменко, В. Григораш, І. Гришиа, Л. Даниленко, Л. Карамушка, В. Крижко, О.Мармаза та ін.) та дослідження деяких аспектів управління якістю освіти (В. Гуменюк, Ю. Жук, В. Зайчук, Т. Лукіна, В. Панаскж, А. Федько), проблема впровадження елективного курсу для забезпечення якості освіти залишається недостатньо дослідженою.

Оскільки елективні курси вибираються самими учнями, вони повинні відповідати їхнім потребам, меті навчання і мотиву вибору курсу. Слід зазначити, що до основних мотивів вибору елективних курсів в 10-11 класах, які слід враховувати під час розробки та реалізації елективних курсів, належать:

підготовка до ЗНО з профільних предметів;

набуття знань і навичок, освоєння способів діяльності для розв'язання практичних, життєвих завдань, відхід від традиційного шкільного «академізму»;

можливості успішної кар'єри, просування на ринку праці;

підтримка вивчення базових курсів;

професійна орієнтація;

інтеграція існуючих уявлень в цілісну картину світу.

Усі елективні курси можна поділити на дві основні групи:

Курси предметної підготовки — це елективні курси, завдання яких — поглиблення та розширення знань із предметів, що входять в базовий (базово-предметні курси) або профільний (профільно-предметні курси) компонент навчального плану профілю. У свою чергу, елективні курси предметної підготовки (як базово-предметні, так і профільно-предметні) можна поділити на три групи за ознакою тематичного узгодження навчального предмета і елективного курсу.

Наскрізні курси підвищеного рівня, спрямовані на поглиблення того чи іншого навчального предмета, що мають як тематичне, так і тимчасове узгодження з цим навчальним предметом. Вибір такого елективного курсу дозволить вивчити обраний предмет на поглибленому рівні, у цьому випадку всі розділи курсу поглиблюються більш-менш рівномірно.

Компенсуючі (дискретно-тематичні) курси підвищеного рівня — елективні курси, коли поглиблено вивчаються окремі розділи предмета, що входить у базовий або профільний компонент.

Академік М. Поташник розглядає управління якістю освіти як особливе управління, організоване та спрямоване на досягнення не будь-яких, не випадкових, не просто кращих за попередні, а цілком визначених, заздалегідь спрогнозованих із можливим ступенем точності результатів освіти, де мета (результат) має бути спрогнозована операційно в зоні потенційного розвитку випускника школи.

Тому мета цієї доповіді полягає в розкритті значення впровадження елективного курсу для забезпечення якості навчання учнів старших класів в умовах загальноосвітнього навчального закладу.

Набір елективних курсів на основі базисного навчального плану визначається самою школою — шкільним компонентом. Курси за вибором характеризуються тим, що із запропонованого набору учень може вибрати ті, які йому цікаві або потрібні.

Метою елективних курсів є:

- розширення, поглиблення знань;
- вироблення специфічних умінь і навичок;
- знайомство з новими галузями науки в рамках обраного профілю;
- розвиток допитливості як основи пізнавальної активності;
- розвиток здібностей, схильностей, інтересів дитини;
- формування творчої уяви;
- розвиток ключових компетенцій;
- компенсація обмежених можливостей базових і профільних курсів у задоволенні різноманітних освітніх потреб.

Набір елективних курсів на основі базисного навчального плану визначається самою школою. Курси за вибором виконують три основні функції:

1) «надбудова» профільного курсу, коли такий доповнений профільний курс стає повного мірою поглибленим;

2) розвиток утримання одного з базисних курсів, вивчення якого здійснюється на мінімальному загальноосвітньому рівні;

3) Варіативні (тематико-доповнювальні) курси — елективні курси, у яких поглиблено вивчаються окремі розділи навчального предмета, що не входять до обов'язкової програми предмета.

Курси універсальної підготовки — це елективні курси, що задовольняють пізнавальні інтереси учнів у сферах діяльності людини, що виходять за рамки обраного ними профілю. За ознакою формування змістовного компонента універсальні курси можна поділити на *міжпредметні* і *надпредметні* елективні курси. *Міжпредметні елективні курси* інтегрують зміст навчальних предметів, що входять до навчального плану профілю. *Надпредметні елективні курси* зорієнтовані на вивчення предметів, що відсутні в навчальному плані. У свою чергу, елективні курси універсальної підготовки (як міжпредметні, так і надпредметні) за ознакою «провідної діяльності» можна розділити на дві групи: навчально-пізнавальні та практико-орієнтовані.

Курси за вибором, хоча і розрізняються за цілями і змістом, повинні відповідати запитам учнів, які їх обирають. Єдність навчання, виховання і розвитку є найважливішим фактором у вирішенні завдання формування всебічно розвиненої особистості, що забезпечує якість освіти. Ця єдність становить суть комплексного підходу до навчання, розробленого в працях багатьох відомих педагогів і психологів, таких, як Бабанський, М. Поташник, М. Кабатченко, Г. Смирнов та ін.

У педагогіці виділені основні структурні елементи комплексного підходу:
єдність мети, завдань, змісту методів і форм навчання;
єдність впливу на свідомість, почуття і поведінку школярів;
цілеспрямована організація всіх сфер діяльності;
єдність освіти, виховання і розвитку;
єдність виховання і самовиховання;
тісна взаємодія соціальних інститутів виховання (школа, сім'я тощо);
організаційне забезпечення комплексного підходу.

Також розроблені загальні критерії відбору змісту навчального матеріалу, що задовольняє вимоги комплексного підходу до навчання, виховання, розвитку учнів.

Критерії цілісності змісту, що припускають досить повне відображення в ньому вимог сучасного суспільства до всебічного, гармонійного розвитку особистості і охоплення всіх основних напрямків сучасної науки, виробництва, суспільного життя і культури.

Критерії наукової і практичної вагомості елементів змісту освіти, який забезпечує відокремлення головних, найбільш істотних його компонентів, необхідних і достатніх для характеристики основних законів і понять.

Критерії відповідності віковим можливостям учнів, що передбачають вияв тих елементів змісту, які викликають великі труднощі у значної частини школярів відповідного віку, пошук можливих шляхів усунення цих труднощів.

Критерії відповідності наявного часу на вивчення навчального матеріалу, які передбачають, що витрата часу, необхідна для глибокого і міцного засвоєння відповідних тем змісту, відповідає критеріям якості засвоєння знань, практичних умінь і навичок.

Критерії відповідності змісту наявної навчально-методичної і матеріальної бази сучасної школи.

Критерії відповідності міжнародному досвіду побудови змісту шкільної освіти.

Найбільш ефективними методами для елективних курсів є:

пошукова дослідницька діяльність учнів,
самостійна робота на всіх етапах,
проблемне навчання,
реферативна робота,
робота з літературою.

Підсумовуючи сказане, можна скласти план розробки елективного курсу:

Відбір змісту елективного курсу, що відповідає поставленим вимогам.

Розробка програми елективного курсу, у якій передбачається: розподіл змісту занять; визначення питань для самостійного вивчення; перелік тем рефератів для творчої самостійної роботи учнів; список літератури, до якого входять:

навчально-методичні посібники;
статті з науково-популярних журналів;
монографії, присвячені досліджуваним питанням.

Розробка програми кожного заняття із зазначенням: основного змісту матеріалу, домашнього та індивідуального завдань, тем доповідей та рефератів для учнів, літератури, форм і методів проведення занять.

Узагальнюючи, дійшли висновку, що забезпечення якості освіти певною мірою залежить від визначення цілей і прогнозування очікуваних результатів. Відтак,

головною метою якості шкільної освіти є досягнення учнями такого рівня освіченості, який би відповідав їх особистісному потенціалу і тим самим створив би основу для якісної освіти і власного розвитку. При цьому велику роль у загальноосвітній школі відводиться елективним курсам, де повного мірою повинні бути враховані особистісно-значущі для учнів освітні цілі. Розроблені елективні курси підвищують ефективність навчання і посилять інтеграцію однієї шкільної дисципліни з іншими, оскільки сприятимуть формуванню фундаментальних знань із кількох розділів шкільного курсу предмету і сприятимуть встановленню міжпредметних зв'язків, що є одним із шляхів підвищення якості освіти.

Список використаних джерел та літератури:

1. Грибов Д. Е. Масготейіа РІазЬ 4. Интерактивная \геЬ-анимация. — М. : ДМК, 2000. — 672 с.
2. Конкретні п'ять цілей освітніх систем. Звіт Європейської комісії 31.01.2001 р. — Шр://еигора. еи.іпі
3. Ляшенко О. І. Якість освіти як основа функціонування й розвитку сучасних систем освіти// Педагогіка і психологія. — 2005. — № 1 (46). — С. 5-12.
4. Рябова З. В., Кравченко Г. Ю. Якість освіти у навчальному закладі. — Х. : Вид-во «Ранок», 2013 — 176 с.
5. Системи управління якістю. Вимоги (180 9001:2008, ГОТ): ДСТУ 180 9001:2009. — [Чинний від 2009-0901]. — К. : Держспоживстандарт України, 2009. — 26 с. — (Національний стандарт України).
6. Франклин Д., Паттон В. РІазЬ 4. Анимация в ин- тернете. — СПб. : Символ Плюс, 2000. — 464 с.
7. Шишов С. Е., Кальней В. А. Школа: мониторинг ка- чества, 2000. — 320 с.

Олійник О. Й.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ФАХІВЦІВ З МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Модернізація освіти в Україні потребує отримання об'єктивної інформації щодо якості освіти, стану системи освіти, а також прогнозування її розвитку. Тому в умовах запровадження випереджувальної післядипломної освіти виокремлюються проблеми, які пов'язані з розвитком готовності педагогічних працівників до опанування модернізаційними процесами, що забезпечують якість освіти в Україні. Таким чином, професійний розвиток фахівців з моніторингу якості освіти на даний час є актуальною проблемою, що потребує постійних досліджень.

Аналізуючи наукові праці, можна виокремити різноманітні взаємопов'язані аспекти дослідження щодо становлення та розвитку якості освіти в Україні та за її межами, а саме: закономірності, принципи, функції управління освітніми системами з позицій якості (М. Поташнік, Г. Терешук, Т. Шамова); теоретико-методологічні основи моніторингу якості освіти (Г. Єльнікова, В. Кальней, А. Майоров, Т. Невілл Послтвейт, С. Шишов); світовий досвід моніторингу якості освіти (О. Локшина, О. Ляшенко, О. Овчарук, Л. Одерій).

Розглядаючи напрямки дослідження окресленої проблеми, а також виокремлюючи завдання державної політики в галузі освіти, перед управліннями та педагогічними кадрами постають оновлені вимоги щодо їх професійного розвитку

при проведенні моніторингу якості освітньої діяльності.

Метою дослідження є проведення структурного аналізу освітнього моніторингу в контексті вимог до ефективної діяльності педагогічних кадрів, що забезпечують процедуру проведення моніторингу в системі середньої освіти у теоретичній та практичній площинах.

У проекті Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки виокремлено один із ключових напрямків освітньої політики в Україні, що полягає в здійсненні національного моніторингу системи освіти та удосконаленні процедур і технологій зовнішнього незалежного оцінювання якості освіти як передумови забезпечення рівного доступу до навчання у вищій школі [5]. В доктрині розвитку освіти зазначається, що модернізація системи освіти спрямована на забезпечення її якості відповідно до новітніх досягнень науки, культури і соціальної практики [4].

Сьогодні професійний розвиток керівних та педагогічних кадрів передбачає набуття ними знань, умінь та навичок щодо отримання об'єктивної інформації про якість освіти, стан системи освіти, а також прогнозування її розвитку; оцінювання стану системи освіти відповідно до завдань державної політики в галузі освіти; забезпечення органів державної влади статистичною та аналітичною інформацією про якість освіти.

Під освітнім моніторингом розуміють систему збору, обробки, збереження та розповсюдження інформації про стан освітньої системи чи окремих її елементів із метою інформаційного забезпечення управління та прийняття оптимальних управлінських рішень щодо коригування та розвитку визначеного об'єкта освітньої системи [3]. Тому педагогічні кадри, що забезпечують процедуру проведення моніторингу в системі освіти у теоретичній та практичній площинах, мають бути ґрунтовно підготовлені до впровадження її стандартів.

Центром моніторингу якості освіти, ЗНО та інформаційно-аналітичної, видавничої діяльності Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти розроблена програма «Школи освітнього моніторингу». Метою її функціонування була теоретико-практична підготовка до організації та проведення моніторингових досліджень системи загальної середньої освіти та різних аспектів якості освітніх послуг на рівні району, окремого навчального закладу, діяльності кожного з учасників навчально-виховного процесу.

Підготовлені фахівці з моніторингу якості освіти оволоділи навичками орієнтування в сучасних нормативно-правових, концептуальних, наукових джерелах з питань моніторингово-експертних досліджень, розробки проектно-документаційного супроводу моніторингових досліджень, вміння визначати показники та вибирати критерії оцінювання результатів досліджень, обробляти моніторингову інформацію, інтерпретувати тенденції розвитку освіти в регіоні на основі результатів моніторингових досліджень, розробляти рекомендації щодо подальшого розвитку системи освіти. Слухачі «Школи освітнього моніторингу» не тільки усвідомили необхідність систематичних досліджень, а й мали можливість самовдосконалюватися та самореалізуватися як педагоги, методисти, управлінці через володіння інформацією про результати власної діяльності.

Наступним кроком у підготовці фахівців з моніторингу якості освіти була робота над проблемою «Науково-методичний супровід моніторингу якості освіти» у рамках постійно діючого семінару. Методисти з питань моніторингу знайомилися з

теорією та її застосуванням на практиці: «Вибір методів статистичної інформації» та практичне заняття «Використання табличного процесора Microsoft Office Excel для обробки даних моніторингових досліджень»; «Інформаційно-аналітичне забезпечення управління освітою» та практичне заняття «Формування управлінських рішень». Результати професійного росту були представлені презентаціями програм моніторингових досліджень учасників постійно діючого семінару.

Центром моніторингу якості освіти, ЗНО та інформаційно-аналітичної, видавничої діяльності проведено ряд методичних заходів для підвищення професійного розвитку фахівців з моніторингу якості освіти :

- Практикум для відповідальних за моніторинг якості освіти в районах (містах, ОТГ) «Використання ІКТ в моніторингових дослідженнях».
- Робота у хмарному середовищі з використанням інструментарію Google Apps для опрацювання та узагальнення результатів моніторингових досліджень.
- Обласний семінар «Внутрішньошкільний моніторинг як умова та засіб реалізації особистісно-зорієнтованої освіти: з досвіду роботи Кременецького РМК».
- Обласний семінар-практикум «Потенціал зовнішнього незалежного оцінювання для інноваційного розвитку освіти».
- Навчально-інструктивна нарада щодо організації та проведення моніторингових досліджень освітньої галузі.
- Інструктивно-методичні наради щодо реєстрації учасників ЗНО, підготовки до пробної та основної сесій зовнішнього незалежного оцінювання у 2016 році.
- Практичні заняття з персоналом пунктів тестування у всіх районах центрах області, місті Тернополі.
- Прес-конференції щодо особливостей проведення ЗНО в режимі он-лайн з випускниками ЗНЗ, персоналом пунктів тестування.

Також Центром моніторингу якості освіти здійснено експертну оцінку організації науково-методичної роботи з питань моніторингу якості освіти під час комплексного вивчення освітньої галузі у трьох районах області.

Говорячи про необхідність впровадження у практику роботи школи результатів педагогічних досліджень, залучення вчителів до наукових пошуків, методистами Центру постійно вивчаються досвіди роботи педагогічних працівників області з питань організації моніторингу якості освіти.

Оскільки в Україні відбувається процес децентралізації влади, реформа, яка передбачає передачу більших повноважень, ресурсів на рівень територіальних громад має визначальний вплив на політичну, адміністративну, фінансову, освітню сфери. Таким чином Центром моніторингу планується навчання новопризначених методистів, відповідальних за моніторинг якості освіти у районах, містах та ОТГ області, у «Школі професійної майстерності». Вони працюватимуть над проблемою «Моніторинговий супровід процесу модернізації системи загальної середньої освіти». Метою функціонування школи є теоретико-практична підготовка слухачів до організації та проведення моніторингових досліджень системи загальної середньої освіти та різних аспектів якості освітніх послуг на рівні району, окремого навчального закладу, діяльності кожного з учасників навчально-виховного процесу.

Проаналізувавши пріоритетні напрямки підвищення професійного розвитку фахівців з моніторингу якості освіти, можемо стверджувати, що відповідно до

модернізаційних процесів та викликів сучасного суспільного розвитку, в основі яких покращення якості національної освіти, існує необхідність у забезпеченні випереджувального характеру підвищення кваліфікації педагогічних, керівних кадрів, їхнього професійного зростання. Зазначимо, що серед подальших перспектив нашого дослідження є саме управління професійним розвитком фахівців з моніторингу якості освіти.

Список використаних джерел та літератури:

1. ДСТУ 180 9001 - 2001. Система управління якістю. Вимоги. - К. : Державний стандарт, 2001. - 24 с.
2. Єльнікова Г. В. Основи адаптивного управління: курс лекцій / Г. В. Єльнікова. - К. : ЦІННО АПН України, 2002. - 133 с.
3. Зінченко В. О. Теоретичні основи моніторингу управління якістю навчального процесу ВНЗ [Електронний ресурс] / В. О. Зінченко // Науковий вісник Донбасу: електронне фахове видання. - 2012. - № 1(17). - Режим доступу: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN17/index.htm>.
4. Національна доктрина розвитку освіти: затверджена Указом Президента України № 347 (2002) від 17 квітня 2002 року // Освіта України. - 2002. - № 33. - 23 квітня. - С. 4-6.
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.oseu.edu.ua/ukr-rus/umver/csot/files/nsro_2012-2021.pdf.

Онищук Л. З.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ДОДАНОЇ ОСВІТНЬОЇ ВАРТОСТІ. ДОСВІД ПОЛЬЩІ

В Україні дедалі популярнішими стають рейтинги навчальних закладів, основним критерієм яких є результати учнів у зовнішньому незалежному оцінюванні (ЗНО). Проте оцінювати ефективність роботи школи тільки за результатами ЗНО не доцільно.

На думку Міністра освіти і науки України Л.Гриневич «це оцінювання створене для перевірки знань учня, але не відображає прогрес школяра у навчальному закладі. У багатьох цивілізованих країнах для визначення рейтингу шкіл використовується специфічний показник «додана освітня вартість» – він враховує початковий рівень учнів, що навчаються в школах, їхній соціальний стан та прогрес, якого вдалося досягнути учню в школі» [4].

Слід зауважити, що різні моделі доданої освітньої вартості (ДОВ) як інструмент визначення ефективності роботи навчальних закладів успішно впроваджуються в таких країнах як Великобританія, Австралія, окремі штати США. Метою нашої розвідки є дослідження використання методу доданої освітньої вартості в освітній системі Польщі.

Зазначимо, що система освіти Польщі, в результаті реформи, зазнала ряду кардинальних змін, зокрема були введені обов'язкові випускні іспити після завершення кожного із етапів загальної середньої освіти. Національні шкільні іспити мали виконувати декілька важливих функцій, а саме: визначати ступінь виконання вимог навчальних програм, здійснювати моніторинг навчальних процесів,

оцінювати ефективність роботи шкіл.

На думку польських науковців, для того, щоб результати іспитів стали мірилом ефективності діяльності школи, їх необхідно адекватно виокремити від зовнішніх незалежних від навчального закладу факторів. Йдеться про індивідуальні особливості школярів, їхні попередні досягнення, вплив суспільних чинників тощо. Інструментом, який дає можливість виміряти внесок школи у навчальний прогрес учня, виступає саме додана освітня вартість.

Додана освітня вартість, за визначенням керівника проекту «EWD» Р.Долати (Roman Dolata), – це збільшення знань учнів у результаті певного навчального процесу [3].

Слушною є думка професора Болеслава Немерки (Bolesław Niemierka), який вважає, що доданою освітньою вартістю є різниця між результатом учня отриманим при остаточному вимірюванні та очікуваним результатом на підставі попередньої оцінки досягнень [2].

Отже, основою оцінки ефективності роботи учителя, школи, регіону за досліджуваний період є індивідуальний прогрес кожного учня на тлі всіх учнів країни, які навчаються в однакових соціально-економічних умовах та мають однаковий рівень підготовки на початку цього періоду.

Згідно польської моделі, додану освітню вартість не абсолютизують, а розглядають в комплексі з рівнем навчальних досягнень, тобто враховують як наявні результати навчальних досягнень, так і їх динаміку.

Використання методу ДОВ вимагає двох замірів результатів навчання - на початку та в кінці досліджуваних етапів. Це дає можливість відмовитися від погляду на школу лише через призму результату, досягнутого учнями наприкінці навчання.

Завдяки цьому методу можна виявити школи, які по при відносно слабкі кінцеві результати мають високу ефективність навчання, чи школи, які (незважаючи на високі результати на іспитах) мало сприяли прогресу учнів. Зазначимо також, що результати «на вході» дають інформацію про сімейне оточення дитини, рівень його здібностей і мотивації.

Польська модель передбачає використання двох видів показників доданої освітньої вартості та екзаменаційних оцінок випускників: трьохрічних (в масштабах країни) та однорічних (для внутрішньошкільного аналізу). Трьохрічні показники, на думку польських освітніх експертів, менше піддаються випадковим впливам і таким чином забезпечують надійнішу оцінку ефективності роботи як окремих шкіл, так і освітньої системи загалом. Однорічні результати використовуються насамперед керівництвом навчальних закладів для детального аналізу роботи школи за навчальний рік.

Слід зауважити, що інформацію про результати іспитів та про ефективність навчання в будь-якому навчальному закладі країни можна отримали у вільному доступі в Інтернеті.

Найпершими користувачами ДОВ є самі навчальні заклади. Завдяки цьому методу керівники шкіл та вчителі мають змогу визначити сильні та слабкі сторони діяльності свого навчального закладу, сформулювати плани розвитку на майбутнє. Також це реальна підтримка тим школам, які працюють у складніших умовах, пов'язаних із недофінансуванням, регіональними особливостями, і не в змозі досягнути такої результативності навчання, як, наприклад, заклади освіти для

обдарованих дітей.

Метод доданої освітньої вартості дає можливість здійснити об'єктивний зовнішній аналіз діяльності навчальних закладів. В масштабах країни - це джерело достовірної інформації для профільного міністерства про функціонування усієї освітньої системи та можливість прогнозування напрямків її розвитку.

Постійними користувачами цього методу є органи місцевого самоврядування, які таким чином дуже уважно приглядаються до якості навчання у кожній окремо взятій школі, в кожному класі, в кожного вчителя. Громада — це батьки, платники податків, для яких ефективне використання місцевого бюджету пов'язане з якісною освітою їхніх дітей.

Отже, додана освітня вартість є інструментом, який можна використовувати як для зовнішнього, так і для внутрішнього оцінювання ефективності навчання. В Україні доцільність запровадження методу ДОВ треба вивчати і обговорювати. Зокрема, зосередити увагу на розробці адаптованих до української системи освіти методик вимірювання доданої освітньої вартості й проведення відповідних експериментів на базі окремих навчальних закладів. Перспективи впровадження даної моделі оцінювання є: задекларовані Законом України «Про освіту» [1] моніторинг результатів навчальної діяльності випускників початкової школи, обов'язкове проходження зовнішнього незалежного оцінювання по завершенню базових та старших шкіл, створюються можливості відслідковування освітньої траєкторії кожного учня, прогресу окремого вчителя, кожного навчального закладу.

Список використаних джерел та літератури:

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Biuletyn badawczy [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.cke.edu.pl/images/stories/badania/biul_8.pdf.
3. Dolata R. Edukacyjna wartość dodana jako metoda oceny efektywności nauczania na podstawie wyników egzaminów zewnętrznych. – Warszawa: CKE, 2007. – P. 126.
4. В Україні нема достатніх інструментів... [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=250077425&cat_id=244277212.

Пиняка О. А.

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ УЧНІВ

У статті аналізується оцінювання якості успішності учнів як діагностико-прогностичне комплексне дослідження за різноманітними показниками навчальної діяльності. Ключові слова: Оцінювання якості навчання учнів, якість освіти, якість навчальної результативності учнів, навчальні досягнення якість підготовки навчальні досягнення показники якості навчальної результативності освіти.

The article analyzes the assessment of the quality of students' achievement as a diagnostic and prognostic comprehensive research according to various indicators of educational activity. Keywords: Assessment of students' quality of education, quality of education, the quality of educational performance of students, educational achievements quality of training, educational achievement indicators of the quality of educational effectiveness of education.

Постановка проблеми. Серед соціальних інститутів суспільства освіта займає

одну з провідних позицій, адже благо людини, становище культури та духовності в суспільстві, темпи економічного, науково-технічного, політичного й соціального прогресу залежать від якості та рівня освіти. Якість освіти є тим показником, за яким визначається ефективність функціонування системи освіти будь-якої держави на кожному етапі її розвитку. Якість освіти – це сукупність властивостей системи освітньої галузі, що відповідає сучасним вимогам педагогічної теорії та практики й спроможна задовольнити освітні потреби особистості, суспільства, держави. Не менш важливим показником якості освіти є оцінювання навчальної результативності учнів яке забезпечується за допомогою відповідних механізмів, що отримали назву моніторингу, який розуміється як система збирання, опрацювання та розповсюдження інформації про діяльність освітньої системи, що забезпечує безперервне відстеження її стану і прогноз розвитку.

Якість освіти – складна філософська, соціально-педагогічна, управлінська, економічна наукова категорія. Сучасні вітчизняні та зарубіжні автори переважно розглядають якість освіти одразу в кількох аспектах: соціально-філософському, освітянському, педагогічному (В. Андрущенко, В. Астахова, К. Астахова, Л. Горбунова, М. Згуровський, В. Кремень, М. Култаєва, М. Лукашевич, В. Лутай, І. Надольний, В. Ткаченко, М. Михальченко, С. Ніколаєнко, В. Огнев'юк, І. Предборська, М. Степко та інші), соціально-філософському, філософсько-освітянському, управлінському (О. Величко, В. Вікторов, А. Гофрон, Т. Гусен, Д. Дзвінчук, Б. Жебровський, А. Тайджман), суспільно-економічному, соціокультурному та освітянському (К. Корсак), соціальному та педагогічному (Г. Поберезська), освітянському, філософському, культури тринітаризму (О. Субетто), соціологічному (В. Кушерець, М. Романенко, О. Скідін, Н. Щипачова). Якість освіти як соціальна категорія розглядається як сукупність властивостей освіти, що визначають її здатність задовольняти відповідні потреби особистості, суспільства, держави згідно з призначенням освіти [5: 3].

Метою статті є дослідження і надання загальної оцінки якості навчальної результативності учнів.

Виклад основного матеріалу. Оцінювання якості навчання учнів – це науково обґрунтована, неперервна, діагностико-прогностична комплексна система збору, зберігання, аналізу й розповсюдження інформації про якість освітніх послуг на основі їх відповідності визначеним цілям та отриманим результатам (комплексне відстеження якості за всіма показниками освітньої діяльності). Сутнісними характеристиками цього оцінювання є інформаційна система обстеження стану навчання, прийняття управлінських рішень на основі отриманої інформації[2: 7]. Тобто це оцінювання базується на чіткій основі, якою виступають відповідність будь-якому стандарту, еталону, закону, або порівняльні дані для двох чи кількох подібних за характеристиками систем, або тимчасові динамічні ряди, що характеризують розвиток об'єкта дослідження, тобто учня.

Для керівника освітнього закладу, а особливо для завуча, дуже важливо мати оперативну, об'єктивну інформацію про дійсний стан навчального процесу. За необхідності це дозволить йому своєчасно здійснити методичну підтримку і внести необхідні корективи. Таку інформацію можуть надати регулярно здійснені моніторингові дослідження, які є хорошим інструментом аналізу різноманітних сторін навчального процесу. Вони дозволять одержати реальну картину

результативності нововведень, напрямів плану розвитку навчального закладу, від мети дослідження можна виділити найрізноманітніші напрями моніторингу. Однак найважливішим з них було і залишається визначення результативності навчального процесу.

Оцінювання якості навчальної результативності учнів є комплексним, системним процесом і з позицій дослідження складної системи, якою є система освіти і якість освіти, і з позицій комплексності процедури моніторингового дослідження. Комплексне, системне моніторингове дослідження передбачає оцінювання таких складників: ресурси, що вкладаються в навчання учнів; освітній навчальний процес; результати, що продукує освітня система й зворотній зв'язок[6: 15].

Як результат звуження поняття якості освіти виникає поняття якості навчальної результативності учнів, що можна обговорювати на різних рівнях. Перший рівень – планування навчання, коли певні уявлення про заплановану якість підготовки закладаються в освітні навчальні плани (перелік навчальних дисциплін і кількість навчальних годин) та програми з кожного предмету. Другий рівень зазвичай асоціюється з етапами реалізації освітніх програм у навчальному процесі. У залежності від обставин, зовнішнього оточення та якості роботи педагога можна говорити про певну якість підготовки учнів, що реалізується. І нарешті, третій рівень оцінки - з позицій якості результатів навчального процесу. Цей рівень безпосередньо стикається з контекстом нашого дослідження[4: 22]. Отже, будемо розглядати якість підготовки як результат здійснення навчального процесу.

Останній, третій, рівень розгляду якості підготовки в зарубіжній педагогіці ототожнюється з терміном «навчальні досягнення», тому обидва терміни «якість підготовки» та «навчальні досягнення» використовуються в дослідженні як синоніми.

Висновки. У вітчизняній педагогіці при оцінюванні досягнень учнів роль предмету вимірювання традиційно відводиться рівню підготовки учнів. Цей підхід одержав законодавчу підтримку: згідно із Законом України «Про загальну середню освіту» структуру Державного стандарту загальної середньої освіти складають державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів.

Сьогодні перед суспільством взагалі і перед школою зокрема, як ніколи, гостро стоїть завдання осмислення та пізнання буття, створення нової філософії освіти, відкритої до таємниць життя людини, її прагнень, життєвого потенціалу. Мова йде про створення нової освітньої школи України XXI століття, школи, яка виховує творчу особистість, створює умови для її повноцінного фізичного, інтелектуального, духовного розвитку, для примноження культури та духовності.

Список використаних джерел та літератури:

1. Боднар О.С. Моніторинг та експертиза навчальної результативності //Директор школи, гімназії, ліцеїв. –2006. – № 6 . –С.19-22.
2. Боднар О. Теоретичні засади вимірювання і проблеми шкальних оцінок //Школа. – 2006. – №4. – С.36-42
3. Боднар О.С. Запорожан І.Г. Книга експертного контролю навчально-виховної діяльності загальноосвітнього навчального закладу Тернопіль: Астон, 2010. 228с.
4. Бондар В. І. Теоретичні основи і технологія педагогічного аналізу :

- управлінський аспект : навч. посібник / В. І. Бондар. – К. : УДПУ, 1996. – 67 с.
5. Буркіна Н.С., Лукіна Т.О. Моніторинг у системі загальноосвітньої підготовки. // “Освіта України”. – 22 лютого 2001р. - №8. – С. 5.
 6. Грай Г.С. Моніторинг як механізм управління процесом навчання / Г.Грай. – Тернопіль: Астон, 2015. – 129с.
 7. Корсак К. Якість педагогічних вимірювань: нерозв’язана проблема //Освіта і управління. – 1999. – Т.3. – № 3. – С. 121-130.
 8. Крупеніна Н. Моніторинг у середньому загальноосвітньому закладі // Управління освітою. – 2002. - №2. – С. 9.
 9. Лозниця В.С. Психологія і педагогіка: основні положення. Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: «Екс Об», 1999. – 304с.
 10. Оцінювання якості роботи школи: Порадник. – Львів: ЛМГО Інститут політичних технологій, 2001. – 102 с.

Подобівський В. С.

ВЕБ-ОРІЄНТОВАНІ ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В ОСВІТІ

Геоінформаційні системи як сучасний інструмент візуалізації просторової інформації сьогодні займають чільне місце в шкільній освіті високорозвинених країн світу (Німеччини, Франції, Великої Британії, Канади, США та ін.). Важливими факторами інтенсивного розвитку та розповсюдження таких ресурсів є відносна легкість сприйняття навчального матеріалу, представленого у вигляді картографічних додатків учнями, матеріально-технічний стан шкіл, високий технологічний рівень педагогів та деякі інші. В Україні, натомість, вивчення основ геоінформаційного моделювання практикується переважно у вигляді гуртків та факультативів. Як наслідок, підстав стверджувати про масовий характер використання ГІС у навчально-виховному процесі немає.

Питаннями впровадження ГІС-технологій у шкільну освіту України займається небагато вітчизняних вчених. Найвагоміший внесок у цю справу зробили Л. М. Даценко та В. І. Остроух. Серед закордонних вчених технологія найшла своє відображення у працях Майкла де Мерса, О. М. Берлянта, А. В. Симонова та багатьох інших. Серед інформаційних джерел опанування навиками роботи в ГІС слід виділити навчальні курси (в першу чергу посібники, робочі зошити та відеоматеріали) розробників програмного забезпечення, таких як Esri, Autodesk, Mapping Information Systems, Leica Geosystems.

Проблема інтеграції ГІС у загальноосвітні та позашкільні навчальні заклади України криється у:

- недостатньому кваліфікаційному рівні педагогів;
- відсутності навчально-методичного забезпечення, орієнтованого на вивчення ГІС у навчальних закладах;
- недостатньому рівні комп’ютеризації загально-освітніх та позашкільних навчальних закладів;
- високій вартості програмного забезпечення.

З огляду на вище означені перешкоди впровадження ГІС у навчально-виховний процес метою дослідження є аналіз впроваджених та проектних картографічних ресурсів та огляд їх основних можливостей.

Інтерактивна карта позашкільних навчальних закладів міста Тернополя – це картографічний веб-ресурс, який відображає мережу позашкільних навчальних закладів, як невід’ємної і водночас унікальної освітньої ланки. Розуміючи усю важливість роботи з обдарованими дітьми в різного роду гуртках, карта орієнтована на широке коло батьків, зацікавлених у ранньому виявленні та подальшому розвитку у дітей нахилів і здібностей. Впровадження, підтримка та своєчасна актуалізація цієї інтерактивної карти дозволяє:

- отримати комплексне уявлення про систему позашкільних навчальних закладів (державних, комунальних, приватних закладів позашкільної освіти та інших закладів освіти як центрів позашкільної освіти) та їх розташування по районах вашого міста;

- задовільнити найвибагливішого її користувача, адже функціонал інтерактивної карти побудований таким чином, щоб фільтрувати заклади по напрямках позашкільної освіти, а також містить додатковими відомості, зокрема, контактні дані (адреси сайтів, електронну пошту, номери телефонів);

- обрати гурток залежно від напрямку його діяльності та вікової категорії дитини;

- правильно обрати гурток, зважаючи на віддаленість від місця проживання, відповідно до здібностей, обдарувань, уподобань та інтересів дитини.

Проектний комплексний ресурс Інтерактивні навчальні карти «Історія становлення території України» - інтуїтивно зрозумілий для широкого кола користувачів освітній ресурс, головна мета якого представити довгий, тернистий і насичений історією шлях становлення території нашої держави і рідного краю - Тернопільщини; систематизувати факти, дати, імена та події на одній карті - як найбільш лаконічному для сприйняття засобі навчання. Мета проекту:

- впровадження інтерактивних методик навчання з широкими можливостями комбінування, обробки та демонстрування різного роду просторової інформації;

- візуалізація історичних місць та подій, в тому числі змін державної території України за допомогою картографічних, фото- та відеоматеріалів, нанесених на одну карту;

- стимулювати бажання вивчати історію краю та країни, формувати національну свідомість, власну ідентичність, патріотизм та любов до рідної землі, свого народу, бажання працювати задля держави, готовність її захищати;

- виховувати повноправного громадянина - патріота України, який здатен вільно орієнтуватися в суспільному житті та усвідомлювати свою роль та відповідальність перед суспільством та державою, знати її історію і відстоювати її честь;

- привернути увагу до багатой історико-культурної спадщини рідного краю (замки, палаци, сакральні пам’ятки тощо).

Підсумовуючи вище описану інформацію слід зауважити, що впровадження ГІС-технологій в навчальний процес допоможе учням максимально якісно оволодіти навчальним матеріалом, виховати в собі звичку культурного поведіння з інформаційно-комунікативними засобами навчання. Вимогою часу, поза сумнівом, є глибоке вивчення можливостей ГІС молодим поколінням, що зумовлено зростаючими темпами інтеграції освітнього процесу в ІТ-середовище, широким застосуванням геоінформаційних технологій у багатьох напрямках професійної діяльності. Важливим чинником для цього є можливість картографувати

інформацію різної тематики, зокрема географічну, історичну, екологічну, економічну, біологічну та інші. Все це сприятиме активному розвитку молоді особистості, її ранній профілізації та профорієнтації.

Список використаних джерел та літератури:

1. Даценко, Л. Основи геоінформаційних систем і технологій у школах світу / Л. Даценко, В. Остроух // Краєзнавство, географія, туризм. – 2010. – № 46. – С. 15-21.
2. Даценко, Л. М. Викладання основ геоінформаційних систем і технологій у старших класах загальноосвітніх навчальних закладів / Л. М. Даценко // Національне картографування: стан, проблеми та перспективи розвитку: зб. наук. пр. – К.: ДНВП "Картографія", 2010. – Вип. 4. – С. 260-263.
3. Бревус, С. М. Використання ГІС як освітнього інструменту в Київській Малій академії наук / С. М. Бревус, Л. Б. Паламарчук // Вісник геодезії та картографії. – 2014. – № 4 (91). – С. 45-47.

Пономаренко Н. В.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Людство неминуче вступає в інформаційну епоху. Актуальною нині стала фраза "Хто володіє інформацією, той володіє світом". Сучасний стан застосування інформаційних технологій у всіх галузях потребує розширення їх впровадження в освітній діяльності.

В ході підготовки майбутніх спеціалістів виникають питання пошуку найбільш раціональних форм, методів і обсягів впровадження інформаційних технологій у навчальний процес. По-перше, кожний сучасний спеціаліст повинен володіти і вміти професійно користуватись загальними інформаційними технологіями, які визначають рівень його підготовки. Це стосується вміння працювати з текстовими і графічними редакторами, електронними таблицями, базами даних та ін. Ці навички повинні бути забезпечені за рахунок базової підготовки з комп'ютерних технологій, яка проводиться на 1-2 курсі для всіх спеціальностей коледжів та технікумів.

Друга складова на шляху оволодіння майбутніми спеціалістами інформаційними технологіями це вивчення професійно-орієнтованого програмного забезпечення.

З метою підвищення комп'ютерної грамотності студентів доцільно впроваджувати різноманітні інформаційні технології в навчальний процес закладу, такі як:

програма GRAN та програма MathCAD (Маткад)- це програмні засоби призначені для розв'язування математичних задач (при проведенні практичних робіт з «Математики», «Вищої математики»);

комп'ютерні програми та інтернет-ресурси: Stellarium – планетарій для комп'ютера, що дає змогу побачити зоряне небо в 3D таким, яким ми бачимо його неозброєним оком або в телескоп; Solar System Scope – 3D модель Сонячної системи в режимі реального часу (при проведенні семінарських та практичних занять з дисципліни «Астрономія»);

метод проектів та інтегрований пакет прикладних програм MS Office. Метод проектів може застосовуватись при вивченні будь-якої навчальної дисципліни та особливо ефективний на заняттях, метою яких є встановлення міжпредметних зв'язків. Дуже хороший результат дає робота над проектом у парі: викладач інформатики – викладач - спецдисципліни. Студенти виконують проект з будь-якого дисципліни, на різні тематики, використовуючи комп'ютерні технології;

системи мультимедіа - це комп'ютерна інформаційна технологія, що дозволяє обробляти, зберігати, передавати й відображати текст, звук, відеозображення, графічне зображення й анімацію (при проведенні лекційних, практичних та семінарських занять, захистах курсових та творчо - пошукових роботах, на позанавчальних заходах);

автоматизовані контролюючі програмами, як Assistant і Test Reader використовуються при проведенні тестового контролю навчальних дисциплін, а також при проведенні комплексних державних іспитів;

електронні підручники – це спеціальний пристрій або програмне забезпечення, використовується в освітньому процесі і заміняє собою традиційний паперовий підручник;

електронна пошта популярний сервіс в Інтернеті, що робить можливим обмін даними будь-якого змісту. Використовується при індивідуальній роботі зі студентами, перевірці курсових робіт та звітів з різних видів практик, при проведенні дистанційного навчання;

Mouse Mischief, технологія «декілька мишей», являє собою надбудову для Power Point, яка служить для створення і відтворення інтерактивних презентацій з підтримкою декількох мишей;

автоматичне заповнення документів (Exce - Word). Програма (надбудова для MS Excel) створена для автоматичного формування документів по шаблонах;

комп'ютерні програми для розв'язування економічних задач – це навчальні, контролюючі та розрахункові комп'ютерні програми, які використовуються при викладанні економічних дисциплін;

HomeBank програма для обліку власних фінансів, ведення особистої бухгалтерії;

сайти викладачів використовується для розміщення різного навчального матеріалу;

Проблеми, які супроводжують впровадження інформаційних технологій:

відсутність необхідної кількості обчислювальної техніки;

швидке моральне старіння техніки і програмного забезпечення;

поява нових інформаційних технологій;

невідповідність державних стандартів освіти реаліям сучасних інформаційних технологій.

Але проблеми можна частково вирішити наступними шляхами: придбати сучасну комп'ютерну техніку та програмне забезпечення, своєчасно вносити зміни до складових початково - методичного забезпечення дисциплін враховуючі появу і зміни інформаційних технологій, активізувати роботу по оволодінню інформаційними технологіями викладачами.

Питання впровадження інформаційних технологій в навчальний процес закладів розглядаються регулярно і на різних рівнях. Використання інформаційних

ресурсів, що є продуктом інтелектуальної діяльності найбільш кваліфікованої частини працездатного населення суспільства, визначає необхідність підготовки в підростаючому поколінні творчо-активного резерву. З цієї причини стає актуальною розробка певних методичних підходів до використання, підвищення ефективності і якості процесу навчання за рахунок реалізації можливостей засобів нових інформаційних технологій.

Інформаційні технології у багатьох видах людської діяльності цілком природно спричинює зміни в системі освіти, таким чином забезпечивши передачу знань і доступ до різноманітної навчальної інформації нарівні, а іноді й інтенсивніше й ефективніше, ніж за традиційного навчання.

Сікач Я. Б.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ОСВІТНЬОГО МОНІТОРИНГУ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Вимірювання – права рука навчання

Д. Парнелл

На сучасному етапі реформування освіти однією із важливих проблем є організація оптимального управління якістю освіти навчального закладу.

Сучасна школа - це освітня система, що має свою власну структуру, статут, контингент учнів і вчителів, а тому вимагає досконалої системи управління.

Відомо, що якість освітнього процесу залежить не тільки від кваліфікації викладача й рівня підготовленості учнів, але й від якості організації освітнього процесу й управління ним. У зв'язку з цим, перед керівництвом школи постає завдання здійснити самооцінку роботи навчального закладу, стимулювати творчість педагогів у підвищенні результативності своєї роботи, підвищити керованість на всіх рівнях функціонування школи.

Як не на словах, а на ділі побудувати освітній процес так, щоб кожна дитина реалізувала себе як в навчанні, так і в позаурочному житті? Як організувати роботу педагогічного колективу так, щоб усім учасникам освітнього процесу було комфортно, а результат діяльності був максимально якісним? Як же відстежити цю результативність на рівні кожного учня та кожного вчителя?

Для успішного виконання цих завдань дуже важливо мати не тільки оперативну, точну і об'єктивну інформацію про поточний стан освітньої системи, щоб при потребі можна було вчасно внести необхідні корективи в навчально-виховний процес. Таку інформацію можуть надати регулярні моніторингові дослідження, що ґрунтуються на наукових підходах до їх організації, проведення і обробки результатів.

Моніторинговий підхід в навчальному закладі дає можливість простежити за змінами, які відбуваються в освітньому процесі, дає матеріали і підстави для порівняння, аналізу, можливість побачити успіхи й недоліки в діяльності педагогічного колективу, внести корективи, спланувати подальшу роботу адміністрації, організувати науково-методичну роботу.

В педагогічній науці нагромаджено значну кількість визначень поняття «освітній моніторинг». На основі детального аналізу різних визначень Г.В.

Сльникова стверджує: «Освітній моніторинг – це супроводжувальне відстежування і поточна регуляція будь-яких процесів в освіті. Це система, що складається з показників, об'єднаних в еталон, методів їх розробки і постійного спостереження за цими показниками, за станом та динамікою спостережуваного об'єкта з метою його оперативної діагностики, випереджувального визначення його диспропорцій, вироблення та коригування управлінських рішень.

Моніторинг, як сучасна управлінська процедура, повинен охоплювати всі завдання, що постають перед навчально-виховним закладом: кадрове і матеріальне забезпечення, психолого-педагогічні умови навчання та виховання школярів, стан їх здоров'я тощо. Але визначальним, базовим завданням діяльності загальноосвітнього навчального закладу є одержання освіти в обсязі, що визначені державними стандартами, вимогами навчальних програм. Мова йде про рівень навчально-предметних досягнень учнів як інтегрований показник якості освіти.

На відміну від контролю, який виявляє рівень навчальних досягнень учнів, моніторинг відповідає на питання «Чому такий рівень навчальних досягнень і як можна покращити такий результат?».

Моніторинг якості освіти, головним складником якого є моніторинг навчальних досягнень учнів, характеризується систематичністю, тривалістю в часі, прозорістю, ефективною системою відслідковування та ставить завданням встановлення причин та невідповідностей результату цілям. Це в свою чергу вимагає створення системи відслідковування результатів на кожному з етапів навчання, у кожного учня, з кожної дисципліни.

Відомо, що кінцевий результат навчання не завжди відповідає тому, що планувалося. Завдання моніторингу – оцінити ступінь, напрямки та причини відхилень.

На підставі таких підходів навчальний заклад самостійно розробляє схему моніторингових досліджень, яка повинна, як правило, складатися з п'яти етапів:

перший – визначаються теоретичні та методичні засади моніторингу, створюються нормативні документи, що регулюють моніторингові дослідження, розробляються системи основних показників і критеріїв якості освіти;

другий – розробляються механізми проведення моніторингових досліджень, його науково-методичне забезпечення;

третій – виконання програми моніторингових досліджень, отримання інформації;

четвертий – обробка та аналіз даних;

п'ятий – розробка системи заходів щодо стабілізації стану системи або переходу на більш якісний рівень, проведення корекційних заходів (психолого-педагогічних, методичних, організаційних тощо) на підставі отриманих результатів аналізу.

Педагогічний моніторинг є одним із перспективних засобів удосконалення освітнього процесу, технологія якого може постійно вдосконалюватися за рахунок використання сучасних науково-технічних досягнень, зокрема, нових інформаційних технологій.

Багатофакторний моніторинг, що існує в школі, включає такі складові:

- ресурси, що вкладаються в освіту (стан матеріально-технічної бази, інформаційно-освітнього середовища, кількість вчителів, співвідношення «вчитель-

учень», витрати на освіту);

- освітній процес (навантаження вчителів, розподіл годин за предметами, кваліфікація педагогічних кадрів, структурування змісту освіти);

- результати, що продукує освітня система (досягнення учнів з ключових дисциплін, результати державної підсумкової атестації, професійний успіх вчителів, розвиток особистісних рис і здібностей учнів, стан здоров'я і інш.) [3].

Зрозуміло, що найбільшу увагу адміністрація школи звертає на моніторинг якості навчально-предметних досягнень, як одного із головних показників якості освіти.

Спостереження за навчально-виховним процесом переконали мене в тому, що суб'єктивізм в оцінюванні знань учнів є наслідком формального підходу окремих вчителів до перевірки і оцінювання рівня навченості учнів. Постає необхідність створення системи безперервного тривалого спостереження за станом навчально-виховного процесу, а також прогнозування на підставі отриманих даних основних тенденцій його розвитку. Ця система передбачає застосування методів кількісної діагностики, що значно полегшують процедуру аналізу досліджуваних ситуацій.

Метою моніторингових досліджень в Бенівській загальноосвітній школі є оперативне управління навчально-виховним процесом з метою отримання адміністрацією школи об'єктивної і повної інформації про стан справ в школі.

Завдання моніторингу:

- Створення системи безперервного і тривалого спостереження, оцінювання стану навчального процесу.

- Дослідження якості навчальних досягнень учнів.

- Прогнозування на основі інформаційно-аналітичних матеріалів, об'єктивних даних динаміки і тенденцій розвитку освітнього процесу в школі.

- Аналіз чинників впливу на результати успішності, підтримка високої мотивації навчання.

- Відстеження рейтингів навчання за поточними, семестровими, підсумковими оцінками. Визначення причин негативних рейтингів, попередження перевантаження учнів.

- Виявлення обдарованих учнів, стимулювання їх інтелектуального розвитку.

- Відстеження ефективності роботи вчителя та співпраця його з учнями в освітньому процесі, створення умов для безперервної освіти.

- Створення оптимальних соціально-психологічних умов для саморозвитку і самореалізації учасників освітнього процесу.

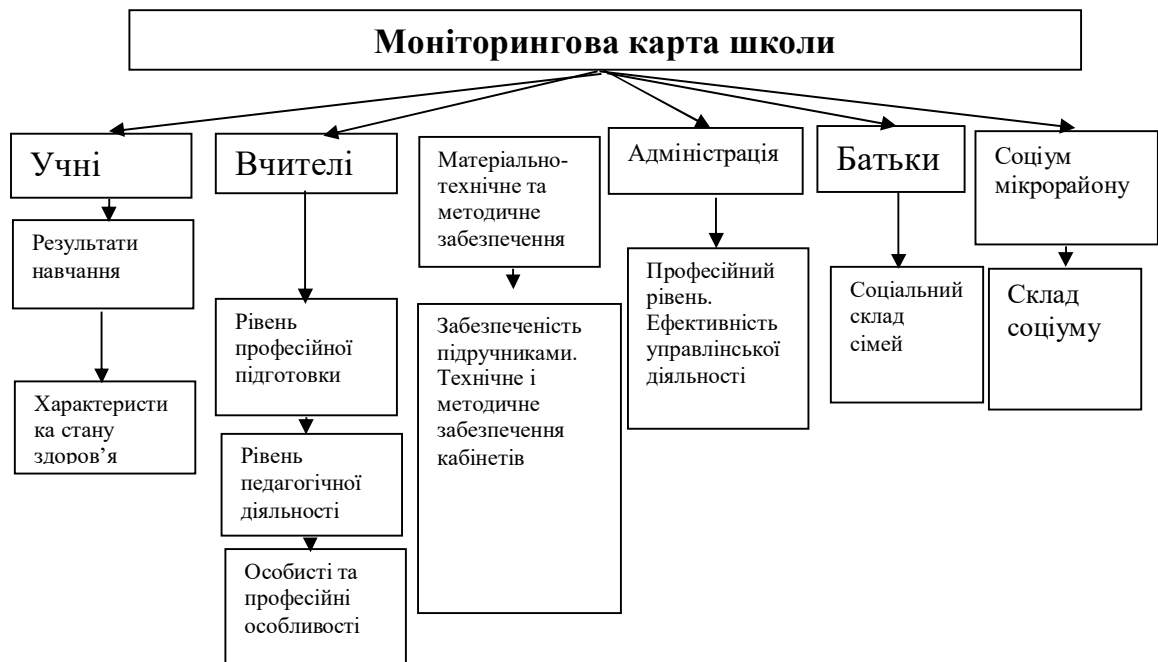
Одним із способів виконання цих складних завдань, поставлених перед навчальним закладом, є удосконалення системи управління, що в свою чергу неможливо без організації чіткої системи моніторингу за основними процесами в навчальному закладі.

Така система повинна бути гнучкою і охоплювати різні рівні керування навчальним закладом: управлінську діяльність адміністрації школи (адміністративний моніторинг) та як результат цієї діяльності - якість роботи вчителів, управлінську діяльність вчителів в навчально-виховному процесі (педагогічний моніторинг) і, як результат, - рівень навченості учнів та самоорганізація вчителів, діяльність учнів по самоуправлінню процесом засвоєння знань (психологічний моніторинг) і, як результат, - рівень та якість вихованості

учнів і рівень їх активності в культурно-виховних заходах та позашкільній освіті, що має велике значення для адаптації в оточуючому середовищі. З цією метою в школі розроблена карта моніторингових досліджень.

В основу такої моніторингової системи покладено відстеження роботи всіх напрямків діяльності навчального закладу.

Моніторинг навчальних досягнень (а рік, семестр).

Досліджуються результати навчальних досягнень учнів, класів:

- в загальному по школі (рейтинг школи за середнім балом, за рівнями навченості).
- рейтинг класів (за середнім балом, рівнями навченості, предметами).
- рейтинг учнів окремого класу.
- рейтинг учнів по школі .
- рейтинг предметів (за середнім балом, рівнями навчальних досягнень).
- рейтинг циклу.

Моніторинг об'єктивності оцінювання навчальних досягнень учнів:

прямий (за результатами нульового, контрольного та підсумкового замірів);

непрямий (опосередкований) за результатами порівняльної діяльності учня, класу, предмету в системі класу, школи, циклу.

3. Моніторинг результатів державної підсумкової атестації .

4. Моніторинг атестації педагогічних працівників.

5. Моніторинг адаптаційних процесів при переході з початкової в основну школу

6. Моніторинг стану здоров'я школярів.

7. Моніторинг організації освітнього процесу в школі .

Аналіз і оцінку ефективності навчального процесу за результатами моніторингових досліджень проводимо на основі методики моніторингу навченості учнів, розробленої науковцями і описаної у науково-педагогічній літературі.

В процесі аналізу результатів моніторингових досліджень використовуються такі показники :

оцінки за завдання окремих рівнів, виставлені за 12-бальною шкалою;
кількість учнів, що мають високий, достатній, середній чи початковий рівень навчальних досягнень;

середній бал (дає можливість встановити рейтинг класу, предмету, результативність роботи вчителя).

ступінь сформованості компетенції;

коефіцієнт об'єктивності;

коефіцієнт засвоєння ($K_z = S/M$, де S – середній бал за діагностичну роботу, M – максимальний бал). Згідно існуючих методик визначення навченості учнів, процес навчання вважається задовільним, якщо середній $K_z \geq 0,64$).

За їх допомогою порівнюють результати навчальної діяльності учнів, об'єктивність оцінювання знань, характеризують динаміку зміни рівня навченості учнів, визначають «успішні» та «проблемні» класи, зацікавленість і мотивацію учнів до вивчення тих чи інших предметів та інш.

Моніторинг якості навчання проводиться за двома напрямками:

предметний моніторинг (прямий);

моніторинг результативності навчання (опосередкований).

Предметний моніторинг проводиться за рівнем знань на початок навчального року, за поточними і підсумковими результатами в три етапи:

нульовий замір (вересень);

контрольний замір (грудень);

підсумковий замір (травень).

Основна інформація, яка збирається: загальна кількість учнів, кількість учнів за рівнями успішності. Джерелами інформації є діагностичні контрольні роботи з предметів інваріантної складової навчального плану. Основні показники, що розраховуються:

середній бал за роботу;

кількість учнів, що мають високий (достатній, середній, початковий) рівень навчальних досягнень;

ступінь сформованості компетенції (у %);

коефіцієнт об'єктивності.

Аналіз отриманих результатів дозволяє оцінити рівень викладання даного предмету в кожному класі й в цілому по школі.

Моніторинг за проміжними та кінцевими результатами включає в себе:

опрацювання отриманої інформації (кількісна та якісна обробка, аналіз), прийняття відповідних рішень;

регулярне співставлення одержаних результатів із основними критеріями рівнів навченості;

організацію корекційної методичної роботи, спрямованої на підтримку позитивних тенденцій розвитку учнів.

Результати заміру, аналіз з висновками і пропозиціями фіксуються у протоколах проведення нульового, контрольного чи підсумкового заміру знань.

Моніторинг результативності навчання проводиться в два етапи: проміжний (січень) і вихідний (червень).

Джерела інформації для дослідження: класні журнали з підсумковими оцінками учнів за семестр і за рік.

Для аналізу успішності учнів можливо використовувати різні критерії: оцінки за урок, їхню кількість, середній бал, тощо. На цьому етапі основними є показники: кількість учнів, що мають високий (достатній, середній, початковий) рівень навчальних досягнень;

ступінь сформованості компетенції (у %).

Для цього достатньо відсортувати отриману таблицю за одним чи кількома параметрами. За цими показниками дуже зручно відображати дані у вигляді діаграм та графіків для того, щоб візуально порівняти результати успішності. Використання статистичних методів дозволяє не тільки враховувати вже отримані оцінки, але й на їхній основі прогнозувати успішність учнів.

облік оцінок учнів за тематичні атестації, що дозволяє відслідковувати динаміку навчальних досягнень учнів на протязі навчального року:

встановлення рейтингового балу учня в класі;

аналіз рівня викладання предмету у школі

встановлення рейтингу класів за середнім балом навчальних досягнень;

спостереження зміни динаміки навчання учнів на протязі декількох років:

Аналіз отриманих результатів дозволяє:

відстежити динаміку змін у рівнях навченості учнів протягом поточного навчального року та за попередні роки навчання;

оцінити правильність вибору профілю навчання в конкретному класі;

одержати інформацію для організації корекційної роботи;

проаналізувати стан викладання предметів в школі, зробити висновки про якість навчальних досягнень з предмету в окремих класах та паралелях, оцінити результативність роботи вчителів;

охарактеризувати успішність кожного класу школи на певному етапі навчання;

визначити успішні та «проблемні» класи на фоні школи.

виявити ставлення учнів кожного окремого класу до вивчення того чи іншого предмету (групи предметів), оцінити рівень викладання;

оцінити рівень викладання предмету в окремих класах, виявити зацікавленість учнів до вивчення тих чи інших предметів.

Регулярне проведення моніторингових досліджень дає змогу дослідити динаміку зміни показників якості засвоєння змісту навчання, а тривалість відстеження об'єктів моніторингу – встановити залежність від певних чинників та умов.

Для ефективного впровадження моніторингу якості освіти у систему своєї роботи (якості засвоєння навчального матеріалу, рівня сформованості умінь і навичок учнів) вчителі школи користуються наступним алгоритмом.

I етап: Планування системи моніторингу

Планування моніторингових досліджень здійснюється в рамках навчальної теми, що є дидактичною одиницею тематичного оцінювання.

Робота з планування здійснюється на основі методичного аналізу теми за наступними аспектами:

терміни вивчення окремої теми (відповідно до вимог державних програм);

мета і навчальні цілі в рамках даної теми;

обсяг знань, рівень сформованості спеціальних, загальнонавчальних умінь і навичок учнів;

види робіт, що підлягають оцінюванню;

можливість практичного застосування отриманих знань.

II етап: Розробка інструментарію моніторингу

III етап: Проведення моніторингу в рамках навчальної теми

IV етап: Аналіз результатів моніторингу

Дані моніторингу доцільно аналізувати за наступними показниками:

успішність учнів;

якість засвоєння навчального матеріалу.

Успішність учнів визначається за формулою:

$$P = \frac{A}{C}$$

P - успішність учнів (максимально - 1);

A - кількість учнів, що мають середній, достатній і високий рівні навчальних досягнень (від 4 до 12);

C - загальна кількість учнів у класі.

Якість засвоєння навчального матеріалу визначається за формулою:

$$Q = \frac{B}{C}$$

Q - якість засвоєння навчального матеріалу (максимально-1);

B - кількість учнів, що мають достатній і високий рівні навчальних досягнень (від 7 до 12);

C - загальна кількість учнів у класі.

V етап: Організація корекційної діяльності за результатами моніторингу

Складання індивідуальних корекційних програм для учнів - важливий напрямок роботи вчителя. При складанні індивідуальної програми необхідно враховувати проблеми учня в засвоєнні навчального матеріалу з даної теми та визначити види і форми роботи, послідовність їхнього виконання.

Моніторинг результатів державної підсумкової атестації

Метою даного моніторингового дослідження є:

1. Встановлення об'єктивності виставлення річного балу з предметів.
2. Відслідковування на протязі певного періоду підходу вчителів школи до питання підготовки та проведення державної підсумкової атестації (ДПА) у зв'язку запровадженням зовнішнього незалежного оцінювання.

3. Визначення ефективності підготовки учнів до ДПА.

Практичне значення запровадження в школі освітнього моніторингу

Управлінська діяльність закладом освіти на підставі моніторингу має свої особливості та вимагає серйозної підготовки і створення відповідної інформаційної системи. Щоб моніторинг став реальним фактором управління, він повинен ґрунтуватися на нормативно-правовому, науково-методичному, кадровому, матеріально-технічному забезпеченні.

Моніторингова система дає можливість адміністрації школи коректно, безконфліктно вирішувати найболючіші питання навчального процесу.

Адміністрація, методична рада школи в разі необхідності має можливість отримати інформацію про рівень навченості учнів. Це в свою чергу дає можливість приймати ефективні управлінські рішення.

Адміністрація школи може порівняти власну оцінку діяльності вчителя із оцінкою на основі кваліметричної моделі педагогічної діяльності учителя. Результати освітнього моніторингу слугують основними даними під час атестації вчителя.

Педагогічний моніторинг сприяє тому, що сам вчитель зацікавлений у незалежній об'єктивній оцінці своєї праці, пошуку нових технологій навчання, відвідуванні відкритих уроків своїх колег, обміні досвідом.

Освітній моніторинг дозволяє батькам, учням зрозуміти перспективи свого індивідуального розвитку, професійно зорієнтуватися.

Моніторинг дає вчителю можливість:

встановити рівень навчальних досягнень учнів, володіння ними певними видами навчальної діяльності;

виявити здібності учнів до вивчення того чи іншого предмета;

з'ясувати недоліки у формуванні знань, умінь і навиків учнів, спланувати корекційну роботу;

здійснити об'єктивну самооцінку власної діяльності.

Моніторинг дає можливість учневі:

отримати інформацію про рівень знань;

порівняти власні досягнення з досягненнями інших учнів;

побачити перспективу на майбутнє.

Педагогічний моніторинг у школі організовано як багатопланова система освітнього процесу, на основі якої можна аналізувати й корегувати освітню ситуацію.

Особливістю цих досліджень є їх відкритість і прозорість: мета і завдання таких досліджень оголошуються заздалегідь, результати аналізуються та узагальнюються, після чого доводяться до всіх учасників дослідження.

За підсумками таких досліджень адміністрація школи ухвалює відповідні управлінські рішення, спрямовані на підтримку й поліпшення наявного рівня якості або ж на усунення виявлених недоліків.

Вже нині можна впевнено стверджувати, що поступове впровадження та розвиток моніторингу навчання є необхідною умовою функціонування і вдосконалення навчально-виховного процесу в школі.

Список використаних джерел та літератури:

1. Єльнікова Г. Основи адаптивного управління: Курс лекцій. – К.: ЦППО АПН України, 2002.
2. Боднар О.С. Моніторинг та експертна оцінка залишкових знань учнів // Моніторинг у ЗНЗ. – 2007. - №1.
3. Приходько В.М. Моніторинг якості освіти і виховної діяльності навчального закладу. – Х.:ьного закладу// Управління школою. – 2006. - №4.
4. Барна М., Гірний О. Педагогічний моніторинг якості навчальних досягнень учнів// Управління освітою. -2006.- №5.
5. Трещов О., Мазалова О. Рекомендації щодо впровадження моніторингових досліджень в систему роботи вчителя // Управління освітою. – 2006. - №4.
6. Сбоева Л. Моніторинг якості освіти // Директор школи. – 2009. -№23.
7. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти. Основа, 2007.

8. Грищенко Л. Застосування моніторингових досліджень в управлінні якістю освіти навчального закладу// Управління школою. – 2006. - №4.
9. Барна М., Гірний О. Педагогічний моніторинг якості навчальних досягнень учнів// Управління освітою. -2006.- №5.
10. Трещов О., Мазалова О. Рекомендації щодо впровадження моніторингових досліджень в систему роботи вчителя // Управління освітою. – 2006. - №4.
11. Сбоева Л. Моніторинг якості освіти // Директор школи. – 2009. -№23.
12. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти.

Смерека Г. І.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ У СТАНОВЛЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ

Головна проблема сьогодишньої організації навчального процесу та оцінювання знань учнів у школі полягає в тому, що система шкільної освіти налаштована не стільки на здобуття учнем ґрунтовних знань, скільки на відтворення учнем поточного матеріалу та його оцінювання. Такий підхід не переймається ґрунтовністю та глибиною засвоєння учнем відповідних знань та вмінь. Процес навчання у школі можна описати наступним чином: завчив, отримав оцінку та забув.

Сьогодні поточні оцінки в класному журналі та підсумкові оцінки в таблиці учня не дозволяють об'єктивно визначати рівень підготовки учня. Проблема полягає в тому, що вчитель виставляє оцінку не лише учню, а й собі. Невисокі оцінки в класі є підставою для звинувачення вчителя в непрофесіоналізмі, а саме в неспроможності вчителя забезпечити підготовку учнів на належному рівні. Вчитель, як правило, підганяє оцінку під власне розуміння того, якою має бути загальна успішність учнів у класі. Часто трапляється ситуація, за якої учень при зміні школи починає отримувати кардинально інші оцінки. Це пояснюється різницею у вимогах у різних школах. Проте розрізнення шкіл на сильні та слабкі, елітні та звичайні часто на практиці виявляється химерним. Результати зовнішнього незалежного оцінювання дуже часто спростовують подібні розрізнення.

У середній школі ми повинні взяти, на нашу думку, за орієнтир реформу освіти у Фінляндії. Звичайно, між нашою системою освіти і фінською сьогодні існує прірва, яку за кілька років подолати неможливо через відсутність належних економічних умов. Саме тому у заголовку тез ми вжили термін «перехідний період». Нам потрібен час для подолання стереотипів минувшини у нашій школі, для зрозуміння психологічних особливостей сучасного покоління «зетів», для визначення орієнтирів майбутнього, для забезпечення належної матеріально-технічної бази навчальних закладів, для перекваліфікації вчителів, а саме: відповідати потребам сучасності, бути цікавими для кожного учня.

Школа майбутнього! Всім освітянам відома ця фраза. Кожен, хто більш-менш причетний до освіти, має на цей рахунок своє бачення, свою перспективу. Багато хто, розуміючи, що сучасна освіта в Україні є так би мовити, осколком освіти радянської, категорично виступає за радикальні зміни. Батьки наголошують, що змінити потрібно програми та розвантажити дітей, їм у школі має бути комфортно. Кожен батько хоче, щоб його дитина навчалася в школі, де її люблять, щоб усі предмети викладалися якісно на високому рівні, менше перевантажень і стресів,

більше спілкування і розкритих потенціалів. Діти мають спілкуватися з учителями, як із друзями. Вчителі погоджуються з ними, а від себе ще додають, що було б непогано збільшити фінансування. Щоб знати, як діяти, потрібно знати, як повинен виглядати кінцевий результат діяльності.

Очевидно, питання «перевантаженого» школяра і «недофінансованого» педагога – це не основні проблеми сучасної освіти, потрібно глянути на проблему глобальніше. Діюча система освіти готує фахівців минулого. Ми вчимо їх для того, щоб вони йшли на роботу, якої вже не існує, забезпечуємо тими інтелектуальними інструментами, які давно неефективні. І тут ще одна геніальна думка сучасного науковця: «Щоб домогтися реального успіху, потрібно розвивати ті здібності, які недоступні роботам: креативність, уяву, ініціативу, лідерські якості». [1] От тут і всі цілі для сучасної освіти: фізично і психічно здорова, творча, ініціативна особистість, яка здатна швидко пристосовуватись до мінливого світу, бути неповторною і свідомою, а ще здатна швидко і безперервно навчатись. Лише індивідуальний підхід, багато практичних занять, зв'язок із сучасним життям зможуть перетворити заклади освіти на школи майбутнього.

Тепер потрібно подумати, як же можна досягти згаданих вище поставлених цілей. Основне для нас – здорова особистість, тому в школі майбутнього важливими повинні бути фізичне виховання та психологічна підтримка, далі – творчий розвиток, а це мистецтво, музика, література, які допомагають кожній людині розвивати почуття прекрасного, ставати добрішим та цінувати високі моральні якості.

Далі необхідно обов'язково проаналізувати викладання в сучасних школах таких предметів, як математика, фізика, хімія, біологія, географія. Діти найчастіше перевантажені саме цими предметами. Чи не забагато науковості є на уроках? Для практичного застосування, загального розвитку і подальшої самоосвіти кожної людини потрібні лише базові знання з цих дисциплін. Зараз у школі вивчають, наприклад, математику дуже детально, хоча після закінчення школи люди застосовують у буденному житті лише табличку множення та деякі формули з геометрії за 6-й клас. Потрібно дати можливість учням обирати між трудовим навчанням і природничими науками, у відповідності до потреб і талантів осіб, що навчаються. [2]

Нам необхідно особливу увагу приділяти вивченню рідної та іноземних мов, а ще історії. Тут слід теж звернути увагу на практичне застосування знань. Здавалось би не так багато повинні вміти учні по завершенні школи: висловлювати свої думки, аналізувати художні твори і газетні статті, грамотно писати заяви і листи, розуміти, що трапилось в минулому, розумітися з іноземцями, бути толерантним до чужих культур і шанувати рідне.

І ще на одному хочу наголосити. Останніми роками все більше дослідників привертають увагу до, так званої, Теорії поколінь. Виявляється, дуже цікаво розглядати теорію поколінь з точки зору взаємодії в освітянському просторі. Адже сьогоднішні учні - це представники покоління Z. Є тенденція до того, що вони будуть більш соціально відповідальними, ніж попередні покоління і за ними майбутнє нашої країни. [3]

Список використаних джерел та літератури:

1. **Громова Тетяна.** Мітіо Каку: Навчання вже не буде базуватися на

запам'ятовуванні / Тетяна Громова // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.dsnews.ua/society/mitio-kaku-ucheba-uzhe-ne-budet-bazirovatsya-na-zapominanii-28082014231600>.

2. Реформа освіти. Що має змінитись у найближчі 10 років [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://nv.ua/ukr/ukraine/events/reforma-osviti-shcho-maje-zminitis-u-najblizhchi-10-rokiv-1802042.html>.
3. Теорія поколінь [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.

Соболяк Л. Є.

МЕТОДИЧНА СЛУЖБА ОБЛАСТІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

В Україні, і разом з тим у нашій області триває реформа децентралізації влади. Одним із вагомих управлінських повноважень, які отримали органи місцевого самоврядування ОТГ, є право і можливість на формування власної і ефективної системи забезпечення освітніми послугами населення своєї громади.

З метою забезпечення єдиного підходу до формування структурних підрозділів освіти місцевих виконавчих органів об'єднаних територіальних громад Міністерством освіти і науки України надано рекомендації (лист МОН № 1/9-633 від 30 грудня 2015 року «Про формування органів управління освітою») з розроблення положення про структурний підрозділ освіти виконавчого органу об'єднаної територіальної громади. Міністерство вказує, зокрема, що при формуванні структури органів управління освітою важливо забезпечити діяльність методичної служби як центру реформування освіти.

В умовах децентралізації в області є 4 міста обласного значення (м. Тернопіль, м. Бережани, м. Кременець, м. Чортків), 17 районів (у Підволочиському с. Токи) і 40 об'єднаних територіальних громад (8 міських рад, 11 – селищних і 21 – сільських рад).

Нині мережа методичної служби області включає в себе методичні кабінети різного статусу:

методичний кабінет, що є юридичною особою - 17 (Районний методичний кабінет Бережанської районної ради, Комунальна установа “Борщівський районний методичний кабінет”, Районний комунальний методичний кабінет Бучацької районної ради, Гусятинський районний методичний кабінет, Комунальна установа “Заліщицький районний науково-методичний кабінет” Заліщицької районної ради, Збаразький районний методичний кабінет, Комунальна установа “Зборівський районний методичний кабінет” Зборівської районної ради, Козівський районний методичний кабінет, Кременецький районний методичний кабінет, Монастирський районний методичний кабінет, Лановецький районний методичний кабінет, Підгаєцький районний методичний кабінет Пігаєцької райдержадміністрації, Комунальний заклад Тернопільської районної ради “Тернопільський районний методичний кабінет”, Комунальна установа “Теребовлянський районний методичний кабінет”, Районний методичний кабінет Чортківської районної ради, методичний кабінет відділу освіти, молоді та спорту Шумської РДА,

Тернопільський комунальний методичний центр науково-освітніх інновацій та моніторингу, крім того Токівська ЗОШ І-ІІІ ст. Підволочиського р-ну.

Методичні кабінети/центри як структурні підрозділи відділів (управлінь) освіти : при міських відділах освіти — 3 (методичний кабінет відділу освіти, молоді і спорту Бережанської міської ради, методичний кабінет відділу освіти Кременецької міської ради, міський методичний кабінет управління освіти, молоді та спорту Чортківської міської ради) та при відділах освіти в ОТГ — 9 (методичний кабінет відділу освіти Васильковецької сільської ради, методичний центр комунальної установи «Відділ освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради, методичний кабінет відділу освіти Підволочиської селищної ради, методичний кабінет відділу освіти Скалатської міської ради, методичний кабінет відділу освіти Байковецької сільської ради, методичний кабінет відділу освіти виконавчого комітету Великогаївської сільської ради, методичний кабінет відділу освіти Теревовлянської міської ради, методичний кабінет відділу освіти Заводської селищної ради, методичний кабінет відділу освіти, молоді та спорту Шумської міської ради).

У 6 ОТГ (Озерянська сільська рада, Мельнице-Подільська селищна рада, Гусятинська селищна рада, Козлівська селищна рада, Скориківська сільська рада, Білобожницька сільська рада) методичною діяльністю займаються окремі методисти, які входять у склад органів управління освітою ОТГ.

Із залученням голів методичних об'єднань організовується методична робота у 5 ОТГ(Борщівська міська рада, Більче-Золотецька сільська рада, Скала-Подільська селищна рада, Новосільська сільська рада, Борсуківській сільській раді.).

В 20 ОТГ методичне обслуговування здійснює методична служба району, а ОТГ частково компенсують її утримання (Золотопотіцька селищна рада відділ освіти, культури, молоді та спорту, Трибухівська сільська рада (відділ освіти), Гримайлівська сільська рада, Коцюбинська сільська рада, Колодненська сільська рада, Чернихівська сільська рада (відділ освіти), Озернянська сільська рада, Залозецька селищна рада (відділ освіти, спорту і молоді), Почаївська міська рада(відділ освіти міської ради), Лопушненська сільська рада(відділ освіти), Коропецька селищна рада, Золотниківська сільська рада(заступник голови з гуманітарних питань), Іванівська сільська рада, Микулинецька селищна рада, Колиндянська сільська рада(відділ освіти, молоді і спорту), Великодедеркальська сільська рада, Зборівська міська рада, Ланівська міська рада, Хоростківська міська рада та Саранчуківська сільська рада).

В умовах децентралізації в області збільшується кількість відділів освіти, а разом з тим розширюється обласна методична служба в ОТГ і оптимізовується — в існуючих районних методичних кабінетах.

В окремих ОТГ методичні служби створені як структурні підрозділи новостворених відділів освіти і працюють досить продуктивно (наприклад, методичний кабінет відділу освіти Підволочиської селищної ради, методичний кабінет відділу освіти Скалатської міської ради, методичні кабінети відділів освіти Байковецької та Великогаївської сільських рад).

А в інших ОТГ методичне обслуговування здійснює методична служба району, а ОТГ частково компенсують її утримання, тобто працюють за угодою про співпрацю. Тут слід відзначити роботу Теребовлянського районного методичного кабінету, який вже другий рік здійснює науково-методичне забезпечення системи загальної середньої та дошкільної освіти не тільки району(крім Теребовлянської ОТГ), а й Золотниківської, Іванівської та Микулинецької територіальних громад, разом з тим, забезпечує професійний розвиток педагогічних працівників та керівних кадрів, організовує та проводить роботу з обдарованими дітьми, творчими педагогами. Працівники райметодкабінету допомагають в становленні Микулинецької опорної ЗОШ I-III ступенів, яка знаходиться у Микулинецькій територіальній громаді. Фінансування цього райметодкабінету здійснюється засновником – районною радою і співфінансування за рахунок коштів територіальних громад на підставі рішень відповідних місцевих рад та укладених договорів.

На забезпечення процесів децентралізації в освіті здійснювався науково-методичний супровід діяльності методичних кабінетів ОТГ. На базі Тернопільської Української гімназії імені І.Франка був організований семінар Шведсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» спільно з Міністерством освіти і науки України та за експертної підтримки департаменту освіти і науки Хмельницької обласної державної адміністрації у форматі «рівний рівному» на тему «Ефективне управління освітою в ОТГ. Від створення органу управління до реалізації плану оптимізації мережі шкіл». Головам об'єднаних територіальних громад області надані Методичні рекомендації щодо створення системи управління освітою об'єднаних територіальних громад, підготовлені експертами шведсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні».

25-27 квітня 2017 р. взято участь у семінарі-тренінгу «Ефективне управління освітою в ОТГ» для представників регіональних інститутів післядипломної педагогічної освіти проведеного управлінням освіти Дунаєвецької міської ради, спільно із Шведсько-українським проектом «Підтримка децентралізації в Україні», Міністерством освіти і науки України та за експертної підтримки департаменту освіти і науки Хмельницької обласної державної адміністрації.

На базі Почаївської ЗОШ I-III ступенів Почаївської ОТГ Кременецького району проведено науково-практичний семінар «Здоров'язбережувальна технологія «Навчання у русі» в системі оздоровчо-виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів».

У Кам'янківській ЗОШ I-III ст. Підволочиської ОТГ проведено засідання обласної Школи новопризначених керівників навчальних закладів області на тему: “Контрольно-оцінювальна діяльність директора загальноосвітнього навчального закладу”. Проведено засідання обласної Школи новопризначених керівників методичних служб ОТГ на тему: “Методичний супровід планування роботи загальноосвітнього навчального закладу” та засідання Школи управлінської майстерності кураторів та лідерів учнівського самоврядування області на тему «Учнівське самоврядування: шлях до демократичного управління закладом освіти».

Здійснюється координація участі НВК “Лозівська ЗОШ І-ІІІ ст.-ДНЗ” Байковецької ОТГ та Заліщицької державної гімназії у проекті “Розвиток соціальної згуртованості суб’єктів освітнього процесу”. Організована співпраця з працівниками дистанційної платформи громадянської освіти від Відкритого Університету Майдану(ВУМ) і навчальним центром - громадянською спілкою “Освіторія”. Всі педагогічні працівники навчальних закладів-учасників проекту пройшли курси на платформі ВУМ online «Стратегічне мислення», «Вступ до медіації», «Вступ до критичного мислення», за що навчальні заклади отримали сертифікати.

Заступник директора з навчально-виховної роботи НВК «Лозівська ЗОШ І-ІІІ ст.-ДНЗ» Байковецької ОТГ Т.М.Іванко підготувала відеопрезентацію «НВК «Лозівська ЗОШ І-ІІІ ст.-ДНЗ» в рамках проекту “Розвиток соціальної згуртованості суб’єктів освітнього процесу”.

У рамках Всеукраїнського проекту “Розвиток соціальної згуртованості суб’єктів освітнього процесу” 12-14 липня 2017р. взято участь у конференції “Через навчальні заклади до громади: миротворча освіта для раннього попередження конфліктів” та 11-14 вересня 2017р. - у Всеукраїнському хакатоні “Школа і громада: партиципація учнівської молоді та дорослих” (виступ “Співпраця школи та громади: нові організаційні моделі та можливості”).

Розроблено проект “Громадські ініціативи”, учасниками якого є представники учнівського самоврядування опорних навчальних закладів області.

Створено сайт «Освіта Тернопільщини в умовах децентралізації». Підготовлено та розміщено на сайті «Кращі практики управління освітою в громадах» практику «Створення методичного кабінету відділом освіти Байковецької сільської ОТГ».

У будь-якому випадку, необхідно враховувати, що ефективність методичного забезпечення передбачає розробку якісних планів методичної роботи та їх якісну координацію з навчальними закладами громади.

Соколовська Г. Я.

ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКЕ УПРАВЛІННЯ В ОСВІТНЬОМУ ЗАКЛАДІ

У Національній доктрині розвитку освіти визначено основні стратегічні завдання розвитку процесу управління освітою, серед яких важливим є перехід від державного до державно-громадського управління, чітке розмежування функцій між центральними, регіональними і місцевими органами управління, забезпечення самоврядування навчально-виховних закладів і наукових установ, утвердження у сфері освіти гармонійного поєднання прав особи, суспільства й держави.

Методологічне значення для розуміння й усвідомлення проблем державного управління освітою в нових соціально-економічних умовах мають положення, викладені в працях В.П.Андрущенка, С.І.Гончаренка, Д.І.Дзвінчука, І.А.Зязюна, В.Г.Кременя, С.В.Крисюка, В.І.Лугового, Т.О.Лукіної, В.С.Лутая, В.К.Майбороди, С.В.Майбороди, В.С.Пікельної, Н.Г.Протасової та ін.

До окремих теоретичних і практичних аспектів діяльності регіональних органів

управління освітою звертаються Е.С.Березняк, М.М.Дарманський, Д.І.Дейкун, П.І.Дроб'язко, Г.В.Єльнікова, О.І.Зайченко, Л.М.Калініна, М.І.Кондаков, М.Я.Корніяка, А.В.Мазак, Г.І.Сурмило, Г.В.Федоров, П.В.Худомінський та ін. Проблеми вдосконалення системи управління загальноосвітньою школою розкрито в наукових працях В.І.Маслова, Л.І.Даниленко, Н.М.Островерхової, Ю.А.Конаржевського, М.С.Сунцова та ін.

Так, С.В.Крисюк державно-громадське управління освітою визначає як таке суспільне управління, що забезпечує максимальну участь громадян у розробленні стратегічних напрямів розвитку освітянської галузі у процесі постійного керування нею для задоволення потреб членів суспільства. Однак, на думку автора, нині ще не склалося плідного діалогу, не досягнуто взаємодії між органами державного управління, державними освітніми структурами і громадськістю у питаннях модернізації освіти [6].

У дисертаційному дослідженні В.А.Грабовського схарактеризовано різновиди державно-громадського управління за рівнем управління, способом залучення громадської думки, механізмом дії, на основі чого створено модель державно-громадського управління освітою на регіональному рівні [2]. Дослідник пропонує таке визначення державно-громадського управління освітою – "це процес поєднання діяльності державних та суспільних суб'єктів управління в інтересах людини, соціуму, влади" [2, с. 87]. Автор наголошує, що державно-громадське управління освітою можна представити як інтеграцію трьох напрямів роботи: демократизації діяльності органів державної влади й управління освітою; розвитку самоврядних асоціацій учасників освітньої діяльності (професійних асоціацій педагогів, органів учнівського й батьківського самоврядування всіх рівнів); організації громадських органів управління освітою, де представлено всі верстви населення [2].

Таким чином, державно-громадське управління освітою розуміється як управління, у якому здійснюється узгоджена взаємодія між державою та громадою у вирішенні питань функціонування навчального закладу. При цьому пріоритетною є роль держави; громада ж залучається до управління школою на рівні горизонтальних управлінських структур, таких, як піклувальні ради, ради шкіл тощо.

Перш ніж приступати до пошуку власних моделей державно-громадського управління школою, нам довелося опрацювати досвід вирішення даного питання іншими навчальними закладами. У пригоді став досвід європейських країн (Швеції, Нідерландів, Польщі).

У кількох європейських країнах створення та функціонування шкіл здійснюється за ініціативи громади; таким чином виникають приватні школи, засновані громадою. Так, у Нідерландах від 1917 року діє закон, відповідно до якого держава здійснює фінансування в рівних умовах державних і приватних шкіл. Приватну школу може заснувати як окрема особа, так і громада. Управління такою школою здійснює рада, яка є її засновником. До її складу входять батьки, представники громадськості. Рада вирішує всі питання щодо функціонування школи: підбору учителів, директора, фінансування закладу, його матеріально-технічного і методичного забезпечення. Вона приймає рішення щодо організації навчально-виховного процесу, вибору методів навчання, проте до цього процесу в якості консультантів запрошуються педагоги школи, фахівці інших установ освіти.

Таким чином, школою управляє громада, яка зацікавлена в якісній освіті та високоефективній діяльності школи.

У багатьох польських громадах, особливо сільських, створюються асоціації розвитку села, які одним зі своїх завдань мають розвиток культури в населеному пункті, допомогу самотнім людям, навчання дорослих, а головне – відкриття (створення) шкіл. Таким чином виникають так звані "громадські" школи. У громадських школах часто зарплата вчителя залежить не від рівня його кваліфікації, а від того, як він працює і які домовленості існують між ним і школою. У зв'язку з цим зростає мотивація учителів, які зацікавлені працювати якісно. Вони є досить активними не тільки у навчальній, а й у позанавчальній діяльності: постійно здійснюють пошук додаткових ресурсів, наприклад, проводять різноманітні курси для мешканців села, навчання дорослих, здійснюють підприємницьку діяльність тощо.

Польські школи утримуються органами місцевого самоврядування, тобто їхніми власниками є громада, тому вона вирішує всі питання щодо функціонування школи. У Польщі склалася ситуація, коли під час закриття малих шкіл саме громадські організації, асоціації розвитку села на вимогу жителів відкривали школи.

Які ж переваги мають асоціації розвитку села і якими видами діяльності вони можуть займатися? Переваги утворення громадських організацій полягають у наступному: село отримує права юридичної особи; відбувається активізація діяльності місцевих жителів; здійснюється побудова спільного капіталу; реалізується право на здійснення діяльності за такими напрямками: освіта, культура, екологія, соціальна робота; з'являється можливість займатися різноманітними видами діяльності: розвивати місцеві традиції, ремесла, проводити спортивні та мистецькі заходи тощо; створюються соціальні підприємства, які можуть вести туристичне господарство; здійснюється пошук додаткових коштів на фінансування школи.

Виявилося, що здійснення управління школою батьками (за допомогою асоціації, громадської організації) має вплив на якість навчання, оскільки діти, які проживають і навчаються у сільській місцевості, за результатами незалежного оцінювання мають такий же рівень навчання, як і їхні ровесники з міст. Такий підхід є важливим для зростання рівня якості освіти в сільських школах і не лише, оскільки цей механізм узалежнює директора школи від батьків і передбачає насамперед відкритість діяльності школи.

Підсумовуючи, зазначимо, що загальноосвітня практика показує: чим більший вплив батьків та громадськості на діяльність школи, тим більш високий рівень навчання в ній. Так, у Нідерландах приблизно 70% шкіл керують фонди або інші громадські організації. До того ж, батьки, які залучені до процесу управління школою, працюють у батьківських радах, радах школи.

В Україні прикладом громадських шкіл є громадсько активні школи, які у своїй діяльності керуються трьома ключовими принципами: партнерство, волонтерство, демократизація.

З метою зростання впливу батьків та громадськості на розвиток школи створюються громадсько-державні органи управління. Сучасна практика передбачає такі форми громадської участі в управлінні школою, як Рада школи, Піклувальна рада, Громадський шкільний фонд, а також Асоціації випускників. Громадсько-

державні органи управління освітою відповідно до положення про їх діяльність розглядають та затверджують стратегічні питання розвитку школи, дозволяють здійснювати жорсткий громадський контроль за її діяльністю.

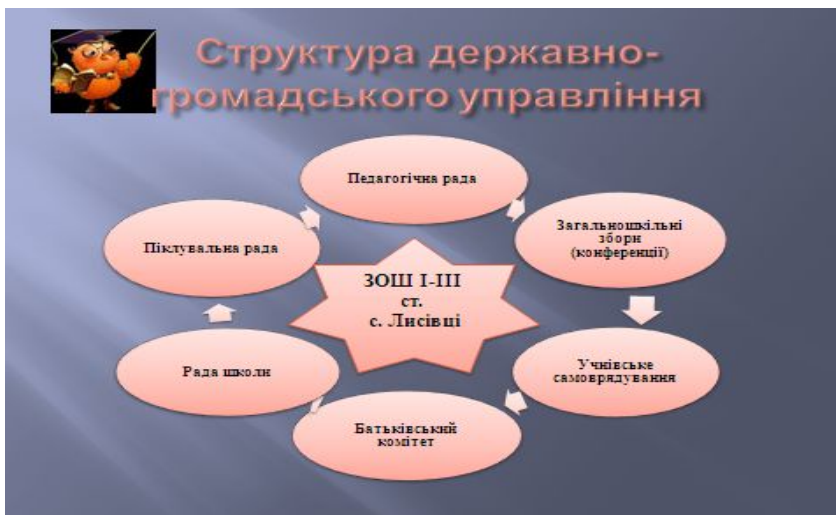
Якщо з досвідом Швеції та Нідерландів ми ознайомились теоретично із інформаційних джерел, то побачити практичні напрацювання ми змогли, відвідуючи школу м.Месціско республіки Польща, з якою наша школа вже 10-й рік підтримує дружні зв'язки.

Бачачи проблеми, які стоять перед нашою школою, ми поставили перед собою завдання: оживити, активізувати роботу створених органів державно-громадського управління, більш широко залучити до управління школою представників громадськості та органів місцевого самоврядування, батьків, підприємців.

У нашій школі ми створили таку модель державно-громадського управління навчальним закладом (слайд 2).

Педагогічна рада школи – це постійно діюча і найважливіша колегіальна форма управління. Її повноваження визначаються Положенням про загальноосвітній навчальний заклад. Педагогічна рада – творча лабораторія, де розглядаються актуальні питання шкільного життя, аналізується діяльність школи, визначаються головні її завдання в аспекті вимог сучасності. Педрада обґрунтовує пропозиції учителів щодо вдосконалення навчально-виховного процесу, визначає заходи морального та матеріального заохочення учнів.

Педрада на сьогодні – це основний орган, за допомогою якого у школі вирішуються найважливіші завдання, приймаються найефективніші управлінські рішення .

Рада загальноосвітнього навчального закладу

Загальні збори – колегіальний шкільного самоврядування.

Відповідно до статті 16 Закону України “Про освіту” вищим колегіальним органом громадського самоврядування освітнього навчального закладу є загальні збори колективу. Загальні збори вирішують стратегічні завдання розвитку закладу освіти. Під час проведення загальних зборів обирається склад ради школи, її голова, установлюються строки їх повноважень, заслуховуються звіти голови ради навчального закладу, директора школи про їхню роботу. Учасники загальних зборів

затверджують основні напрямки діяльності навчально-виховного закладу, розглядають важливі питання навчально-виховної, методичної, фінансово-господарської діяльності і вирішують їх у межах своїх повноважень.

У період між загальними зборами вищим постійно діючим органом громадського самоврядування нашої школи є рада школи, яка створюється відповідно до Положення про загальноосвітній навчальний заклад..

Діяльність Ради спрямована на демократизацію та гуманізацію навчально-виховного процесу, об'єднання зусиль педагогічного й учнівського колективів, батьків, громадськості щодо розвитку навчального закладу та удосконалення навчально-виховного процесу.

Рада вносить пропозиції щодо підвищення ефективності навчально-виховного процесу, підтримки творчих пошуків, формування стратегічних завдань та пріоритетних напрямків розвитку навчального закладу. Спільними зусиллями учителів, учнів, батьків та громадськості у навчальному закладі створюється виховне середовище, належний педагогічний клімат, що сприяє духовному, фізичному розвитку учнів, організації їхнього дозвілля.

Для вирішення поточних питань при раді школи можуть бути створені постійні чи тимчасові комісії (сектори) з окремих напрямів роботи. У нас створені постійні комісії:

- комісія з питань національно-родинного виховання;
- комісія з питань підтримки обдарованих дітей та учнівської молоді;
- комісія з питань фінансово-господарської діяльності;
- комісія з питань дозвілля та оздоровлення учнів.

План роботи ради затверджується загальними зборами колективу школи.

У школі створена та функціонує піклувальна рада, про яку хотілося б розказати більше.

Мета діяльності піклувальної ради – залучення громадськості до розв'язання проб-лем освітнього закладу, забезпечення сприятливих умов для його ефективної роботи.

Досягти позитивних результатів взаємодії ЗНЗ з громадськістю не так просто. Для того, щоб створити діючу піклувальну раду, керівник навчального закладу має усвідомити, яких саме результатів він очікує від роботи піклувальної ради, сформулювати мету створення піклувальної ради, спланувати свої дії та порядок діяльності піклувальної ради (ПР).

Крок 1. Вивчаємо нормативно-правову базу.

Закон України „Про освіту”,

Закон України „Про загальну середню освіту”,

Положення про загальноосвітній навчальний заклад;

Положення про піклувальну раду освітнього навчального закладу.

Крок 2. Вивчаємо налаштованість педагогічного колективу та мотивуємо його

Перед тим, як розпочати роботу зі створення піклувальної ради, ми провели анкетування педагогічних працівників. За допомогою анкетування ми з'ясували, що педагогічний колектив має бажання і готовий до взаємодії з громадськістю.

Крок 3. Проводимо засідання педагогічної ради.

Результати проведеного анкетування ми обговорили на засіданні педагогічної ради. На засіданні визначили мету, завдання та принципи діяльності ПР. Також

вислухали пропозиції педагогічних працівників щодо кандидатів у члени піклувальної ради.

Крок 4. Визначаємо завдання та принципи діяльності ПР.

Цей крок є одним з найважливіших моментів під час створення ПР, адже на основі їх буде організована вся її подальша діяльність. Основними завданнями діяльності ПР нашої школи є:

- співпраця з органами виконавчої влади, підприємствами, установами, організаціями, окремими громадянами, спрямована на поліпшення умов виховання та навчання учнів;
- сприяння зміцненню навчально-виробничої, матеріально-технічної, культурно-спортивної бази навчального закладу;
- сприяння залученню додаткових джерел фінансування навчального закладу;
- організації дозвілля та оздоровлення учні;
- стимулювання творчої праці педагогічних працівників та учнів.

Крок 5. Визначаємо порядок діяльності піклувальної ради.

Роботу піклувальної ради плануємо довільно. Кількість засідань - не менше 4-х разів на рік. Рішення ПР приймаємо простою більшістю голосів та у 7-денний термін доводимо до відома колективу школи, батьків та громадськості.

Зверніть увагу: Не допускається втручання членів ПР у навчально-виховний процес без згоди керівника ЗНЗ!

Крок 6. Визначаємо права та обов'язки членів піклувальної ради.

Обов'язками членів ПР нашого навчального закладу є:

- сприяння організації та поліпшенню навчально-виховного процесу;
- сприяння організації культурних та спортивно-масових заходів у навчальному закладі;
- сприяння покращенню матеріально-технічної бази школи.

Під час підбиття підсумків роботи за звітний період піклувальна рада також має надавати інформацію про рух фінансових коштів та проведені заходи батькам і працівникам навчального закладу.

Крок 7. Розробляємо проект Положення про піклувальну раду загальноосвітнього навчального закладу.

Для врегулювання різних питань щодо створення та діяльності ПР ми розробили проект Положення про піклувальну раду. (Положення, розділи)

Крок 8. Проводимо загальні збори працівників ЗНЗ.

Відповідно до Положення ПР створюється за рішенням загальних зборів (конференції) або ради школи. Ми провели загальні збори працівників та батьків учнів. До порядку денного включили питання створення ПР, вибори членів ПР та затвердження Положення про ПР.

Після розгляду кожного питання прийняли відповідні рішення шляхом голосування. Виступи, пропозиції, рішення зафіксували у протоколі.

Крок 9. Вносимо зміни до Статуту загальноосвітнього навчального закладу.

Якщо у Статуті школи не обумовлено створення ПР, керівник має внести поправки до Статуту, в яких визначити функції, порядок формування та регламент діяльності ПР.

Крок 10. Визначаємо склад піклувальної ради.

Положенням визначено, що піклувальна рада формується у складі

7-15 осіб. Зокрема, до складу ПР можуть входити представники органів місцевого самоврядування, батьки, представники організацій різних форм власності, зацікавлені в удосконаленні діяльності і розвитку школи. Також до складу ПР включають директора школи.

Очолює піклувальну раду голова, якого обирають з членів ПР на її засіданні. З числа членів також обирають заступника та секретаря.

Пропозиції щодо складу піклувальної ради можуть вноситися адміністрацією навчального закладу, працівниками школи та представниками громадськості.

Склад ПР затверджуємо щорічно на засіданні ради навчального закладу більшістю голосів.

У нашій школі до складу ПР входить 10 осіб. Це представники місцевого самоврядування, агропідприємства, бізнесу та .

Крок 11. Проводимо засідання піклувальної ради.

Після створення ПР ми провели її засідання, на якому обрали голову, заступника та секретаря піклувальної ради, розподілили та визначили обов'язки між обраними членами ради. Для голови ПР визначили, зокрема, такі обов'язки:

- скликання і координація роботи піклувальної ради;
- підготовка і проведення засідань піклувальної ради;
- затвердження рішень піклувальної ради.

Також на засіданні ПР склали план її роботи на навчальний рік.

Крок 12. Формуємо комісії у складі піклувальної ради.

У складі ПР можна формувати комісії з різних питань. У нашому навчальному закладі у складі піклувальної ради діє комісія з фінансово-господарських питань та комісія з благоустрою території навчального закладу.

Завдяки діяльності піклувальної ради у нашому закладі зроблено ряд добрих справ, а саме:

допомога в у проведенні поточного ремонту школи (облаштування внутрішніх туалетів);

придбання новорічних подарунків для учнів 1-4 класів;

сприяння в естетичному оформленні куточка духовності (І поверх);

допомога у придбанні іграшок для учнів 1 класу;

допомога у придбанні меблів (шкільної стінки);

придбання щорічно подарунків для учнів-випускників 11 класу ;

допомога у передплаті періодичної преси (комплект журналів видавничої групи МЦФЕР);

організація екскурсійної поїздки у м.Чернівці для відмінників навчання та переможців та призерів предметних олімпіад, конкурсів та спортивних змагань.

придбання учнівських стільців для 6 класу;

придбання 100 м огорожі для школи;

заасфальтовано шкільну доріжку

оплата виготовлення кошторисних документів для участі у конкурсах ДФРР.

Отже, державно-громадське управління школою – це практична реалізація девізу «Збиратися разом – це початок. Триматися разом – це процес. Працювати разом – це успіх!»

Список використаних джерел та літератури:

1. Єльнікова Г. Теоретичні підходи до моделювання державно-громадського

- управління // Директор школи. – 2003. - №40-41.
2. Закон України "Про загальну середню освіту". – 1999.
 3. Закон України "Про освіту". – 2003.
 4. Кремень В. Державно-громадська модель управління освітніми змінами // Директор школи. – 2001. - №4.
 5. Національна доктрина розвитку освіти. – 2002.
 6. Положення про загальноосвітній навчальний заклад. – 2010.
 7. Сушко С. Сучасні моделі управління гімназією // Директор школи, гімназії, ліцею. – 2003. - №3.

Тарасова Х. І.

КАЧЕСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Из-за быстрого увеличения числа университетов и студентов качество высшего образования является одним из наиболее значимых вопросов во всем мире; оно играет важную роль в создании «идеальных» граждан для общества и представляет собой ключ к лучшей жизни страны в целом.

Под системой качества в стандарте ISO 8402-86 понимается «совокупность организационной структуры, ответственности, процедур, процессов и ресурсов, обеспечивающих осуществление общего руководства качеством». По ГОСТу Украины 3230-95 системой качества считается «совокупность организационной структуры, методик, процессов и ресурсов, необходимых для осуществления руководства качеством» [1]. Если говорить о понятии качества в сфере образования, всемирная декларация о высшем образовании для XXI века утверждает, что оно является многомерной концепцией, которая должна охватывать все функции и формы деятельности учебного заведения. Например, к этому можно отнести учебные и академические программы, научные исследования и стипендии, комплексность кадрового состава, студентов, зданий, техническую базу, оборудование ВУЗа, труд на пользу общества и академическую среду [2]. Согласно Закону об образовании (ст. 1) качество высшего образования определяется как «соответствие результатов обучения требованиям, установленным законодательством, соответствующим стандарту образования и/или договором о предоставлении образовательных услуг» [3].

Социальные, политические, экономические и культурные изменения, происходящие на глобальном уровне, приводят к новым тенденциям и проблемам в области образования. Эти изменения привели к тому, что Европейский союз установил рамки для действий в области образования, которые предусматривают решение новых задач, таких как глобализация, мультикультурализм, конкурентоспособность, использование информационно-коммуникационных технологий (ИКТ), электронная интеграция и устранение цифрового неравенства. Использование ИКТ в образовании – это важный инструмент обучения и администрирования организации. Из этого выходит, что расширение качества высшего образования сегодня требует повышения эффективности административных услуг ВУЗа в том числе и использованием ИКТ.

Образовательная система на всех уровнях создает огромное количество

информации и цифровых данных, требующих эффективного хранения и обработки, а использование ИКТ помогает ускорить интеграцию управленческих функций, обеспечивая при этом современный метод администрирования, ускоряя всевозможные транзакции.

Управление инфраструктурой ИКТ в высшем учебном заведении является одним из ключевых элементов руководства учебным заведением. Эта инфраструктура состоит из набора аппаратных средств, программного обеспечения, услуг, процедур, процессов и ответственных лиц, и представляет собой сложную систему, которую обобщенно можно представить как совокупность следующих элементов:

1. Аппаратные средства (например, компьютерные лаборатории для учащихся, оборудованные компьютерами помещения для преподавателей).

2. Сеть и возможности подключения (все компьютеры в ВУЗе являются частью единой локальной сети; специальные классы, библиотеки и помещения персонала предоставляют возможность интернет-соединения).

3. Программное обеспечение (программная среда, способствующая активному обучению, совместной практике и обмену знаниями).

4. Обслуживание инфраструктуры ИКТ (обеспечение регулярного и регулируемого снабжения электроэнергией, наличие соответствующих электроприборов, наличие обслуживающего технического персонала).

ИКТ играют жизненно важную роль в поддержке эффективного администрирования в рамках университета и могут использоваться непосредственно для управления студентами и персоналом (таб. 1).

Таблица 1 Использование ИКТ в управлении ВУЗа

Управление персоналом	Использование компьютеров для набора и трудоустройства персонала в учреждении
	Автоматизация управления посещаемостью и отпусками сотрудников в учреждении
	Использование электронных средств массовой информации для служебной аттестации
	Общение с персоналом с использованием электронных средств массовой информации
	Электронные циркуляры из учреждения по официальным вопросам
Руководство студентами	Использование ИКТ абитуриентами для подачи документов на поступление в университет
	Использование компьютеров для регистрации студентов
	Доступность расписания занятий в электронном виде
	Коммуникация насчет академических деталей работы студентов с их родителями или опекунами при помощи ИКТ
	Использование ИКТ для отображения посещаемости занятий
	Использование ИКТ для обработки и отображения текущих и заключительных результатов контроля студентов
Общее руководство	Использование электронных технологий для планирования или распределения аудиторий занятий и для экзаменов
	Распространение информации в учреждении с помощью ИКТ
	Возможность для студентов оплачивать платежи в электронном виде

Особую роль в качественном управлении университетом занимают различные

технології взаємосвязи. К ним можна віднести використання e-mail, створення та поповнення сайту ВУЗа або його блогу в соціальних мережах, проведення різних онлайн - досліджень, стосуються процесу навчання, обмін мультимедійними даними, використання соціальних мереж та форумів для обміну інформацією, передача даних за допомогою смс та програм зв'язу типу viber та skype.

За думкою багатьох вчених, використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі та управлінні ним допоможе в створенні вищої школи майбутнього. В межах такої школи нові види зв'язу будуть сприяти новим формам співпраці та творчому вирішенню проблем. Викладачі будуть отримувати підтримку в використанні нових технологій для навчання та професійного розвитку. Студенти, викладачі, батьки та інші зацікавлені особи будуть мати можливість використовувати технології для досягнення нових рівнів навчання та набуття нових навичок та здібностей. Менеджери в галузі освіти будуть використовувати ІТ-технології як інструмент управління ВУЗами безкоштовно з будь-якого географічного місця та в будь-який час. Використання ІКТ допоможе педагогам та адміністрації ВУЗів отримувати нові здібності, необхідні в інформаційному суспільстві, зокрема мати можливість обробляти величезні обсяги інформації.

Список використаних джерел та літератури:

1. Булах І. Якість освіти та управління нею: головні показники визначення якості освіти / І. Булах // Післядипломна освіта в Україні. – 2006. – № 1 (8). – С. 71 – 74.
2. Мета реформ у вищій школі – якість і доступність освіти : рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 2 квіт. 2009 р., протокол № 4/1-4. – Режим доступу : www.mon.gov.ua/education/higher/dz/41_4.doc.
3. Про вищу освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-19. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

Тищук Н. Р.

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИРЕКТОРА ШКОЛИ, СПРЯМОВАНА НА ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ШКОЛИ

Анотація: у роботі розглянуто деякі аспекти діяльності дирекції школи щодо поліпшення навчально-виховного процесу у школі.

Ключові слова: координаційна діяльність, науково-методична діяльність, інформаційна діяльність, неперервна освіта, теорія поколінь.

Нова філософія освіти визначає пріоритетні напрями педагогічної діяльності, організації навчально-виховного процесу, який спрямований на формування духовного світу особистості, розкриття потенційних можливостей і здібностей учнів, а також на становлення професійної майстерності педагогів. Її реалізація потребує вжиття необхідних заходів у системі освіти вчителів та науково-методичного супроводу їхньої професійної діяльності. Формування сучасного вчителя значною мірою залежить від директора школи, який здійснює координаційну, науково-методичну та інформаційну діяльність.

Науково-дослідна діяльність дирекції школи передбачає експертизу та

дослідження різних аспектів освітньої діяльності, організацію та проведення психолого-педагогічного діагностування, прогнозування та моделювання розвитку всіх складових навчально-виховного процесу в школі. Крім того робота дирекції спрямована також на вирішення першочергових завдань щодо запровадження нових інформаційних технологій, зокрема:

реалізація програми з підвищення кваліфікації працівників школи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у своїй професійній діяльності та відповідної сертифікації всього педагогічного персоналу в школі;

участь вчителів школи у системі дистанційного навчання й забезпечення за її допомогою ефективного використання ІКТ на всіх рівнях роботи школи;

створення та подальший розвиток єдиного науково-освітнього, інформаційного простору, який надає змогу вчителям школи брати участь у віртуальних методичних структурах, отримувати оперативну методичну допомогу тощо;

забезпечення вільного доступу до інформаційних ресурсів працівників школи;

впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у практику роботи школи.

У своїй школі ми постійно працюємо над забезпеченням:

1. Формування системи неперервної освіти як універсальної форми діяльності, спрямованої на постійний розвиток особистості впродовж усього життя.

2. Створення єдиного інформаційного освітнього простору.

3. Активне впровадження нових методів і засобів навчання, орієнтованих на використання ІКТ.

4. Синтезу засобів і методів традиційного і комп'ютеризованого навчання.

5. Створення системи випереджаючого навчання.

6. Зміни змісту професійної діяльності вчителя, зростання вимог до його технологічної і методичної підготовки.

У досвіді, який накопичений в останні роки, багато цікавих розв'язків і знахідок. І саме цікаве те, що в педагогічному колективі Великоглибочецької школи спостерігається великий творчий підйом, прагнення комплексного вирішення проблеми підвищення ефективності навчання. Немає того захоплення окремими прийомами, які ще в недалекому минулому вважалися ледве чи не обов'язковими для всіх, і тим порушувалася логіка навчання, збіднювалася індивідуальність учителя.

Учитель не виливає сталь, не вирощує хліб, не будує міста, але в кожному з нас частка його праці.

Запорукою того, що зростає покоління йде по шляху наших батьків - особистість учителя, його ідейна переконаність, щиросердечний такт, інтелігентність, доброта, різнобічність інтересів, закоханість у справу, творче відношення до роботи, майстерність.

Провівши учня через 10 тисяч уроків, ми забезпечуємо підготовку всебічно розвиненої людини, здатного до активної творчої діяльності на благо нашого суспільства. Народження нової людини йде через урок. От чому вдосконалюючи процес навчання, ми вирішуємо не тільки завдання утвору, але й виховання підростаючого покоління.

Не сумніваємося, що від моральних позицій педагога, рівня його професійної майстерності багато в чому залежать результати навчально-виховної роботи школи.

Тому, переглядаючи вчителя через урок, ми намагаємося показати можливості його творчого росту й вплив зростлого рівня майстерності на виховання й розвиток особистості школяра.

Учитель на уроці відбивається як у дзеркалі з усіма його перевагами й недоліками, тому ми з різних сторін розглядаємо його діяльність, пошуки й знахідки, пропонуючи для роздумів деякі висновки з досвіду.

Ми розуміємо, що сьогодні вже неможливо бути вчителем у тому розумінні, у якому це слово вживали 20 років тому. Учитель перестав бути джерелом інформації. Учителів треба замінювати "освітніми технологіями", завданням яких є не надання інформації, а налагодження процесу навчання кожної дитини. Такі технологи повинні вміти оцінювати когнітивні можливості дітей, добирати методи навчання для кожної дитини. І практики (наприклад, розвиток критичного мислення), і методики у світі вже існують, і за ними майбутнє [1]. Зрозуміло, все це думки вголос. Сьогоднішня школа не готова до такої "розкоші", але інформація, яку наші вчителі одержують на курсах підвищення кваліфікації вчителів стосовно теорії поколінь привертає нашу увагу до необхідності вивчення і врахування у своїй діяльності принципових властивостей сучасних учнів, які є представниками покоління "Z". Можна невпинно дискутувати про специфіку нинішнього учнівства, та ліпше про це говорять характеристики цього покоління. Це:

- проблеми з увагою;
- кліпове мислення;
- різноманітні та неміцні комунікації;
- нетерплячість та егоцентричність;
- з дорослими на рівних;
- та інші .

"Зети", як ніхто інший, потребують ігрових підходів. Наприклад, на уроках інформацію потрібно подавати переважно графічно, завдання давати конкретні, лекції мають бути зведені до мінімуму.[2]

Список використаних джерел та літератури:

1. В.Круглов.Освіта майбутнього. Які навички повинна прищеплювати українська школа. [Електронний ресурс]:<https://delo.ua/edukation/osvita.-majbutnogo//>.
2. Діти Z поруч з вчителями X та Y-конфлікт поколінь [Електронний ресурс] : <https://www.pedrada.com.ua/active/1236-ggg-17-m3-15-03-2017//>

Шевель Б. О.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Якість освіти в загальноосвітньому навчальному закладі як об'єкту управлінського впливу розглядається одночасно з позицій якості освітньої системи, якості освітнього процесу (як процесу споживання наданих освітніх послуг) та якості особистості випускника як результату діяльності освітньої системи за показниками його освіченості та сформованості суспільно значущих цінностей. Якість освіти як об'єкт управління виступає одним із найважливіших показників, за яким у міжнародній практиці прийнято визначати результативність системи освіти

будь-якої держави та ефективність управління нею.

Для ефективного та цілеспрямованого використання результатів впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні навчальним закладом розглянемо наукові погляди на управління, основні питання та принципи управління закладом, етапи та рівні управлінського процесу адміністрації освітнього закладу.

Значну роль у забезпеченні якісної освіти, зокрема, у загальноосвітніх навчальних закладах, відіграють інформаційно-комунікаційні технології, що пронизують як сам процес навчання, так і процеси управління. У зазначеній галузі накопичено значний науковий потенціал, відображений у роботах В. Ю. Бикова, А. М. Гуржія, В. В. Дивака, Г. В. Єльнікової, М. І. Жалдака, Л. А. Карташової, Т. І. Коваль, В. В. Лапінського, О. І. Ляшенка, Н. В. Морзе, Ю. І. Машбиця, В. М. Монахова, С. А. Ракова, О. В. Співаковського, О. М. Спіріна та ін.

На підставі зробленого аналізу основних функцій внутрішкільного управління, форм та вимог до управлінських рішень, основних принципів управління навчальним закладом, маємо широке поле аспектів застосування новітніх технологій та персональних комп'ютерів в управлінні навчальним закладом.

Звісно, використання програмних засобів дозволяє значно полегшити роботу директора школи та його заступників, упорядкувати ведення шкільної документації, систематизувати управлінську діяльність адміністрації. Одночасно може вирішуватися проблема забезпечення вищих органів управління повною та оперативною інформацією про діяльність школи, забезпечувати відповідний рівень контролю. Разом з тим, перенесення таких баз даних в інші умови вимагає суттєвого змінення.

На основі проведеного дослідження було виокремлено організаційно-педагогічні умови створення інформаційно-комунікаційного технологічного середовища, призначеного для управління якістю освіти в загальноосвітньому навчальному закладі (ЗНЗ): орієнтація на мету, визначену з урахуванням результатів маркетингових досліджень та узгоджену з усіма учасниками навчально-виховного процесу, охоплення інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) всіх аспектів діяльності ЗНЗ, активне залучення керівництва й учителів до використання ІКТ в діяльності ЗНЗ, оперативне внесення змін у діяльність ЗНЗ як результат систематичного неперервного моніторингу навчально-виховного процесу.

Пропоновані організаційно-педагогічні умови дозволяють врахувати всі особливості ЗНЗ та надати можливість динамічного інформаційного супроводу діяльності, проведення аналізу ситуацій, що складаються, моделювання прогнозованих процесів в закладі з метою подальшого прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Підсумовуючи результати досліджень з даного напрямку, слід зазначити, що основна мета використання новітніх технологій в управлінській діяльності закладом освіти є створення єдиного інформаційного середовища, у якому враховані всі необхідні та достатні вимоги для управління навчальним закладом. Інформаційне середовище системи управління закладами освіти, у тому числі загальноосвітньої школи, повинно вписуватися в єдину схему інформаційного простору всієї системи освіти, відповідати всім вимогам та правилами побудови цього простору.

Шмалій Л. В.

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ, ПРОБЛЕМА АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ОСВІТИ

Актуальним на сьогодні є поліпшення якості освіти та рівний доступ до неї, що є одним з головних завдань сучасної державної політики в галузі освіти, національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави, умовою реалізації права громадян на освіту [1]. В Україні планомірно здійснюються заходи, спрямовані на послідовне реформування усієї освітньої галузі, підвищення її якості і конкурентоздатності відповідно до сучасних суспільно-економічних викликів і світових глобалізаційних процесів [2].

Такий соціальний вибір не випадковий, оскільки пов'язаний з геополітичною конкуренцією між країнами, зокрема в царині інтелектуальних ресурсів, адже у високотехнологічному інформаційному суспільстві якість освіти є головним аргументом у забезпеченні такого рівня життєвої й професійної компетентності людини, розвитку людського потенціалу, який би задовольняв насамперед потреби особистості, суспільства і держави. За окремими оцінками, проблему якості освіти нині пов'язують з розбудовою нової, інформаційної, цивілізації XXI ст. [3].

В різних науках існує кілька підходів до визначення змісту поняття якості освіти. Деякі вчені це поняття розглядають як умову і показник рівня соціально-економічного розвитку суспільства, що передбачає досягнення відповідності між характером навчання спеціалістів і національними, а також міжнародними стандартами професійного навчання, в яких висвітлені вимоги сучасної практики та потенційних роботодавців. Часто під якістю освіти розуміють відповідність продуктів освіти очікуванням кожної окремої особистості і суспільства загалом. Філософія Проблема аналізу і контролю якості освіти 19 Подолати протиріччя в підходах певною мірою вдалося вченим, які запропонували розглядати "якість", з одного боку як соціальну категорію, що відображає ступінь задоволення індивідуального або суспільного споживача, з іншого – як результат педагогічної діяльності освітнього закладу. Філософ А.І. Субетто висловив цю ідею як принцип теорії якості [4].

Зрозуміло, що інтеграційним стрижнем, основою та принципом становлення національної системи освіти є її якість. Якість освіти - це категорія, яка за своєю суттю відображає різні аспекти освітнянського процесу - філософські, соціальні, педагогічні, політичні, економічні та ін. Вона практикується як суспільний ідеал освіченості людини, результат її навчальної діяльності, процес організації навчання та виховання, критерії функціонування освітньої системи. Якість освіти є складним поняттям, що традиційно пов'язується зі змістом і формою навчального процесу, котрий, як правило, базується на кваліфікації й досвіді викладачів. Але швидкоплинність змін у світі змушує переглянути усталені погляди та не залишатися осторонь процесу змін у навчальному процесі. Управління якістю освіти в широкому розумінні є управлінням власною життєдіяльністю, способом життя, який базується на знаннях, інформації, досвіді. У вузькому розумінні - це управління системою освіти, її розвитком з позицій наукових уявлень.

Найбільш складно дати визначення якості освіти з позиції особистісно-орієнтованого підходу, оскільки існує низка теорій особистості і практично не можливо підрахувати "ступінь відповідності" запланованим показникам. Однак все

більше дослідників пріоритетним вважають розвиток людини як особистості в процесі навчання; з цієї точки зору, якість освіти передбачає не лише добре засвоєння деякого обсягу знань із визначених предметних сфер, а й формування вільної, гуманної, духовної, творчої особистості [5]. Вся міжнародна і вітчизняна практика свідчить про необхідність створення системи аналізу і контролю якості, що ґрунтується на результатах наукових досліджень, досвіді навчально-педагогічної роботи та на усталених традиціях. При цьому, як писав Едвард Демінг, вирішення проблеми якості на 85% залежить не від людей, а саме від системи управління якістю [6].

Дослідження якості освіти можна здійснювати у рамках моніторингу освіти. У сучасній науково-методичній літературі немає єдиного підходу до класифікації моніторингу в освіті, під моніторингом якості найчастіше розуміють комплексну систему спостережень за станом системи освіти та змінами, що відбуваються в ній та в її окремих елементах; оцінювання підсумкової атестації студентів відповідно до навчального плану; систематичне вивчення якості освіти на загальнодержавному, регіональному, муніципальному, вузівському рівнях [7]. Залежно від мети розрізняють інформаційний моніторинг (збір, накопичення, систематизація, поширення інформації), базовий моніторинг (виявлення нових проблем до їх усвідомлення на рівні управління), проблемний моніторинг (виявлення нагальних з погляду управління. відомих закономірностей та процесів), управлінський моніторинг (відстеження і оцінка ефективності управління); за засобами здійснення - педагогічний, соціальний, психологічний, медичний, екологічний, демографічний моніторинг тощо.

Позитивний вплив впровадження системи управління якістю освітніх послуг у ВНЗ на діяльність закладу повинен зумовити:

- розуміння співробітниками необхідності покращення якості своєї роботи;
- поліпшення умов навчання студентів;
- забезпечення поліпшення фахової підготовки;
- підвищення рівня наукового розвитку;
- загальний розвиток освітніх послуг;
- підвищення рівня (іміджу) ВНЗ;
- підвищення якості співпраці на міжнародному рівні;
- підвищення конкурсу на вступних іспитах;
- збільшення можливостей використання кращого досвіду інших ВНЗ;
- додаткове фінансування;
- створенню більш сприятливих умов використання інноваційних технологій;
- випуск більш кваліфікованих спеціалістів; - підвищення ефективності діяльності ВНЗ в цілому.

За даними Державної служби статистики України, ступінь зношування основних засобів освітніх установ у 2012 р. склав 43,6 %, що свідчить про необхідність відновлення й оновлення матеріально технічної бази та вимагає чималих інвестицій [9].

Підхід, що базується на застосуванні систем управління якістю у освітніх установах, спонукає ВНЗ аналізувати вимоги замовників, визначати процеси, які сприяють створенню та наданню освітніх послуг, прийнятних для замовника та керувати цими процесами. Впровадження процесного підходу в управлінні ВНЗ є

однією із основних вимог системи менеджменту якості для вищих навчальних закладів, які прийняли рішення щодо запровадження систем управління якістю. Вважається, що бажаного результату досягають ефективніше, якщо діяльністю та пов'язаними із нею ресурсами керують як процесом. Для ефективного функціонування ВНЗ потрібно визначити численні взаємопов'язані та взаємодійні процеси та керувати ними. Часто вихід одного процесу безпосередньо є входом наступного процесу. Систематичне визначання процесів і особливо їх взаємодій в організації та керування ними називають «процесним підходом» [10].

Для адаптації освіти до соціально орієнтованої економіки та практичної реалізації завдань Болонського процесу, у тому числі щодо формування єдиного ринку кваліфікованої робочої сили в Євросоюзі, необхідне створення ефективної системи аналізу і контролю якості освіти у вищих навчальних закладах. Резюмуючи викладене, можна виокремити основні принципи, яким повинна відповідати система менеджменту якості вищої освіти. До них відносяться:

- об'єктивність – використання актуальної і достовірної вихідної інформації, яка базується на показниках, що всебічно характеризують процес навчання і результативність вищої школи, для прийняття управлінських рішень;

- ефективність – надання дієвих механізмів, що дозволяють за рахунок поліпшення якості освіти забезпечити відповідність кваліфікації випускників очікуванням роботодавців і підвищити конкурентоспроможність вищої школи на міжнародному ринку освітніх послуг;

- реалістичність – розробка практичних рекомендацій і послідовності етапів реалізації освітньої політики у сфері підвищення якості підготовки фахівців; – адаптивність – здатність системи управління якістю вищої освіти гнучко реагувати на зміну зовнішніх умов, вимоги ринку праці, тим самим нівелюючи негативний вплив інерції освітніх процесів;

- універсальність – формування системи на основі міжнародних стандартів якості, що передбачають підвищення ролі керівництва, залучення науково-педагогічних кадрів у функціонування системи, орієнтація на споживачів освітніх послуг;

- продуктивність – одержання даних для аналітичної роботи із моніторингу процесу навчання і працевлаштування випускників, планування діяльності у сфері освіти, складання прогнозних показників для коректування освітніх програм, оцінки ефективності функціонування вищої школи.

Підвищення якості освітньої та наукової діяльності, ефективності управління вищого навчального закладу в цілому, створює конкурентні переваги для університетів на міжнародному рівні. А сама система управління якістю використовується як технологія управління та постійного розвитку вищого навчального закладу.

Список використаних джерел та літератури:

1. Указ Президента України від 17 квітня 2002 р. № 347/2002 “Про Національну доктрину розвитку освіти” [Електроний ресурс] // Указ Президента України. – Режим доступу: <http://golovbukh.ua/regulations/2337/245648/>
2. Дейкун, Д. І. Методичні рекомендації з оптимізації мережі загальноосвітніх

- навчальних закладів у сільських районах: навчально- методичний посібник [Текст] / Д. І. Дей- кун, О. В. Пастовенський. за ред. О. А. Удода // Ін-т Інноваційних технологій МОНМС України. – 2011. – С. 2.
3. Ляшенко, О. І. Якість освіти як основа функціонування й розвитку сучасних систем освіти [Текст] / О. І. Ляшенко // Педагогіка і психологія. Вісник академії педагогічних наук Педагогічні науки Scientific Journal «ScienceRise» №7/1(12)2015 53 України : Науково-теоретичний та інформаційний журнал академії педагогічних наук України. – 2005. – № 1. – С. 5–12.
 4. Субетто А.И. Квалитология образования. – СПб-М., 2000. – С.7.
 5. Бондаренская Е.В. Гуманистическая парадигма личностно- ориентированого образования // Педагогика. - 1997. - № 4. – С. 11-17.
 6. Викторова Л.Г. О педагогических системах. – Красн-к, 1989. – 101 с.
 7. Забродська Л., Чернишова Є. Інформаційно-комунікаційні технології управління сучасним закладом освіти // Освіта і управління. - 2002. - Т. 5.- № 2.
 8. Вікторов В. Г. Управління якістю освіти: (соціально-філософський аналіз): Монографія / В. Г. Вікторов; Ін-т вищ. освіти. - Д.: Пороги, 2005. - 286 [2] с. - Бібліогр.: с. 265-278.
 9. Навчання у ВНЗ очима студентів (Загальнонаціональне опитування студентів) [Електронний ресурс] / Фонд «Демократичні ініціативи» ім.І.Кучеріва.— Режим доступу: <http://dif.org.ua/ua/polls/2011-year/erthet5yk7tl>.
 10. Система управління якістю. Основні положення та словник (ISO 9000: 2005, IDT): ДСТУ ISO 9000: 2007.- [Чинний від 01.01.2008]. К.: Держспоживстандарт України 2008.-28с.-(Національний стандарт України).

Щербяк Ю. А.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УПРАВЛІННІ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Основою європейських домовленостей у рамках Болонського процесу, до якого приєдналася Україна, є якість освіти. Відповідно до його принципів, відповідальність за якість освіти лежить насамперед на кожному окремому навчальному закладі, й у такий спосіб забезпечується можливість перевірки якості системи навчання на національному рівнях. Єдина можливість забезпечити реалізацію цього завдання – це отримання вичерпного знання про стан освіти, тобто отримання інформації: повної, об'єктивної і точної. І в цьому важлива роль відводиться моніторингу якості освіти, який розглядається як ефективний засіб отримання інформації про функціонування освітньої системи та її компонентів [5, с. 179].

У наш час все більшого використання набуває термін «моніторинг», разом з тим його інтерпретують неоднозначно [7, с. 7]. Моніторинг може розглядатися і як спосіб дослідження реальності, що використовується в різних науках, і як спосіб забезпечення сфери управління різними видами діяльності за допомогою представлення своєчасної і якісної інформації. Ефективність цього кроку залежатиме від того, наскільки вдало буде організовано моніторинг – систему організації, збору, зберігання, обробки і пошуку інформації про навчальну діяльність студентів та в цілому системи навчальних закладів, що забезпечує

безперервне стеження за станом і прогнозуванням їх майбутнього, дає можливість визначати й оцінювати рейтинг навчальних закладів за їх показниками якості освітнього процесу [8, с. 67].

Узагальнюючи наукові інтерпретації поняття «освітній моніторинг» (Б.Бодряков, Н. Вербицька, Г. Єльнікова, Є. Заїка тощо), можемо зазначити, що його осмислено як форму організації, збору, обробки та розповсюдження інформації про діяльність освітньої системи, яка забезпечує безперервне відстеження за її станом і прогнозування розвитку. Більш конкретизоване, аргументоване визначення може ґрунтуватися на таких положеннях:

по – перше, для прийняття ефективних і своєчасних управлінських рішень, що відповідають реальному станові функціонування й прогнозування розвитку об'єкта управління, зокрема студента, вищого навчального закладу чи системи освіти загалом, необхідна об'єктивна та вірогідна інформація про різні аспекти діяльності. Головною метою системи моніторингу освіти стане збирання, оцінювання й аналіз її якісних показників на всіх рівнях функціонування різних користувачів освітніх послуг, посилення управлінських дій щодо якісних показників в освіті;

по – друге, за результатами моніторингу якості освіти органи управління отримують інформацію про стан освітньої системи та її окремих складників, виявляють проблеми, що виникли в процесі запровадження педагогічних інновацій, з'ясовують тенденції розвитку освіти та прогнозують зміни, необхідні для перспективного функціонування освітньої системи. Отже, моніторинг освітньої системи стає дієвим інструментарієм менеджменту освіти, зокрема в управлінні її якістю;

по – третє, соціальна сутність освітнього моніторингу визначається тим, що він є категорією як педагогічною, так й управлінською, оскільки поєднує принципи управління системою з загальнопедагогічними принципами функціонування освітньої системи. Система моніторингу якості освіти підпорядкована ієрархічним зв'язкам освітньої системи. Тому об'єктами оцінювання можуть бути всі ті, хто задіяний в обстеженні – учні та студенти, вчителі й викладачі, навчальні заклади, їхні керівники, органи управління різних рівнів та їх інфраструктури і підрозділи тощо [1, с. 189].

Проведення більшості моніторингових обстежень відбувається п'ятьма етапами, які органічно поєднані між собою і в багатьох випадках перехреснюються один з іншим:

1. Ініціювання моніторингу. Замовниками моніторингових досліджень в освіті можуть бути різні учасники освітнього процесу, які зацікавлені в об'єктивному оцінюванні освітніх послуг, що їх надають навчальні заклади. Це й випускники середніх загальноосвітніх шкіл, яких цікавить відповідність здобутого рівня знань і вмінь вимогам вищих навчальних закладів, куди вони вступають, та їхні батьки, які хочуть знати, чи відповідає обраний ними навчальний заклад цим вимогам. Педагогічний колектив навчального закладу та його керівництво, які мають переконатися в тому, що вони відповідають вимогам освітніх стандартів. Управлінці в галузі освіти, яким важливо бути поінформованими щодо функціонування освітньої системи, щоб приймати виважені управлінські рішення. Роботодавці, яких цікавить, наскільки освітні програми підготовки фахівців відповідають реальним потребам виробництва. Фінансисти, яких цікавить ефективність використання

коштів. Цей перелік зацікавлених споживачів такої інформації, які можуть бути потенційними ініціаторами моніторингових досліджень в освіті, можна продовжити.

2. Підготування до проведення моніторингу. На цьому етапі завдання оцінювачів полягає в тому, щоб разом із замовником конкретизувати головну мету моніторингу й окреслити його окремі цілі, оскільки лише після такого уточнення можна визначити інформаційні потреби моніторингового дослідження, з'ясувати критерії й показники, за якими оцінюватимуть те чи інше явище, той чи інший об'єкт спостереження. Проте на цьому етапі важливо не лише спланувати заходи, окреслити методологію дослідження й визначитися в організаційних питаннях. Це необхідна, але не достатня умова успішного проведення моніторингу. Найважливіше (і найважче) – переконати респондентів, що їх залучать до обстеження, в його об'єктивності, прозорості й водночас конфіденційності, умотивувати їх участь і налаштувати на співпрацю.

3. Збір та аналіз даних. У моніторингових дослідженнях освітньої галузі використовується весь спектр соціологічних методів і засобів збору й опрацювання інформації: вивчення громадської думки, аналіз документації, експертиза навчальних планів і програм соціометричні обстеження та педагогічні вимірювання тощо. Збирання й аналіз інформації має відбуватися паралельно. Це дає змогу оцінювачам вносити корективи в пошук додаткових даних, залучати нові джерела інформації.

4. Узагальнення й оприлюднення результатів моніторингу. В узагальнених результаті моніторингових досліджень, крім замовника, як правило, зацікавлені й інші учасники моніторингу – студенти, викладачів адміністративний персонал, широка педагогічна громадськість і батьки тощо. Тому в угоді про співпрацю обов'язково слід обумовити, кому і яка інформація буде доступною, як вона поширюватиметься і хто є її власником. Це питання не таке просте, оскільки має моральний аспект, адже оцінювачі неминуче втручаються у внутрішній світ і життя того, кого вони обстежують.

5. Складання звіту та вироблення рекомендацій. Звіт є тим кінцевим документом, яким завершується моніторингове дослідження. Його написання ґрунтується на тих даних та узагальненнях, що їх одержали оцінювачі в процесі моніторингу. Він має бути досить стислим та інформативним, містити диференційовану інформацію [3, с. 23-25].

У науковій літературі досі немає чітко визначеної кваліфікації видів моніторингу. Така ситуація частково спричинена тим, що жорсткий поділ освітнього моніторингу за різними видами не доцільний. Проте, загалом, усі види моніторингу можна розділити на два типи залежно від того, хто проводить це дослідження. На цьому підґрунті виокремлюють зовнішній та внутрішній моніторинги. Внутрішній моніторинг проводять фахівці самої установи (навчального закладу або органу управління освітою) задля поліпшення ефективності адміністрування, активізації навчально-виховної діяльності, виявлення прогалин у знаннях студентів, проведенні дослідницької роботи щодо раціональності педагогічної методики тощо. Не всі результати, отримані під час внутрішнього моніторингу, після їх аналізу й узагальнення треба оприлюднювати; частину з них використовуватиме керівництво в подальшій роботі без оголошення. Зовнішній моніторинг здійснюють незалежні спеціальні установи (центри моніторингу, соціологічних досліджень) найчастіше

для отримання статистично значущої достовірної інформації, яка є основою освітньої статистики держави. Збір інформації здійснюється переважно за показниками якості ЗСО, що нормативно затвердженні й надаються Державному комітетові статистики України, Міністерству освіти і науки України, урядові й іншим відомствам і зацікавленим державним структурам, громадськості якофіційна інформація про результати діяльності системи освіти відповідного рівня [2, с. 41].

Таким чином, характерною відзнакою будь-якого моніторингу (як внутрішнього, так і зовнішнього) є те, що він має бути систематичним, плановим і систематизованим. Цілі, завдання таких досліджень мають бути оголошеними заздалегідь, результати проаналізованими, узагальненими на відповідному рівні та оприлюдненими. За підсумками таких перевірок керівництво певної установи або підрозділу (рівня) прийматиме відповідні управлінські рішення, спрямовані або на підтримку й поліпшення наявного рівня якості, або на усунення виявлених недоліків.

У наш час підвищення ефективності вищої освіти пов'язують із стратегічним менеджментом. Такому підходу до управління притаманний зв'язок управлінської діяльності з метою вищого навчального закладу, урахуванням вимог середовища, зовнішніх загроз, слабких місць, аналіз зовнішніх та внутрішніх можливостей, урахування можливих ускладнень, формування готовності працівників до нововведень, визначенням засобів наближення до мети та результатів управління. Особливості стратегічного менеджменту дозволяють визначити місце, цілі, спрямованість моніторингу в сучасній системі управлінської діяльності [9, с. 47]. Реалізація завдань моніторингу передбачає розробку його науково-практичних інструментів. Найбільш доцільними для вирішення завдань моніторингу є методи опитування, експертного оцінювання, спостереження, вивчення документації [6].

Таким чином, на основі теоретичного аналізу фахової літератури вважаємо, що наукова організація моніторингу якості освіти дає можливість приймати відповідні управлінські рішення та прогнозувати навчально-виховні ситуації на наступні навчальні роки; оперативно втручатися і вносити відповідні корективи до навчального процесу вузу; конкретно планувати роботу з відповідної проблеми з професорсько-викладацьким складом та студентами. Управління якістю освіти – це завжди процес переходу з режиму функціонування в режим інноваційного розвитку. Це особливе управління, спрямоване на досягнення не випадкових, а визначених, спрогнозованих результатів.

Список використаних джерел та літератури:

1. Кісіль М. В. Моніторинг як складова системи управління якістю вищої освіти / М. В. Кісіль // Розвиток публічного адміністрування на засадах менеджменту: Європейський контекст: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2009. – С. 188 - 190.
2. Лукіна Т. Види моніторингових досліджень // Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / За заг. ред. О.І. Локшиною – К.: К.І.С., 2004. – С. 41- 47.
3. Ляшенко О. Концептуальні засади моніторингу // Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / За заг. ред. О.І. Локшиною – К.: К.І.С., 2004. – С. 21-27.
4. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / За заг.

- ред. О.І. Локшиною – К.: К.І.С, 2004. – 128с.
5. Моніторинг якості освітньої діяльності у системі вищої економічної освіти: проблеми та перспективи: колективна монографія / Ю.А. Щербяк, О.Є. Коваль, Є.М. Яценко – за заг.ред. Ю.А. Щербяка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 320 с.
 6. Моніторинг якості освіти: методи, форми, організаційне забезпечення – Херсон, 2006. – 50с.
 7. Пермякова О. Г. Моніторинг якості навчання у загальноосвітніх закладах Франції другої половини ХХ століття: автореф. дис. кан. пед. наук: 13.00.01 / Ольга Григорівна Пермякова. – Тернопіль, 2010. – 21.
 8. Цехмістрова Г. Моніторинг якості професійної туристської освіти / Г. Цехмістрова. – // Вища школа. – 2005. – № 1. – С. 66-72.
 9. Чайкіна Н. О. Моніторинг якості підготовки фахівців у системі вищої освіти // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 5. – С. 46-52.

Яковишин Р. Я.

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ

Менеджмент в освіті має свою специфіку та притаманні тільки йому закономірності. Ця специфіка полягає в особливостях предмету, продукту, знарядь та результатів праці менеджера освіти. Менеджмент в освіті – це комплекс принципів, методів, організаційних форм та технологічних прийомів управління освітнім процесом, спрямований на підвищення його ефективності [2, с. 39].

Сучасний менеджмент в освіті стає наукомісткою сферою діяльності і все більшою мірою вимагає високого професіоналізму і різнобічних знань. Підвищення ефективності навчального процесу зараз визначається формуванням сучасних управлінських відносин, зростання керованості цього процесу. Не можна керувати складними системами (навчальна група, навчальне середовище, навчальний процес є складними системами) за допомогою простих методів [5, с. 87].

Розвиток теорії управління освітою викликав безліч нетрадиційних трактувань цього явища, а внаслідок й у практичній діяльності керування освітнім процесом виникли такі поняття, як педагогічний менеджмент, дидактичний менеджмент, менеджери освіти, навчально-пізнавального, навчально-виховного процесів. Педагогічний і дидактичний менеджмент, що розвиваються в мережах освітнього менеджменту, мають свою специфіку у зв'язку з виконанням особливої функції – створення систем управління педагогічними і дидактичними процесами. Дослідники цих феноменів дають різні їх визначення:

“Педагогічний менеджмент” – це комплекс принципів, методів, організаційних форм і технологічних прийомів управління освітнім процесом, спрямований на підвищення його ефективності,” – таке визначення дає В.П.Симонов. Під освітнім процесом він розуміє сукупність трьох складових: навчально – пізнавального, навчально – виховного, самоосвітнього процесів. Виходячи з такого визначення, він відзначає, що будь – який викладач по суті є менеджером навчально- пізнавального процесу, а керівник навчального закладу – менеджером навчально-виховного процесу в цілому (як суб'єкти управління цими процесами) [8, с. 116].

На основі теоретичного аналізу психологічних особливостей менеджменту освіти Н.Л.Коломінський запропонував наступне визначення цього поняття:

менеджмент в освіті – це усвідомлена взаємодія керівника з іншими людьми – підлеглими, партнерами, своїми керівниками, учнями, батьками й інше, спрямована на забезпечення їх активної скоординованої участі в досягненні поставленої мети.

Отже, менеджмент в освіті (освітній менеджмент) – це теорія і практика управління стратегічною галуззю національного господарства в ринкових умовах, об'єкт якої – процес управління освітніми системами [11, с. 93].

Поки буде існувати цивілізація і людське суспільство, держави будуть вирішувати вічні проблеми навчання і виховання, вести пошук закономірностей управління педагогічним процесом з метою досягнення кращих результатів. У перспективі основна задача освітнього менеджменту полягатиме в інтегруванні невизначеності в систему прогнозування, прийняття рішень та організаційну структуру, що потребує від менеджера високого професіоналізму – здатності до адаптації, інноваційної діяльності [7, с. 61].

Керівник у сфері освіти, якщо він прагне стати високопрофесійним працівником, має досконало вивчити об'єкт управління, тобто структуру освітньої системи і всі процеси, що в ній відбуваються, бездоганно знати цей об'єкт, і насамперед – школу. Проте знати не як учитель, який має справу з окремими освітніми процесами, а як керівник, що бачить їх з позицій системного цілого і спроможний організувати прийняти управлінських рішень зі знанням справи, тобто специфіки школи [10, с. 134].

Л. Калініна виділяє чотири моделі директора сучасної школи:

1. Директор – вчитель тяжіє до педагогічної діяльності, він учитель вищої категорії. Багато уваги приділяє підготовці та проведенню своїх уроків, виховних заходів. Бере активну участь у методичній роботі школи. Дає відкриті уроки, запрошує вчителів до себе на заняття. Залюбки надає консультації з актуальних та складних педагогічних проблем. Цікавиться новими підходами до викладання навчальних предметів. Особисто впроваджує інновації. Створює умови для оптимізації навчально-виховного процесу в закладі освіти. Користується авторитетом у дітей та батьків як учитель.

2. Директор – дослідник особливу увагу приділяє експериментально-дослідницькій роботі у школі. Він відстежує новаторські ідеї, підтримує міцні зв'язки з ВНЗами, ученими. Як правило, сам пише дисертацію або допомагає у цьому іншим, створюючи на базі школи експериментальний майданчик. Великого значення надає участі у різного роду конкурсах, олімпіадах, турнірах. Бере участь у конференціях, друкується у фахових газетах та журналах.

3. Директор – господарник добре дбає передусім про матеріально-технічне забезпечення навчально-виховного процесу. Він уміє знайти додаткове фінансування, не боїться створювати різного роду благодійні фонди. Дбає про своєчасний ремонт будівлі, озеленення шкільної садиби, побудову спортивних майданчиків.

4. Директор – менеджер орієнтований у своїй діяльності на професійний підхід до управління. Він має відповідну менеджерську підготовку. Володіє знаннями щодо ефективного управління та використовує їх у практичній діяльності. Основна управлінська технологія – управління за результатами. З повагою ставиться до персоналу, мотивує та стимулює до новаторства педагогів. Прагне створити педагогічний колектив з високим творчим інтелектуальним потенціалом. Залучає

педагогів, батьків, учнів до співуправління. Гідно поводить себе з вищими органами управління [9, с. 49].

Сучасний керівник закладу освіти повинен:

1. аналізувати стан колективу;
2. розуміти мотиви поведінки своїх колег,
3. спонукати підлеглих до продуктивної праці , стимулювати їх професійний ріст;
4. створювати атмосферу в колективі, яка б максимально стимулювала продуктивну працю;
5. давати завдання підлеглим так, щоб вони розуміли, чого від них чекають, і старались це виконати;
6. ефективно контролювати роботу підлеглих;
7. ефективно оцінювати своїх підлеглих, їх можливості та інтереси;
8. попереджувати і розряджати конфлікти в колективі;
9. будувати ділові стосунки з підлеглими у відповідності з їх індивідуальними особливостями і ситуацією [12, с. 71].

Список використаних джерел та літератури:

1. Закон України “Про освіту” від 23.03.96. — К.: Генеза, 1996 р. — 36 с.
2. Гаєвський Б. Основи науки управління. — К., 1997.
3. Законодавство України про освіту. Збірник законів. — К.: Парлам. Вид., 2002.
4. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні: Рекомендації з освітньої політики / Під заг. ред. О. Локшиної. — К.: "К. І. С.", 2004. — 160 с.
5. Онишків З. М. Основи школознавства. — Тернопіль, 2003.
6. Технологія експертизи управління освітнім процесом у загальноосвітньому закладі / За заг.ред. А. М. Єрмоли. — Х.: Пошук, 2000.
7. Управління навчальним закладом: Навчально- методичний посібник. У двох частинах / О. Мармаза, О. Касянова та ін. — Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2003. — 152 с.
8. Драйден Г. Революція в навчанні / Перекл. з англ. М. Олійник. — Львів, 2005.
9. Карамушка Л. Психологія освітнього менеджменту. — К., 2004.
10. Цехмістрова Г. С. Управління в освіті та педагогічна діагностика. Навч.посібн. — К., 2005.
11. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент у системі освіти: Навч. посібник. — К.: МАУП, 1999.
12. Яцура В., Жук О. Менеджмент: Навчальний посібник. — Львів, 2008.

Якубенко І. М.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті розкриваються інтеграційні зусилля педагогів в частині впровадження електронних засобів навчання на основі сучасних педагогічно-орієнтованих інформаційно-комунікаційних технологій. Надається перелік професійних компетенцій фахівців в освіті та перераховуються проблеми, які виділяються в системі освіти з використанням електронних навчальних матеріалів. Наголошується, що завдяки модернізації навчально-виховного процесу та впровадження нових інформаційних технологій в навчальні заклади покращиться процес викладання та

сприймання інформації.

Ключові слова: інформація, інформаційно-комунікаційні технології, навчальний процес, професійно-орієнтовані освітні технології.

Постановка проблеми. В сьогоднішній інформаційний час більшість педагогів мають бажання використовувати новітні технології в своїй діяльності і вони бачать також потенціал у довгостроковій перспективі цих самих технологій, але в даний час самостійним напрямком поглибленого використання інформаційно-комунікаційних технологій має бути розвиток мережі державних спеціалізованих навчально-виробничих центрів.

В даний час кожен суб'єкт освітнього процесу (педагог, студент, батьки, адміністрація та ін.) зацікавлений в забезпеченні якості освіти. Поступово формується переконання, що освітня система повинна коректно поставити дидактичну задачу і за допомогою педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій бути здатною розв'язати цю проблему.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питаннями покращення та використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі активно займалися такі українські науковці, як В.Ю. Биков, О.М. Бондаренко, Я.В. Булахова, В.Ф. Заболотний, А.В. Зубов, Г.О. Козлакова, О.А. Міщенко, О.П. Пінчук, О.В. Шестопал та інші. Серед іноземних фахівців, які займаються даною проблематикою можна відзначити О. Рон, М. Фенгчун, Е. Венгер, К. Свон, М.В. Моїсєєва, А. В. Хуторський та інші.

Метою статті є узагальнення інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес, опис професійних компетенцій фахівців та виявлення існуючих проблем в системі освіти з використанням електронних навчальних матеріалів та акцентування на впровадженню нових інформаційних технологій для оцінки технічних можливостей більш чіткого матеріалу в комунікаційному освітньому обміні.

Виклад основного матеріалу. Розвиток процесів модернізації структури і змісту освіти зажадав нових механізмів інтегрованого навчання студентів з усіх дисциплін з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Головний напрямок нового десятиліття розвитку процесів інформатизації освіти в XXI столітті полягає в системному інформаційному оновленні. Він повинний будуватися на основі інформаційної активності педагогів і студентів в комунікаційному обміні, як ядра для розгортання нового інформаційно-насиченого середовища навчальних закладів, нових професійно-орієнтованих освітніх технологій в предметному навчанні індивідів та їх соціалізації.

Основним інструментом організації освітніх сервісів і донесення навчальної інформації до студентів стають сайти навчальних закладів, за допомогою яких можна організовувати персоніфікований доступ до освітніх ресурсів і сервісів для всіх груп користувачів. При цьому швидкісний Інтернет-доступ до сайтів в сучасних умовах технологічно може бути забезпечений практично в будь-якій точці України. В даний час фінансові можливості користувачів є єдиним фактором, який реально стримує використання високошвидкісного Інтернету.

Інформаційно-комунікаційні технології роблять викладача більш продуктивним, більш креативним і гнучким у своїй професії. Якщо комп'ютерні технології мають значний вплив на навчання і викладання певного предмета, то

викладачі повинні добре себе почувати при роботі з новітніми технологіями, вбачаючи в них засоби для подальшого розвитку, а не те, що втручається в їх повсякденне професійне життя [1, ст.24].

Сучасний погляд на підготовку фахівців в освіті означає формування професійних компетенцій, а не просто передачу інформації. До професійних компетенцій, які відіграють важливу роль в ері професійно-орієнтованих інформаційних технологій в навчанні, в першу чергу відносять:

здатність формулювати в різних видах професійної діяльності знання та аргументувати методи їх навчання;

вміння використовувати в процесі педагогічної діяльності сучасні навчальні технології;

вміння враховувати специфіку групи та уважно слухати слухачів в аудиторії;

вміння використовувати поглиблені спеціалізовані знання.

Підготовка спеціалістів покращується завдяки обґрунтованому та свідомому використанню інформаційних технологій. Інформаційно-комунікаційні технології ведуть навчально-виховний процес від відтворювального рівня засвоєння знань до творчого та самостійного рівня їх набуття, допомагають адаптуватися в інформаційному середовищі [2].

Українським науковим центром розвитку інформаційних технологій розроблена комплексна освітня програма підвищення кваліфікації та додаткової професійної освіти фахівців в області застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, що враховує вимоги ЮНЕСКО.

Дуже важливим етапом в прогресивній освіті України є проведення курсів підвищення кваліфікації працівників у навчальних закладах. В даний час, з огляду на ефективність та підвищений попит на проведення курсів підготовки та підвищення кваліфікації педагогів в навчальний процес влилися інновації. Відкрите інформаційне освітнє середовище досягається за допомогою інтегрованим комп'ютерно-орієнтованим педагогічним технологіям навчального середовища системи освіти.

І все ж таки в будь-якій системі є свої мінуси. Проблеми, які виділяються в системі освіти з використання електронних навчальних матеріалів є наступними:

- недостатньо глибоке розуміння керівниками особливостей виконання управлінських функцій при побудові організаційно-педагогічних і дидактико-психологічних процесів із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій;

- недостатня глибина прикладних досліджень в контексті проблем організаційно-педагогічних процесів із застосуванням про професійно-орієнтованих освітніх технологій;

- недостатньо розвинена нормативно-правова база, яка регламентує впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в навчальний процес;

- слабе нормативно-організаційне регулювання впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в навчальний процес із сторони регіональних та місцевих органів управління освіти;

- низький рівень підготовки фахівців з питань створення та застосування електронних програмних засобів в навчальному процесі;

- орієнтація основного змісту програм підготовки та підвищення кваліфікації педагогів в навчальному процесі.

На забезпечення максимальної прозорості, ефективності реформування і модернізації системи навчального процесу у начальних закладах направлена активна участь реалізації міжнародних проектів з реформування освіти в Україні, що сприяє її поступовому входженню в європейський освітній простір.

Оволодіння сучасними інформаційними та інформаційно-комунікаційними технологіями, методикою їх використання в навчальному процесі сприятиме модернізації освіти – підвищенню якості професійної підготовки майбутнього фахівця, збільшенню доступності освіти, забезпеченню потреб суспільства в конкурентоздатних фахівцях [3, ст.7].

З метою модернізації навчально-виховного процесу, впровадження нових прогресивних інформаційних технологій навчальні заклади активно оснащуються мультимедійними комп'ютерними системами і лінгафонними класами, створюються дидактичні матеріали: навчальні відеофільми, мультимедійні програми, електронні міні-плакати і т.п.

Сьогодні основним засобом інформаційно-комунікаційних технологій є комп'ютер, можливості якого визначаються його технічними характеристиками та встановленим програмним забезпеченням. У вищих навчальних закладах використовують в процесі навчання такі види найважливіших інформаційно-комунікаційних технологій, такі як:

- мультимедіа (англ. multimedia). Вона є основним комунікаційним процесом у навчанні зі студентами в аудиторії. Мультимедіа – це сукупність різноманітних програмних та технічних засобів, які використовуються з метою найефективнішого впливу на користувача, що одночасно стає читачем, слухачем та глядачем;

- відеозаписи, які поширюються переважно на цифрових носіях і в сукупності з відповідними засобами інформаційно-комунікаційних технологій можуть забезпечити як дозвілля, так і дистанційне навчання студентів;

- інтернет з його постійно зростаючими можливостями.

Важливо пам'ятати, що науково-педагогічні працівники можуть використовувати інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні на різних етапах лекційних, семінарських та практичних роботах і виконувати різні функції.

Для адекватної побудови освітньої діяльності, спрямованої на реалізацію навчального пріоритету, необхідно виявити і використовувати в педагогічному процесі характеристики дійсності, що безпосередньо впливатимуть на цей процес.

Йдучи в ногу з часом в сфері інформаційних і комунікаційних технологій, хотілося б наголосити на необхідності постійної самоосвіти, підвищення інформаційно-комунікаційних технологічних компетентностей педагогічних і управлінських кадрів.

Висновки. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в системі управління та навчально-виховному процесі навчального закладу дає можливість підвищувати рівень індивідуалізації навчання.

Вагомим крок для розвитку освітньої програми України є вихід на трансєвропейську мережу GEANT та розроблення рекомендацій по використанню спеціалізованого програмного забезпечення для дистанційного навчання. Організація дистанційного навчання в університетах дозволяє створювати та вдосконалювати за допомогою програмних засобів навчальний процес та реалізовувати банк електронних освітніх ресурсів фахівців з різних сфер діяльності.

Аналіз електронних програмно-педагогічних засобів, що використовуються в навчальному процесі в загальноосвітніх та вищих навчальних закладах, а також професійно-технічних, показує, що в системі освіти України найбільш поширене інформаційне освітнє середовище, яке створене та підтримується з допомогою вільно-розповсюджуваної програмно-інструментальної платформи MOODLE, дидактичною основою якої є контент, орієнтований на його самостійне вивчення студентами.

Сьогодні соціальна значущість процесу перетворення традиційних бібліотек навчальних закладів України в електронні складається в оперативному забезпеченні учасників освітнього процесу максимально повною інформацією. Для виконання цього завдання використовуються нові інформаційні технології і засоби телекомунікацій, формується якісно нова інформаційна культура у користувачів (як студентів, так і викладачів).

Використання саме цього інформаційного середовища в повній мірі відповідає головній парадигмі навчання в сучасних умовах – формування у тих, хто навчається самостійності та творчого підходу до навчального процесу при вивченні конкретних дисциплін та практичного застосування отриманих знань на практиці в майбутньому.

Список використаних джерел та літератури:

Буровицька Ю.М. Інформаційно-комунікаційні технології у вищих навчальних закладах: алгоритм впровадження / Ю.М. Буровицька // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. – 2016. – Вип. 133. – С. 23-26.

Боднар Г.В. Впровадження інформаційних технологій (ІТ) у навчальний процес як запорука фахової компетентності: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/obraz/33/2250-vprovadzhennya-informacijnix-texnologij-it-u-navchalnij-proces-yak-zaporuka-faxovo%D1%97-kompetentnosti.html>

Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: Навчальний посібник / Кадемія М. Ю., Шахіна І. Ю. / – Вінниця, ТОВ «Планер». – 2011. – 220 с.

Якубенко Ирина Николаевна. Информационно-коммуникационные технологии в Учебно-воспитательном процессе. В статье раскрываются интеграционные усилия педагогов в части внедрения электронных средств обучения на основе современных педагогически ориентированных информационно-коммуникационных технологий. Предоставляется перечень профессиональных компетенций специалистов в образовании и перечисляются проблемы, которые выделяются в системе образования с использованием электронных учебных материалов. Отмечается, что благодаря модернизации учебно-воспитательного процесса и внедрения новых информационных технологий в учебные заведения улучшится процесс преподавания и восприятия информации.

Ключевые слова: информация, информационно-коммуникационные технологии, учебный процесс, профессионально-ориентированные образовательные технологии.

Yakubenko Iryna. Information and communication technologies in Educational process. The article uncovers the integration efforts of teachers in the implementation of electronic learning tools based on modern pedagogically oriented information and

communication technologies. The list of professional competencies of specialists in education is given and lists the problems which are distinguished in the system of education using electronic educational materials. It is noted that due to the modernization of educational and educational process and the introduction of new information technologies in educational institutions, the process of teaching and perception of information will be improved.

Key words: information, information and communication technologies, educational process, professional-oriented educational technologies.

Badowska Mariola

WDRAŻANIE NAUCZANIA NA ODLEGŁOŚĆ JAKO DROGA KU NOWOCZESNOŚCI

1. Istota nauczania na odległość.

Obecnie w praktyce pedagogicznej dość często stosuje się kształcenie w trybie mieszanym (blended learning), które polega na wspieraniu tradycyjnego procesu dydaktycznego, urządzeniami komputerowymi z dostępem do materiałów edukacyjnych rozpowszechnianych za pośrednictwem pamięci flash lub internetu (e-learning), a także coraz częściej za pomocą bezprzewodowych urządzeń mobilnych (m-learning).

Cele szkolenia na odległość częściowo wynikają z jego zalet:

- umożliwia dostęp do treści dydaktycznych praktycznie w każdej chwili, studenci mogą w indywidualnym dla siebie czasie poszerzać swoją wiedzę,
- mobilizuje uczestników do samodzielnej pracy, uczy systematyczności i samodyscypliny,
- umożliwia tworzenie atrakcyjnych materiałów edukacyjnych, wpływając w ten sposób na skuteczność nauczania,
- nie ma konieczności przebywania długie godziny w salach wykładowych, mniejsze nakłady finansowe na dojazdy na uczelnię itp.

2. Proces wdrażania e-learningu na platformie.

Zgodnie z nowymi tendencjami w nauczaniu, popartymi wynikami badań wskazującymi, że zastosowanie nowoczesnych form prowadzenia zajęć dydaktycznych oraz uzupełnianie tego procesu metodami e-learningowymi przynosi lepsze efekty kształcenia, w roku akademickim 2016/2017 na Wydziale Pedagogicznym Akademii Humanistycznej w Puławach powierzono mi uruchomienie procesu wdrażania e-learningu dla studentów studiów zaocznych.

W semestrze letnim uruchomiłam pilotażowe szkolenia. Studenci mieli dostęp do treści umieszczonych na platformie e-learningowej.

3. Proces budowy treści szkoleń e-learningowych.

Istotnym elementem przy wdrażaniu szkoleń e-learningowych jest wiedza formalna odnosząca się nie tylko do prezentowanych treści, ale także wiedza specjalistyczna dotycząca umiejętności obsługi platformy Moodle oraz kwestia przełożenia tzw. wiedzy książkowej na treści przedstawione w postaci szkolenia zdalnego i prezentacji zgodny z celami edukacyjnymi e-nauki.

Praca nad treścią szkoleniową od podstaw, z uwzględnieniem elementów składowych według instrukcji Gagne'go (za: Orczykowska 2007), które stanowią wytyczne w projektowaniu kursów e-learningowych:

- 1) Motywowanie studenta (Motivate the Learner),
 - 2) Wyjaśnienie (poinformowanie), co będzie treścią nauczania (Explain What is to be Learned),
 - 3) Nawiązanie do wcześniejszej wiedzy (Recall Previous Knowledge),
 - 4) Prezentacja nauczanych treści (Present the Material to be Learned),
 - 5) Wspieranie uczących się (Provide Guidance for Learning),
 - 6) Zachęcanie do aktywności własnej studenta (Active Involvement),
 - 7) Dostarczanie informacji pozwalającej na samoocenę postępów w nauce (Provide Feedback),
 - 8) Ocena przebiegu procesu uczenia się (Test Comprehension),
 - 9) Wspieranie (zachęta) procesu utrwalania i poszerzania zdobytej wiedzy i umiejętności (Provide Enrichment or Remediation).
4. Problemy związane z wprowadzaniem e-learningu.

Proces wprowadzania i realizacji nauczania e-learningowego okazał się trudniejszy niż zakładaliśmy.

Do głównych problemów w tym zakresie należą:

- bariery ludzkie (niechęć do wprowadzania nowych rozwiązań przez niektórych wykładowców),
- bariery techniczne (brak dostępu lub słaba przepustowość platformy, przerwy w dostępie do internetu,
- bariery korporacyjne (brak zainteresowania pracowników uczelni do wspólnych działań celem rozwijania tej formy nauczania),
- bariery związane z brakiem systematyczności i samodyscypliny (przyczyny: niedopracowana forma prezentacji treści, brak dwustronnego kontaktu, niedocenianie tej formy nauczania).

5. Opinie studentów na temat funkcjonowania platformy i jej przydatności do nauki.

Pomimo pewnych problemów i trudności we wdrażaniu nauczania na odległość większości studentów podobała się ta forma nauczania jako nauczanie wspierające.

6. Plan/perspektywy rozwoju i realizacji nauczania na odległość.

Planujemy poszerzać wiedzę z zakresu tworzenia/konstruowania szkoleń e-learningowych oraz rozwijać dostępność nowych form i treści na platformie.

Cęcelek Grażyna

ZNACZENIE METODYCZNYCH KOMPETENCJI NAUCZYCIELA-WYCHOWAWCY W PROCESIE LIKWIDOWANIA BARIER W DOSTĘPIE DO EDUKACJI DZIECI ZE ŚRODOWISK SPAUPERYZOWANYCH

Notka o autorze

Cęcelek Grażyna, dr, (tytuł naukowy uzyskany na Uniwersytecie Warszawskim).

Obszary zainteresowań naukowo-badawczych: środowiskowe uwarunkowania rozwoju i wychowania dzieci i młodzieży, pedagogiczne aspekty funkcjonowania podstawowych środowisk wychowawczych, problematyka biedy we współczesnej rodzinie polskiej, organizowanie i przetwarzanie środowiska życia człowieka, bariery w dostępie do edukacji oraz instrumenty wyrównywania szans edukacyjnych, psychospołeczne aspekty zjawiska wykluczenia społecznego, praca socjalna, edukacja permanentna, kształcenie na odległość, technologia informacyjna i jej rola w procesie

edukacji, pedagogika medialna, doradztwo zawodowe i personalne.

Note about the author

Cęcelek Grazyna, Ph.D., (academic degree from the University of Warsaw).

Areas of interest in scientific research: the environmental conditions of the development and education of children and youth, educational aspects of basic educational environments, the problems of poverty in contemporary Polish family, forms of organizing and processing human environment, barriers of access to education and instruments for equal educational opportunities, psychosocial aspects of the phenomenon of social exclusion, social work, permanent education, distance learning, information technology and its role in education, media education, various aspects of vocational and personal guidance.

Trudności materialne rodziny, zaburzające proces prawidłowego funkcjonowania tego środowiska, stanowią jednocześnie źródło licznych barier w dostępie do edukacji młodego pokolenia. Bieda doświadczana w dzieciństwie przekłada się nie tylko na jakość terażniejszego funkcjonowania dziecka w szkole oraz w środowisku społecznym, ale także na jego przyszłość, generując upośledzony start w dorosłość, determinowany przede wszystkim trudnościami w zdobyciu wykształcenia, zawodu oraz dobrze płatnej pracy. Dzieci z rodzin spauperyzowanych i jednocześnie bardzo często społecznie zmarginalizowanych, już na początku swej edukacyjnej drogi ponoszą porażkę, która ich demotywuje do dalszego działania i utwierdza w przekonaniu o niemożności wyrwania się z kręgu wzorów egzystencji rodziny pochodzenia. „Skłonność do postrzegania świata jako źródła warunków życiowych uniemożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb egzystencjalnych ma tendencję do generalizacji i utrwalania się, dlatego też dzieci wychowywane w rodzinach biednych mocno narażone są na bardzo niebezpieczne zakorzenienie się takiego obrazu i sposobu życia w ich psychice. Dziedziczą one biedę rodzinną, nie widząc możliwości zmiany swego życia na lepsze, co prowadzi do powstawania tzw. zakłętego kręgu ubóstwa”¹. Szczególnie niebezpiecznym mechanizmem determinującym proces powielania niekorzystnej pozycji społecznej i tzw. bezwolnej adaptacji do zastanych warunków życia, jest kopiowanie przez młodych ludzi orientacji życiowej swych rodziców, ich niezaradności oraz bezradności. Istnieje duże zagrożenie polegające na tym, że zaniedbania w prawidłowym wypełnianiu funkcji socjalizacyjnych i wychowawczych w rodzinach biednych mogą implikować dziedziczenie przez dzieci i młodzież upośledzonego statusu społecznego rodziny². Dziedziczenie subkultury ubóstwa rodziny opiera się na przekazywaniu z pokolenia na pokolenie określonych sposobów myślenia, działania oraz społecznego funkcjonowania. „Wzory te są silnie internalizowane i przekazywane kolejnym pokoleniom”³. Szczególnie

1

¹ G. Cęcelek, Proces socjalizacji dziecka w rodzinie dotkniętej problemem ubóstwa materialnego oraz sposoby kompensacji jego skutków, [w:] Rodzina – jej terażniejszość i przyszłość, TOM I, H. Marzec i K. Szymczyk (red.), Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie przy Filii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Piotrkowie Trybunalskim, Piotrków Trybunalski 2014, s. 371

2

² M. Łojko, Marginalizacja społeczno-zawodowa długotrwale bezrobotnych, [w:] Wykluczenie i marginalizacja społeczna. Wokół problemów diagnostycznych i reintegracji psychospołecznej, S. Kawula. K. Białobrzaska (red.), Wydawnictwo Edukacyjne „AKAPIT, Toruń 2006, s. 54.

3

³ A. Skulmowska, Poziom kultury ubóstwa wśród mieszkańców toruńskiego Domu dla Osób Bezdomnych i Najuboższych Stowarzyszenia Monar-Markot, „Kultura i Edukacja” 2004, nr 4, s. 87.

intensywnie proces ten zachodzi w rejonach ubóstwa skoncentrowanego, tworzącego tzw. enklawy biedy, które automatycznie wchłaniają w swój system kolejne pokolenia.

Egzystencja w warunkach ubóstwa materialnego generuje poważne ograniczenia młodych biednych w dostępie do oferty wielu instytucji życia społecznego. „Jednakże szczególnie niebezpieczne jest wykluczenie ze sfery kultury i edukacji. Brak uczestnictwa (z powodu braku pieniędzy, ale też często braku takiej potrzeby) w szeroko rozumianej kulturze zuboża ich życie wewnętrzne, prowadzi do zaniżania aspiracji”⁴. Problematykę konsekwencji ubóstwa środowiska rodzinnego należy więc rozpatrywać nie tylko w kontekście ekonomicznym, ale przede wszystkim w aspekcie generowania poważnych zakłóceń i dysfunkcji w obszarze przyszłego społecznego funkcjonowania dzieci wychowywanych w rodzinach spauperyzowanych.

Zachodzi w związku z tym pilna potrzeba działań podejmowanych w środowisku szkolnym, służących likwidowaniu barier w dostępie do edukacji dzieci z rodzin zubożonych materialnie oraz kulturowo. Tak więc szkoła, stanowiąca obok rodziny drugą wielką agendą socjalizacyjną, powinna oprócz niezwykle ważnych funkcji kształcących, wypełniać wobec dzieci (szczególnie tych pochodzących ze środowisk zaniedbanych) także funkcje opiekuńcze i kompensacyjne, aby stworzyć im szansę na lepszy los w przyszłości⁵. Dzięki bowiem uczęszczaniu do szkoły i za jej pośrednictwem, uczeń biedny może korzystać ze wsparcia materialnego oraz pomocy o charakterze psychologiczno-pedagogicznym. „Rozmiary, jakość i sposób tych działań są bezpośrednimi wyznacznikami rzeczywistych możliwości likwidowania barier w dostępie do kształcenia wynikających z życia w ubóstwie”⁶.

Niezwykle istotnymi wyznacznikami efektywności procesu wyrównywania szans edukacyjnych dziecka biednego pełni rola nauczyciela-wychowawcy oraz jego kompetencje służące realizacji metodyki pracy opiekuńczo-wychowawczej nastawionej na szeroko rozumiane wspieranie dziecka biednego. To jego osoba bowiem daje niejednokrotnie wychowankowi jedyną realną nadzieję na poprawę ich losu. Podstawowym warunkiem w tym procesie jest stworzenie w relacjach nauczyciel-uczeń poczucia zaufania, bezpieczeństwa, zrozumienia i wsparcia. „Niecierpliwość w dążeniu do szybkiego uzyskania informacji lub rozwiązania problemu zdecydowanie nie popłaca. Uczeń sam zacznie mówić o ważnych dla siebie sprawach, gdy nabierze do nas zaufania”⁷. Ważne jest indywidualne podejście do każdego dziecka i do każdego problemu, bowiem „wyrównywanie szans edukacyjnych między dziećmi to przede wszystkim pobudzanie i zaspokajanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i

4

¹ P. Broża, Socjalizacja dziecka w rodzinie biednej – problem dziedziczenia biedy i możliwości jego przezwyciężenia, [w:] Pedagogika społeczna wobec problemów współczesnej rodziny. Polska pedagogika społeczna na początku XXI wieku, M. Ciczowska-Giedziun, E. Kantowicz (red.), Wydawnictwo Edukacyjne „AKAPIT”, Toruń 2010, s. 231.

5

¹ Tamże, s. 236.

6

¹ G. Cęcelek, Sytuacja szkolna dziecka z rodziny ubogiej, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2011, s. 213-214.

7

¹ A. Golczyńska-Grondas, M. Grondas, Praca dydaktyczno-wychowawcza z uczniem pochodzącym z ubogiej rodziny, „Gazeta Szkolna” 2009, nr 23/24, s. 14.

edukacyjnych u tych, którzy tego szczególnie potrzebują na skutek oddziaływania szeregu niekorzystnych czynników w ich środowisku życia”⁸.

Ważnym zadaniem nauczyciela powinno być generowanie w środowisku szkolnym w odniesieniu do wychowanków źródeł ich podmiotowych doświadczeń w radzeniu sobie z ograniczeniami oraz nowymi zadaniami. Celem takich działań jest wyzwalamie wychowanków z ograniczeń generowanych przez zubożałe kulturowo i materialnie ich rodzinne środowiska wychowawcze. „Dostrzeganie biedy wiąże się ponadto z indywidualną wrażliwością wychowawcy – nie ma bowiem jednej procedury diagnozowania i postępowania w takiej sytuacji”⁹. W działaniach tych bardzo ważna jest systematyczna optymalizacja przez nauczycieli i wychowawców metodyki pracy opiekuńczo-wychowawczej z dzieckiem biednym, ze szczególnym położeniem nacisku na doskonalenie kompetencji diagnostycznych, komunikacyjnych, z obszaru szeroko rozumianego tutoringu wychowawczo-rozwojowego.

Działania nauczycieli składające się na proces likwidowania barier w dostępie do edukacji dzieci ze środowisk spauperyzowanych powinny być nastawione na kształtowanie ich dojrzałej, odpowiedzialnej oraz doceniającej własną wartość i własny potencjał – osobowości. Kreatywne i profesjonalne podejście do problemu wyrównywania szans edukacyjnych oparte na ciągłym i systematycznym szkoleniu metodycznych kompetencji nauczycieli-wychowawców to podstawowe przesłanki wszechstronnego wsparcia służącego realizacji procesu kompensacyjno – destygmatyzującego wobec dziecka biednego.

BIBLIOGRAFIA:

1. Broża P., Socjalizacja dziecka w rodzinie biednej – problem dziedziczenia biedy i możliwości jego przezwyciężenia, [w:] Pedagogika społeczna wobec problemów współczesnej rodziny. Polska pedagogika społeczna na początku XXI wieku, M. Ciczowska-Giedziun, E. Kantowicz (red.), Wydawnictwo Edukacyjne „AKAPIT”, Toruń 2010, s. 231.
2. Cęcelek G., Proces socjalizacji dziecka w rodzinie dotkniętej problemem ubóstwa materialnego oraz sposoby kompensacji jego skutków, [w:] Rodzina – jej teraźniejszość i przyszłość, TOM I, H. Marzec i K. Szymczyk (red.), Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie przy Filii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Piotrkowie Trybunalskim, Piotrków Trybunalski 2014.
3. Cęcelek G., Sytuacja szkolna dziecka z rodziny ubogiej, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2011.
4. Golczyńska-Grondas A., Grondas M., Praca dydaktyczno-wychowawcza z uczniem pochodzącym z ubogiej rodziny, „Gazeta Szkolna” 2009, nr 23/24.
5. Kawula S., Nikłe szanse edukacyjne dzieci i młodzieży z obszarów biedy. Bariery i szanse, [w:] Dylematy współczesnej edukacji, J. Górniewicz (red.), Wydawnictwo Edukacyjne „AkapiT”, Toruń 2007.
6. Koralewska G., Przeciwdziałamy skutkom biedy. O nietypowych formach pomocy w

8

⁸ S. Kawula, Nikłe szanse edukacyjne dzieci i młodzieży z obszarów biedy. Bariery i szanse, [w:] Dylematy współczesnej edukacji, J. Górniewicz (red.), Wydawnictwo Edukacyjne „AkapiT”, Toruń 2007, s. 48.

9

⁹ G. Koralewska, Przeciwdziałamy skutkom biedy. O nietypowych formach pomocy w szkole. „Głos Pedagogiczny” 2008, nr 3, s. 12.

- szkole. „Głos Pedagogiczny” 2008, nr 3.
7. Łojko M., Marginalizacja społeczno-zawodowa długotrwale bezrobotnych, [w:] Wykluczenie i marginalizacja społeczna. Wokół problemów diagnostycznych i reintegracji psychospołecznej, S. Kawula. K. Białobrzaska (red.), Wydawnictwo Edukacyjne „AKAPIT, Toruń 2006.
 8. Skulmowska A., Poziom kultury ubóstwa wśród mieszkańców toruńskiego Domu dla Osób Bezdomnych i Najuboższych Stowarzyszenia Monar-Markot, „Kultura i Edukacja” 2004, nr 4.

Gogolewska-Tośka Małgorzata

**UWARUNKOWANIA, CELE I KIERUNKI DĄŻEŃ WSPÓŁCZESNYCH
NAUCZYCIELI**

Nota o autorze

Dr Małgorzata Gogolewska – Tośka - doktor nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, specjalność polityka oświatowa; magister edukacji wczesnoszkolnej; prodziekan Wydziału Pedagogicznego Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusk; podejmuje badania mające na celu poznanie opinii publicznej na temat szkolnictwa polskiego okresu transformacji ustrojowej.

Note about the author

Małgorzata Gogolewska-Tośka, PhD, specializes in political sciences and her principal interests are various forms of educational politics; she has also earned an MA in early school education; currently she holds the position of the vice-Dean of the Pedagogical Faculty of the Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora in Pułtusk; Dr Gogolewska-Tośka is currently searching the ever-changing public trends concerning the current picture of Polish education in the period of political transformation.

Obecny etap rozwoju cywilizacyjnego ma dla społeczeństwa polskiego daleko idące konsekwencje społeczno – polityczne i kulturowe. Dynamika zmian, szczególnie znacząca dla młodego pokolenia, obejmuje również - a może przede wszystkim sferę edukacji, która stała się przedmiotem powszechnego zainteresowania. Realizatorami założeń modernizowanego systemu oświaty są przede wszystkim nauczyciele, w kontekście pełnienia ról zawodowych i społecznych.

Jak pisał B. Suchodolski „Nauczyciel nie może być człowiekiem, który patrzy w przeszłość, ale musi być człowiekiem, który patrzy w przyszłość. Nie ma on być przede wszystkim kapłanem i stróżem skarbów dziejowych, ale ma być opiekunem życia, które się tworzy, przewodnikiem w czasach które nadchodzą, nie ma on mieć zaufania ku wzorcom i przykładom minionym, ku doświadczeniom własnym, ale ma mieć czynną i rzetelną wrażliwość na sytuacje nowe, plastyczność duchową wobec narastających problemów”¹⁰

Spośród zmian czekających praktykę szkolną do najbardziej pożądanym zdaniem T. Lewowickiego należy:

1. Zbliżenie edukacji do rzeczywistego życia, do potrzeb społecznych i indywidualnych;

2. Uwzględnienie przemian funkcji oświaty;
3. Upodmiotowienie edukacji;
4. Demokratyzacja i uspołecznienie oświaty;
5. Samoregulacja i elastyczność systemu edukacji.¹¹

Analizując cele, zadania zawodowe i zmiany zachodzące w systemie oświaty należy pamiętać, że dzisiejszy nauczyciel: „żyje i działa w całokształcie otaczającej go rzeczywistości kulturowej, która stanowi swoisty układ naczyń połączonych”¹². Dlatego też, celem niniejszego opracowania jest przedstawienie krótkiej analizy materiału badawczego zgromadzonego w ramach realizacji projektu, służącego poznaniu postaw zawodowych oraz orientacji społeczno – politycznych współczesnych nauczycieli. Interpretacja zgromadzonego materiału badawczego pozwoliła na wyodrębnienie trzech zasadniczych kierunków dążeń współczesnych nauczycieli, określonych przez zespół badaczy, złożony z pedagogów, politologów oraz socjologów mianem "modelowych kierunków dążeń"¹³:

1. Model rodzinno – profesjonalny (o najsilniejszym natężeniu celów osobowościowych), który w dzisiejszych czasach odbiega nieco od wzorca sprzed kilkunastu lat. Przemiany społeczne i cywilizacyjne sprawiły, że na przestrzeni wieków model rodziny uległ powolnej ewaluacji. Może właśnie dlatego, badani respondenci z jednej strony jako najważniejsze w życiu wybierają zapewnienie sobie udanego życia rodzinnego 81,3%, z drugiej zaś cenią wysokie wyniki w pracy 58,3%. Obecnie upowszechnił się partnerski typ rodziny, w której na równych prawach pracuje kobieta i mężczyzna, odpowiadając również, jeśli nie przede wszystkim, za bezpieczeństwo materialne, co potwierdza 65,6% badanych wskazując na wydajną pracę jako wartość społecznie ważną, choć nie najważniejszą.

„Zarobki w zawodzie nauczycielskim są wystarczające na zaspokojenie potrzeb codziennego życia. Pieniądze nie stanowią dla mnie najważniejszej wartości, są środkiem do życia a nie celem w życiu. Najważniejsza jest rodzina oraz satysfakcja z wykonywanego zawodu”. (kobieta, staż pracy 22 lata, drugi etap edukacyjny)

2. Model statusowo – prestiżowy (o średnim natężeniu celów społecznych i organizacyjnych), w którym respondent wybiera jako najważniejsze w życiu duży autorytet – 35,4%, uczestniczenie w życiu kulturalnym – 36,7% oraz wysokie zarobki – 29,2%. Obecnie nauczyciele podejmując decyzje o samorozwoju, coraz częściej – doskonalą się i uczą w celu realizacji indywidualnych planów życiowych. Drogę zawodową nauczyciela należy rozpatrywać jako proces, na który składają się ogólnooświatowe trendy edukacyjne, polityka oświatowa, uwarunkowania społeczne i kulturowe.

„Pracuję w zawodzie, który sama sobie wybrałam i w tym kierunku się wykształciłam. Okazywany jest mi szacunek, moje kwalifikacje są współmierne do narzuconych mi obowiązków. Zarobki pozwalają na zaspokajanie moich potrzeb

11

¹¹ T. Lewowicki, *Przemiany oświaty*, Warszawa 1995.

12

¹² W. Komar, *Współczesność i nauczyciel-perspektywy edukacji bez dogmatów?*, Warszawa 2000.

13

¹³ M. Gogolewska-Tośka, G. Gadomska, *Postawy zawodowe i orientacje społeczno- polityczne współczesnych nauczycieli – wyniki z wybranych obszarów badań pilotażowych*, w R. Stępień, *Kształcenie pedagogów w szkole wyższej. Teoria i praktyka*, Pułtusk 2015.

związanych z realizacją planów życiowych” (kobieta, staż pracy 13 lat, pierwszy i drugi etap edukacyjny).

3. Model samorealizacyjno – konsumpcyjny, w którym dominują cele indywidualne takie jak korzystanie z życia – 52,1%, awans w hierarchii - 39,6% oraz poświęcenie się hobby – 20,8%. Samorealizacja na drodze zawodowej i życiowej oraz konsumpcja uwarunkowana wysokością dochodów, wydatkowanych na dobra, które nie są niezbędne do życia stała się celem „najważniejszym” lub „ważnym” dla 72% badanych respondentów.

„Do wszystkiego w swoim życiu dochodzę sama. Samorealizacja zawodowa stanowiła cel mojego życia, który zrealizowałam i zarabiam znacznie więcej, niż inni w moim wiejskim środowisku” (kobieta, staż pracy 18 lat, drugi i trzeci etap edukacyjny)

Edukacja XXI wieku staje przed wieloma wyzwaniami, których podjęcie wymaga refleksji natury zarówno egzystencjalnej, jak i metafizycznej – refleksji postrzeganej w perspektywie międzydyscyplinarnej, refleksji przekładającej się na kształcenie współczesnego nauczyciela.¹⁴

BIBLIOGRAFIA:

1. Duraj – Nowakowa K., Integrowanie edukacji wczesnoszkolnej modernizacja teorii i praktyki, Kraków 1998.
2. Gogolewska-Tośka M., Gadomska G., Postawy zawodowe i orientacje społeczno-polityczne współczesnych nauczycieli – wyniki z wybranych obszarów badań pilotażowych, w R. Stępień, Kształcenie pedagogów w szkole wyższej. Teoria i praktyka, Pułtusk 2015.
3. Gogolewska-Tośka G., Szymańska M., Człowiek-edukacja-społeczństwo. Wybrane zagadnienia i problemy, Pułtusk 2017.
4. Komar W., Współczesność i nauczyciel-perspektywy edukacji bez dogmatów?, Warszawa 2000.
5. Lewowicki T., Przemiany oświaty, Warszawa 1995.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Бабовал Надія Ростиславівна, методист відділу дошкільної, початкової, спеціальної та інклюзивної освіти, Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Балан Галина Михайлівна, директор гімназії «Гармонія» Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола, м.Тернополя.

Боднар Оксана Степанівна, доцент кафедри менеджменту і методології освіти Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, доктор педагогічних наук.

Брик Роман Степанович, доцент, в.о. завідувача кафедри менеджменту і методології освіти Тернопільського комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук.

Буган Юрій Васильович, доцент кафедри менеджменту і методології освіти Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, доцент.

Бурдейна Олександра Тадеївна, директор ЗОШ I-II ступенів с. Цеброва, Зборівського району, Тернопільської області.

Бучинська Мирослава Іванівна, директор Козлівської ЗОШ I-III ступенів, Козівського району, Тернопільської області.

Ганич Ольга Миколаївна, директор Бережанської ЗОШ I-III ступенів №1, м. Бережани, Тернопільської області.

Городецька Оксана Володимирівна, викладач кафедри менеджменту і методології освіти Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук.

Даценко Леся Олександрівна, директор Андрушівського НВК, Шумського району, Тернопільської області.

Деревніцька Олена Михайлівна, директор НВК «Жеребківський ЗНЗ I-II ст. - ДНЗ», Підволочиського району, Тернопільської області.

Ензельт Ольга Павлівна, заступник директора з навчально-виховної роботи, Тернопільської Української гімназії ім. І.Франка, м.Тернополя.

Жизномірська Оксана Ярославівна, доцент кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат психологічних наук.

Зварич Ганна Володимирівна, заступник начальника управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації.

Кавецький Віктор Євгенович, доцент, в.о. завідувача кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук.

Качмарська Марія Богданівна, директор Товстенківської загальноосвітньої школи I-II ступенів Чортківської районної ради Тернопільської області.

Киричок Інна Іванівна, доцент кафедри педагогіки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, кандидат педагогічних наук, доцент.

Ковальська Стефанія Мар'янівна, директор Глещавецької ЗОШ I-II ст., Тербовлянського району, Тернопільської області

Кожушко Оксана Казимирівна, директор Комунального закладу Острівської ЗОШ I-III ст. Тернопільської районної ради, магістр кафедри педагогіки та менеджменту освіти ТНПУ імені Володимира Гнатюка.

Комарницька Оксана Михайлівна, заступник директора школи з навчально-виховної роботи Великоглибочецької ЗОШ I-III ст. імені Ярослава Стецька.

Коненко Лариса Богданівна, методист відділу дошкільної, початкових, спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Корнак Лариса Григорівна, директор загальноосвітньої школи I-III ступенів с. Озерної, Зборівського району, Тернопільської області.

Коротюк Зоряна Михайлівна, методист, в.о. завідувача центру педагогіки і психології та інклюзивної освіти Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Лопатка Ганна Федорівна, доцент кафедри змісту і методик навчальних предметів Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат біологічних наук.

Мочук Оксана Богданівна, методист кафедри менеджменту і методології освіти Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Олійник Ольга Йосипівна, методист центру моніторингу якості освіти, ЗНО, та інформаційно-аналітичної, видавничої діяльності Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Онищук Людмила Зіновіївна, методист, в. о. завідувача центру моніторингу якості освіти, ЗНО та інформаційно-аналітичної, видавничої діяльності Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Пиняка Олексій Андрійович, магістрант факультету «Менеджмент та управління навчальними закладами» в ТНПУ імені В. Гнатюка.

Подобівський Володимир Степанович, викладач кафедри змісту і методик навчальних предметів Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат географічних наук.

Пономаренко Наталія Віталіївна, викладач Криворізького державного комерційно-економічного технікуму.

Сікач Ярослав Богданович, директор Бенівської ЗОШ I-III ступенів, Тербовлянського р-ну, Тернопільської обл.

Смерека Галина Іванівна, методист кафедри змісту і методик навчальних предметів Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Соболяк Любов Євгенівна, методист, в.о. завідувача відділу менеджменту, координації та комунікації методичних служб Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Соколовська Галина Ярославівна, директор ЗОШ I-III ст. с. Лисівці Заліщицького району, Тернопільської області.

Тарасова Христина. Іванівна, викладач кафедри статистики Одеського національного економічного університету, кандидат економічних наук.

Тищук Надія Романівна, директор комунального закладу Великоглибочецької загальноосвітньої школи I-III ступенів імені Ярослава Стецька Тернопільської районної ради Тернопільської області.

Черняк Володимир Максимович, професор, в.о. завідувача кафедри змісту і методик навчальних предметів Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, доктор біологічних наук, професор.

Шевель Борис Олександр, доцент кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, кандидат педагогічних наук, доцент.

Шмалій Людмила Володимирівна, асистент кафедри менеджменту Державний університет телекомунікацій, аспірант.

Щербяк Юрій Адамович, професор кафедри менеджменту і методології освіти Тернопільського комунального обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

Яковишин Руслан Ярославович, доцент кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти Тернопільського комунального інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук.

Якубенко Ірина Миколаївна, асистент кафедри менеджменту Державного університету телекомунікацій.

BADOWSKA MARIOLA, ADIUNKT, AKADEMIA HUMANISTYCZNA IM. ALEKSANDRA GIEYSZTORA W PUŁTUSKU, DOKTOR NAUK SPOŁECZNYCH.

CĘCELEK GRAŻYNA, STARSZY WYKŁADOWCA, PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA ZAWODOWA W SKIERNIEWICACH, DOKTOR.

GOGOLEWSKA-TOŚKA MAŁGORZATA, ADIUNKT, AKADEMIA HUMANISTYCZNA IM. ALEKSANDRA GIEYSZTORA W PUŁTUSKU, DOKTOR.